

RAZGLEDI

ŠTIRINAJSTINEVNIK
LETNIK LXII št.1
7. JANUAR 2011

STROKOVNOINFORMATIVNI ČASNIK ZA VZGOJO, IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN KULTURO CENA 1,80 EVRA

SOLSKI

2. JANUAR

DAN LETALSTVA
SLOVENSKE VOJSKE

16. JANUAR

SVETOVNI DAN
OPAZOVANJA PTIC
SVETOVNI DAN VERSTEV

Edvard Rusjan je osrednja osebnost v slovenski letalski zgodovini. Za zmeraj bo ostalo zapisano, da je poletel dva metra nad zemljo z dvokrilnim letalom, ki ga je sestavljal sam. Oba z bratom sta bila predana letalstvu, aeronavtika je bila zanj iz dneva v dan večji izziv. Skonstruirala sta vrsto letal, sodelovala na letalskih mitingih in navduševala množice - do usodnega 9. januarja pred stotimi leti (več na strani 12).

Med nebom in zemljo so občutja zelo posebna, najbrž tudi razmišljanja. Prav nič nenavadno ni, da je jadralno letenje pri nas zelo priljubljeno. Priljubljeni mlajši in starejši. Tiste, ki jih ta šport zares pritegne, jih navadno spremlja do pozne starosti. Veliko privrženec tega športa se povezuje ob spletni strani www.opensoaring.com, pri ustvarjanju katere zavzeto sodeluje - z besedili in fotografijami - tudi Niko Siana, urednik revije Šport mladih in tudi pisec naše priljubljene rubrike Športni pogled. Odstopil nam je tudi fotografije za tokratne Šolske razgledne - veliko jih je nastalo na letališču v Lescah in okolici, v Livnem in Namibiji -, da se z njimi spomnimo bratov Rusjan, zlasti Edvarda, slovenskega Ikarja.

Stran 3 AKTUALNO

Štipendije za prihodnje učitelje

Jih potrebujemo ali ne? V nekaj letih posledic tega problema ne bo mogoče reševati z uvozom učiteljev, kot je to mogoče pri drugih poklicih.

Stran 4 DRUGI TUJI JEZIK V OSNOVNI ŠOLI

Obvezno ali izbirno

V šolah v zadnjem času odmevajo predlogi rešitev v osnovnošolskem izobraževanju, ki naj bi bili zapisani v novi Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v RS; eden od teh predlogov se nanaša tudi na učenje tujih jezikov v osnovni šoli ...

Stran 9 PREDSTAVLJAMO

Doma med oblaki

Prva službena leta je Boris Kožuh opravil kot učitelj fizike na Osnovni šoli v Selnici ob Dravi, sicer pa ga je najbolj zaznamovala pedagogika. Zdi se, da ga je vselej najbolj zanimalo, kako mlade nekaj naučiti. In ker je letenje njegov konjiček, ga je nadvse zanimalo učenje letenja in navduševanje zanj.

Strani 10 in 11 FACEBOOK

Priložnost ali poguba

Facebook (FB) je obnorel glave sodobne mladine in nihče ne ve prav natanko, kdaj se je to sploh zgodilo. Znenada televizija ni več glavni vir popoldanske zabave povprečnega mladostnika, saj se ta raje odloči svoj prosti čas preživeti za računalnikom, priključen na socialno mrežo. A na kateri točki se na videz nedolžna zabava sprevrže v zasvojenost oziroma kdaj nanjo prerano (pogosto tudi zmotno) posumimo?

Stran 13 SLAM POEZIJA

Tekmovalnost pritegne

Slam poezija je predstavitev lastnih prostih pesnitev na dano temo v določenem časovnem okvirju. Nastope ocenjuje publika s svojim odzivom na predstavo. Ozko gledano gre za tekmovanje pesnikov, če pa prevajamo angleški besedi *poetry* (angl. poezija) in *slam* (angl. treščiti, udariti), gre za dvoboj, ki ga lahko primerjamo s športnim tekmovanjem.

Zdaj, ko smo Evropejci in Američani ostali brez denarja in privilegijev svetovnih teroristov, imamo zaradi izkušenj z nasiljem in zlorabami eno samo prestižno misijo. Če nočemo, da bodo tisti, ki nam sledijo, ponovili tudi vse naše napake, jim moramo pokazati, da pomeni biti človek točno to, kar so tudi njih učili plemeniti plemenski starešine vse žlahtne žlahte, preden smo jim konkvistadorji in kavbojci sesuli vrednote. Torej, da biti človek pomeni živeti v sožitju in simbiozi z vsemi živimi okoli sebe.

Tomo Križnar, v pogovoru za Buklo, leto 6, št. 60–61 (december 2010–januar 2011)

Pot ponosa

... Po dolgih stoletjih zvestobe svoji izvornosti imamo zdaj možnost, da v evropski skupnosti narodov ne samo potrdimo svojo identiteto, ampak smo lahko za zgled, kako smo ob močnih in ne zmeraj naklonjenih sosedih znali ohraniti svojo podobo samo s pomočjo svoje besede, svoje književnosti in hkrati v sprejemanju vsega, kar je ta ali oni sosed imel dragocenega v svoji kulturi.

Nikakršna samohvala ni, če smo ponosni na to, kar smo dosegli, tudi samozavestni smo lahko, čeprav je število naših prebivalcev tako skromno, saj smo prav zaradi pičlega števila na strani tistih ljudstev in narodov, ki so skušali ali še skušajo dominacijo; zato skušamo biti nosilci človeške etike in gradnje novega sveta po načelu medsebojne pomoči ter zanikanja vsega, kar žali človeško dostojanstvo.

V tem smislu smo za to, da se tudi globalizacija razvija v dobro posameznika, tistega lačnega in žejnega, da, zato da neha biti prevladujoča dominacija kapitala in v vsakdanjem življenju samo težnja po egoističnem pridobivanju dobrin, in to tudi takrat, ko gre v škodo zemlji, ki nas za zdaj še težko prenaša na svojih plečih.

Prav tako smo storili, ker smo se dolgo zavzemali za svojo pot kot narodna entiteta, da bi globalizem ne težil k poenotenju. Ker prav različnost kultur, jezikov in pesmi je tisto človeško bogastvo, ki smo ga znali ustvariti poleg narave, te čudovite panorame pestrega rastlinskega in živalskega sveta.

Če bi globalizaciji uspelo, da bi zatrla pisanost človeških govoric, posameznih tradicij, in vse izenačila s svojimi tehničnimi čudeži, bi postal svet klavrna brezdušna puščava.

Zelo prav bi nazadnje bilo, če bi si mladina, tudi naša, že zdaj vzela k srcu to perspektivno resnico, da je sleherni člen človeške družbe poklican, da po svoje uresniči del prihodnje usode.

BORIS PAHOR, Trst, 2010

To je odlomek iz razmišljanja z naslovom Pot ponosa, zapisanega v lični knjižici Dezerter & Pot ponosa. Knjižica združuje pesem Borisa Viona Dezerter (v slovenskem prevodu in francoskem izvorniku) in besedilo Borisa Pahorja ter spremno besedilo Oris sodobnega sveta urednice Tadeje Zupan Arsov. To je pravzaprav ljubeče pismo vsem, ki želijo odgovorno pisati prihodnost. Vse je prepleteno z izvornimi ilustracijami Samire Kentrić (glej stran 15). Knjižico je ob koncu minulega leta izdala Produkcijaska hiša RED, Zavod za užitke branja, in sicer v sklopu zbirke Svoboda, v kateri se družijo kratka, a dragocena sporočila iz vseh časov – za udobno in odgovorno bivanje v sedanjosti in prihodnosti. Naj bo slednja misel, in seveda knjižica, tudi vodilo v mladem letu, ki smo ga pravkar začeli živeti ...

V NOVEM LETU BOLJŠE BO ...

Ne maram sveže zapadlega snega

Dostojanstveno soočenje v drugem krogu rektorskih volitev na mariborski univerzi

► **Tole kolumno sem oddala še v preteklem letu. Na ta časovni zamik opozarjam zato, ker bo morda v prihodnjih dneh odjuga pobrala sneg, ki ga zdaj, ko gledam skozi okno, vidim še povsod, ne vidim pa marsičesa grdega, kar je snežna odeja – žal le začasno – prikrila. Razmišljam, da je tako tudi z vsem drugim v našem življenju, kar nas bode v oči, a pride nato božično-novoletni čas, ko naj bi bili vsi srečni, dobrotljivi in polni upanja in velikih načrtov, nato pa se koledar obrne in je vse po starem in včasih še slabše kot prej.**

A seveda tu ne nameravam razpredati o ničemer drugem, ostajam pri visokošolskih temah, ki so še v zadnjih dneh pred iztekom leta postregle s kopico presenečenj. Tudi lepih. Med temi naj posebej poudarim dostojanstveno soočenje v drugem krogu rektorskih volitev na mariborski univerzi. Po tistem, ko se je tam v prvem krogu slišalo marsikaj, kar verjetno ne sodi v akademski bonton, sta na koncu ostala »viteza« prof. dr. Marko Marhl in prof. dr. Danijel Rebolj, ki drug o drugem, ko sem se z njima pogovarjala nekaj dni pred zaključnimi volitvami, nista rekla nič slabega in jima tudi ni bilo nerodno priznati, da se strinjata z večino tistega, kar je povedal tekmeč.

Name je naredilo največji vtis, ko sta oba odločno poudarila, da je zanju ključno, da univerza sledi akademskim vrednotam. Ni zvenelo kot leporečenje. Pri čemer se je treba zavedati, da je profesor Marhl prorektor in torej član najvišjega vodstva univerze, ki mu Rebolj očita veliko stvari. Je pa vendar znal ločiti med osebo in njegovo vlogo v rektorski ekipi. Po drugi strani pa je tudi Rebolj še vedno dejavno vpleten v politiko, saj je član Zares in član mariborskega mestnega sveta, odstopil je le kot predsednik mestnega odbora Zares. A mu Marhl tega v soočenju ni oponesel. Zato nisem bila prav nič presenečena, ko so o zmagi med njima odločili piškavi štirje glasovi. Kdor koli od njiju bi lahko bil dober rektor. A seveda je prostor le za enega, in to je dr. Rebolj, ki se bo lahko – za razliko od aktualnega rektorja ljubljanske univerze prof. dr. Staneta Pejovnika, ki je predani postal rektor skoraj čez noč – skoraj pol leta temeljito pripravil na svojo novo dolžnost.

Med lepe dogodke zadnjih dni lahko uvrstim tudi srečanje z dvajsetimi študenti, večinoma absolventi ljubljanske fakultete za arhitekturo, ki so minulo jesen v osmih tednih in ob pomoči nekaj najetih delavcev ter štirih mentorjev s svoje fakultete z lastnimi rokami zgradili šolo za revne prebivalce barakarskih naselij v predmestju južnoafriškega Johannesburga. Ne glede na to, da je bila za študente to hkrati sijajna praksa in preizkušnja sposobnosti ter da so si po svoji delovni akciji privoščili še nekaj dni potepanja po tej čudoviti deželi, menim, da so naredili nekaj veličastnega in pokazali, da so štu-

dentje pripravljeni delati dobro, da potrebujejo samo pravo spodbudo. A v meni vseeno gloda črviček, ki se sprašuje, če bi bili pripravljeni hišo pod enakimi pogoji postaviti tudi slovenskim revežem? Seveda ne šole, a verjetno bi se lahko našlo še marsikaj drugega, pri čemer bi tak entuziazem in zavzetost prišla prav.

Včasih pa vse dobro odpove in se lahko samo nemočno sprašuješ, kako se lahko v našem visokem šolstvu zgodi kaj takega, kot si je ob podelitvi preočitno prepisanega doktorata privoščila ena od članic ljubljanske fakultete – njenega imena in vseh drugih, v javnosti že objavljenih podatkov, tudi ne navajam samo zato, ker sem prepričana, da to ni osamljen primer nečastno pridobljenega doktorata. Ravnatelj mariborskega izobraževalnega zavoda, ki združuje srednjo in visoko strokovno šolo, in si je pred desetletjem zaželel doktorirati brez odvečnega truda, je ključni del doktorata dobesedno prepisal iz knjige, ki je še v nekdANJI skupni državi izšla v Srbiji. Čeprav se ni niti malo potrudil prikriti sledi za svojim početjem, je šel njegov doktorat gladko skozi vse presoje – fakulteta ni dobila le novega doktorja znanosti, temveč tudi sodelavca, ki je bil v naslednjih letih celo habilitiran za docenta in je nekaj časa tudi učil na mariborski univerzi. Na srečo študentov v zadnjih dveh letih, menda zaradi prezaposlenosti na matični šoli, ni več predaval na fakultetah, a gotovo s svojim »znanjem« in etičnimi vrednotami ni koristil tistim, ki so imeli nesrečo, da jih je učil.

Prepričana sem, da bo ta zgodba kmalu dobila ustrezen epilog, vendar v tem primeru gotovo ni samo en grešnik, temveč so to najmanj vsi, ki so tak doktorat dopustili. Toda izkušnje iz podobnih afer, ki jih v našem visokem šolstvu zadnje čase res ne manjka, kažejo, da se praviloma vsi akademski grehi – iz koristoljubnih namenov podeljene nelegalne diplome in indeksi, izpitne goljufije, profsorska šikaniranja premalo ubogljivih študentov in sodelavcev in tako naprej –, razen redkih preveč očitnih, pometejo daleč pod preprogo, kjer nato tudi ostanejo.

Morda pa me v tem letu le čaka več prijetnih kot pričakovanih slabih presenečenj? Morda se bo visokemu šolstvu le uspelo uskladiti o nacionalnem visokošolskem programu in morda bo še letos prišla tudi nova visokošolska zakonodaja? Morda se bo tudi naša »bolonja« otrsela preočitnih napak in morda se bo prisilno univerzitetno odločanje o tem, katere doktorske študente kaže sofinancirati, izkazalo za dobrodošel ukrep?

Še lepše bi bilo verjeti, da se kdaj, tudi ko se bo stalil novoletni visokošolski sneg, ne bodo več pokazale grde smeti? A resnici na ljubo, sama takšne odjuge v visokošolski sferi še nisem doživela in je tudi ne pričakujem, si pa zato želim vsaj čim več in čim bolj trajnega snega ...

JASNA KONTLER SALOMON

STROKOVNI SVET RS ZA SPLOŠNO IZOBRAŽEVANJE

Pisanje bele knjige gre h koncu

Omejeno je na sistemske rešitve, ne gre za kurikularno preno

► **Člani strokovnega sveta so na lanski zadržni, skorajda maratonski seji največ časa namenili Beli knjigi, ki mora biti pripravljena do marca letos. K razpravi o njej sta jih spodbudila obiska ministra za šolstvo in šport dr. Igorja Lukšiča in predsednika nacionalne strokovne skupine dr. Janeza Kreka.**

Dr. Janez Krek je predstavil splošna načela in strateške usmeritve nove bele knjige. Zakaj ni predstavil ničesar konkretnega? Dejal je, da sta razloga za to dva, formalni in procesni. Po eni strani so še sredi procesa, po drugi pa še niso sprejeli končnih rešitev. Pisanje bele knjige je omejeno na sistemske rešitve, ne gre za kurikularno preno. Podlage za novo knjigo so številne empirične raziskave v Sloveniji in tujini. Opravljene so bile med ravnateljji, učitelji, tudi starši zato, da so pridobili vpogled v resnično stanje šolstva. Glavna strateška načela, ki jim bo sledilo naše šolstvo v prihodnje, so: človekove pravice in dolžnosti, avtonomija, pravičnost in kakovost. Pri tem je bilo posebej poudarjeno razmerje med pravicami in dolžnostmi. Slovensko šolstvo je danes zašlo v preveliko zagotavljanje pravic in skorajda pozabilo na dolžnosti. Navsezadnje pa pravice same po sebi prinesejo dolžnosti. Obetajo se tudi spremembe pri zagotavljanju minimalnega standarda, iz tega pa sledijo večna razglabljanja o preobremenjenosti slovenskih otrok. Bela knjiga omejuje tudi trajnostni razvoj, vprašanje državljske vzgoje in patriotizma ter dejstvo, da je današnja družba informacijska, vanjo pa spada hitro spreminjajoča se informacijska tehnologija.

Člani strokovnega sveta so bili s svojimi vprašanji in pripombami precej kritični. Največ kritik je letelo na presplošno predstavitev. Glede na to, da mora biti bela knjiga čez tri mesece končana, strokovni svet o njej ne ve praktično ničesar in o njej sploh še ni imel možnosti razpravljati. Eden izmed sklepov je bil tudi, da se razpravlja na strokovnem svetu o beli knjigi, predno bo ta dokončno sprejeta. Po besedah dr. Kristijana Muska je bila predstavitev dr. Janeza Kreka presplošna in premalo poglobljena, strokovni svet pa je vendarle pristojen, da o njej kaj pove. Opozoril je tudi na raziskavo HBSC, ki opozarja na preobremenjenost naših solarjev, čeprav mnogi trdijo prav obratno. Dr. Božidar Opara se je spraševal, kaj je pravzaprav cilj tega procesa, kaj bo končni izdelek, kaj želi nacionalna strokovna skupina sploh sprejeti. Bela knjiga naj bi pred-

videvala manj ur matematike v gimnazijah, čemur sta odločno nasprotovala mag. Samo Repolusk in dr. Dragan Marušič. Po besedah Angelce Likovič pa manjka predvsem analiza obstoječe bele knjige, ki bi morala biti podlaga za pisanje nove.

Dr. Mojca Štraus, direktorica Pedagoškega inštituta, je predstavila rezultate raziskave PISA 2009, ki ugotavlja bralno, matematično in naravoslovno pismenost 15-letnikov vsake tri leta. Rezultati so najbolj zaskrbljujoči pri bralni pismenosti, ker kažejo podpovprečno pismenost naših otrok, pri matematični in naravoslovni pa so malo nad povprečjem. Strokovni svet je sklenil: raziskavo PISA 2009 naj ustvarjalci bele knjige vzamejo na znanje, potrebno je izdelati primerjalno analizo z rezultati PISE 2006 in Ministrstvo RS za šolstvo in šport sprašujejo, kakšne ukrepe načrtujejo, da bodo rezultati boljši.

Potrdili so šest novih učbenikov na predlog Komisije za učbenike in obrazce za potrjevanje učbenikov v e-obliki.

Strokovni svet se je seznanil s poročilom o drugem letu poskusnega uvajanja in spremljave športnega oddelka v programu Ekonomske gimnazije Kranj za šolsko leto 2009/2010. Prav tako se je seznanil s poročilom o drugem letu spremljave poskusa postopnega uvajanja obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole. Pri tem je predsednik strokovnega sveta Janez Mežan člane sveta seznanil s popravkom zakona o uvajanju drugega tujega jezika, ki ga je na predlog ministrstva sprejel državni zbor. To je tudi pomembna informacija za vse osnovne šole. Sprememba predvideva še dodatni dve leti poskusnega uvajanja, prvotni zakon pa je predvideval, da se začne poučevanje drugega tujega jezika v vseh šolah s prihodnjih letom.

Sprejeli so dodatne vpisne pogoje za vpis dijakov v športni oddelki gimnazij. Ob omejitvi vpisa bodo morali dijaki izkazati še dodatne sposobnosti na športnem področju, tako da sprejem na šolo ne bo odvisen le od odličnosti ocen.

Na koncu so se seznanili z vmesnim poročilom o poklicni maturi 2010 in letnim poročilom o splošni maturi 2010. Zanimivejši poudarki s splošne mature: zlatih maturantov je bilo 310 (22 z vsemi točkami), povprečje točk pa 18,1; na strokovnih gimnazijah je povprečje kot pretekla leta nižje; vlog za vpogled maturitetnih pol je bilo 11 odstotkov več kot prejšnje leto; maturo je uspešneje opravilo več deklet kot fantov.

A. M.

STROKOVNI SVET RS ZA POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Hotelski nadzornik je in ga ni

Člani sveta so enoglasno sprejeli vse sklepe, razen enega

► **Zadnja lanska seja Strokovnega sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje (127. po vrsti) 21. 12. lani je minila hitro in v duhu homogenosti. Različna mnenja so se pojavila pri potrjevanju poklicnega standarda za hotelskega nadzornika/nadzornico sob. Ta predlog so na strokovni svet naslovili nekateri delodajalci velikih hotelskih združb, ki imajo takšno delovno mesto.**

Iz poklicnega standarda sledi, da so upravičeni do samostojnega izobraževanja ali usposabljanja. Večina članov strokovnega sveta se je strinjala, da hotel sicer lahko ima delovno mesto hotelskega nadzornika/nadzornice, ne more pa to biti poklicni standard. Večina hotelov po Sloveniji tega delovnega mesta niti nima, ampak to delo opravljajo zaposleni na drugih delovnih mestih. Po mnenju Elida Bandlja, direktorja Centra RS za poklicno izobraževanje, se lahko zgodi, da potrjevanja poklicnih standardov zapadejo preozkosti in drobljenju vsakega poklica. Sprašuje se, kje je potem meja, kateri poklici bodo upravičeni do takega drobljenja in kateri ne. Člani strokovnega sveta so tudi poudarili, da lahko delo nadzornika/nadzornice sob opravlja, denimo, ena izmed sobaric, ki je v hotelu zaposlena že dlje časa. Tako je lahko to ena izmed funkcij ali le del dela, ki ga zaposleni opravlja. Strokovni svet je zato zavrnil predlog poklicnega standarda za nadzornika/

nadzornico sob, brez pripomb in vprašanj pa sprejel poklicni standard za sobarja/sobarico.

Potrdili so obrazce za potrjevanje elektronskih učbenikov, revizijo poklicnega standarda policista/policistke, višješolski študijski program avtoservisni menedžment in izpitni katalog za naziv čebelarški mojster/čebelarška mojstrica.

Pri potrjevanju izobraževalnega programa preblikovalec tekstilij NPI sta Ministrstvo za šolstvo in šport ter Služba za kadre predlagala nekaj popravkov glede zapisov nekaterih določil. Pri tem je treba poudariti, da so predlog za ta izobraževalni program podali delodajalci in Obrtna zbornica Slovenije, kar je razveseljivo, saj se tako kaže interes in želja po zaposlovanju ljudi s tovrstno izobrazbo.

Pri potrjevanju izobraževalnega programa tehnik mehatronike SSI je strokovni svet upošteval pripombo, da se iz katalogov črta številno ur pri predmetu slovenščine, saj so se pojavili različni izračuni, ki bi lahko predstavljali zmedo za šole in profesorje.

Prav tako so potrdili revizijo kreditnih točk v nekaterih izobraževalnih programih srednjega strokovnega izobraževanja, poklicno-tehniškega izobraževanja in srednjega poklicnega izobraževanja. Odločili so se, da se popravki takoj pošljejo v vse šole, da bi nove kreditne točke veljale že za to šolsko leto in se tako upoštevale pri izdanih spričevalih ob koncu šolskega leta.

A. M.

ŠTIPENDIJE ZA PRIHODNJE UČITELJE

Jih potrebujemo ali ne

V nekaj letih posledic tega problema ne bo mogoče reševati z uvozom učiteljev, kot je to mogoče pri drugih poklicih

Pred nekaj leti je Ministrstvo za šolstvo in šport ukinilo štipendije za prihodnje učitelje. Za to odločitev je poleg običajnega razloga, ki se sklicuje na potrebno varčevanje, navedlo tudi, da je učiteljev dovolj in je zato štipendiranje odveč. Na tem mestu se moramo vprašati, ali je to res lahko razlog za ukinitve štipendij? Morda za to, da jih je manj, a nikakor ne za ukinitve.

Med različnimi profili učiteljev nekaterih primanjkuje, jih je morda prav dovolj ali pa lahko pričakujemo pomanjkanje v roku nekaj let. Nekaterih profilov pa je dovolj, celo preveč, a tudi zanje bi vsaj nekaj štipendij bilo več kot smiselno vzdrževati. V nadaljevanju naj opozorim, kaj bi ohranitev štipendij ali njihova ponovna vpeljava pomenila, še posebej na področju kot je šolstvo, kjer so posledice naglih odločitev izrazito dolgoročne in se lahko raztezajo tudi preko mnogih generacij.

Štipendije imajo namreč dvojno vlogo: zagotavljati potrebni kader in zagotavljati njegovo kakovost. In koliko učiteljev posameznega profila pravzaprav potrebujemo?

Zamotano računanje

Naj se na tem mestu osredotočim le na osnovnošolske učitelje. V prihodnje bodo šteje generacije otrok med 20.000 in 22.000. Vzemimo spodnje število in ocenimo, koliko razredov predstavlja. Recimo, da je v povprečnem razredu od 20 do 22 otrok. To pomeni, da tvori ena generacija približno 900 do 1.000 razredov. Razredni učite-

mo. Predmeti imajo od dve do štiri ure na teden, poučujejo pa se lahko le v dveh razredih, denimo fizika le v osmem in devetem, slovenščina v vseh razredih osnovne šole itd. Ugotovimo, koliko učiteljev fizike je potrebno, da bo pouk potekal normalno. Torej v dveh generacijah je 2.000 razredov, ki imajo več kot 4.000 ur fizike vsak teden. Ker povprečno učitelj fizike uči med 8 in 10 urami, je namreč dvopredmetni učitelj in običajno uči še en predmet, fiziko aktivno poučuje približno 400 učiteljev. To število bi bilo smiselno še nekoliko povečati, ker lahko fizik poučuje tudi relativno popularne izbirne predmete, denimo astronomijo, lahko pa se doizobraži in poučuje tudi predmet naravoslovje v 6. in 7. razredu. Učitelj v povprečju dela 30 let. To število verjetno drži kot število aktivnih let za vse poklice, saj vsi, žal, ne dočakajo pokojnine, so odsotni zaradi bolezni in starševstva ali pa začno delati na drugih področjih. Vsako leto je torej treba nadomestiti približno 15 do 20 učiteljev. Analogno je vsako leto potrebnih 60 do 100 učite-

lje, ki jih bomo nujno potrebovali čez nekaj let. Ocenjujemo, da bi približno 20 do 30 štipendij v Ljubljani in Mariboru interes za študij zgoraj naštetih profilov lahko bistveno spremenil.

Drastičen upad

Oglejmo si še kadrovske štipendije na deficitarnih smereh (fizika, tehnika, matematika). V zadnjih letih je drastično upadlo zanimanje za te študijske smeri. To sovпада z ukinitvijo štipendij ministrstva. A da bi to bilo vzročno posledično, je težko trditi. Že v preteklih le-

Če bi kadrovske štipendije predstavljale neko prednost pri zaposlitvi, potem bi bile možnosti za beg najboljših diplomantov manjše. Sama prednost povprečne ocene pri dodelitvi pripravništva največkrat ni dovolj - tako vsaj kažejo naše izkušnje.

tih je bil vpis v prvi letnik sicer visok, a žal predvsem na račun fiktivnega vpisa. Zaradi tega je bil osip velik, del osipa pa je bilo treba pripisati tudi kandidatom, ki niso imeli ustreznih delovnih navad. Na leto je diplomiralo približno 25 učiteljev v Ljubljani in deset v Mariboru s področij fizike in tehnike ter analogno več iz matematike. Na sliki vidimo skupno število vpisanih študentov po letih (gornji graf) ter število diplomantov (spodnji graf). V podatkih manjka letošnja številka, ko je v Ljubljani vpisano v prvi letnik vseh povezav s fiziko 23 študentov, v Mariboru pa manj kot je prvotno na eni roki. Podobno je tudi za tehniko. Drastičen upad pa se je pojavil tudi pri vezavah z matematiko - tudi tam število vpisanih komaj še presega 50.

Te številke ne zagotavljajo osnovne obnove kadrov. Kdo bo poučeval te predmete in kakšno (neustrezno) izobrazbo bo imel čez nekaj let, ni jasno. Na tem mestu bi štipendije zagotovo pomagale. Izkaže se namreč, da kandidati, ki se še odločajo za te poklice, prihajajo predvsem iz socialno šibkejših okolij in je zanje štipendiranje še toliko pomembnejše. Ministrstvo za šolstvo bi s ponovno vpeljavo štipendij naredilo dvoje - povečalo bi zanimanje za vpis na te študije ter s tem tudi zvišalo kakovost študentov. Z razpisanimi štipendijami bi zagotovilo učite-

lje, ki jih bomo nujno potrebovali čez nekaj let. Ocenjujemo, da bi približno 20 do 30 štipendij v Ljubljani in Mariboru interes za študij zgoraj naštetih profilov lahko bistveno spremenil.

Pobeg najboljših

Kako pa je s kadrovskimi štipendijami na drugih smereh?

Več kot smiselno je obdržati tudi nekaj kadrovskih štipendij pri profilih, za katere število diplomantov presega potrebe. Štipendije bi namreč bilo treba podeljevati po opravljenem prvem letniku le najboljšim. Zdaj se namreč dogaja, da prav najboljši študentje pobegnejo od zaposlitev v izobraževanju. Zaradi velikega pritiska na razpisana mesta izhajajo odločitve o sprejetih kandidatih na delovna mesta preko vseh mogočih meril. Verjetno je za mesta, na katera se prijavi po 50 kandidatov, nesmiselno pričakovati, da bodo kandidati sploh prišli do možnosti, da bi se izkazali na osebnih intervjujih. Večinoma se o nastavitvah odloča na podlagi drugih informacij, poprejšnjih stikov in podobnega. Tako taki študentje pogosto niti ne pridejo do zaposlitvene možnosti, da bi se izkazali. Zaradi odličnih sposobnosti se velikokrat odločijo za študije še na drugih smereh - namesto kajanja na zaposlitev. Zato so najboljši pogosto izgubljeni za delo v izobraževanju. Če bi kadrovske štipendije predstavljale neko prednost pri zaposlitvi, potem bi bile možnosti za beg najboljših diplomantov manjše. Sama prednost povprečne ocene pri dodelitvi pripravništva največkrat ni dovolj - tako vsaj kažejo naše izkušnje.

Zato predlagam, da Ministrstvo za šolstvo in šport nekaj štipendij podeljuje tudi za suficitarne učiteljske profile. Verjetno bi pet do deset štipendij za vsakega od profilov učiteljev, ki pa bi bile podeljene šele po končanem prvem letniku, reševalo tudi ta problem.

Predlagam ministru prof. dr. Igorju Lukšiču, da štipendije čim prej ponovno vpelje, čeprav se zdi, da so karte v trenutni krizi slabo položene. V nekaj letih namreč posledic tega problema ne bo mogoče reševati z uvozom učiteljev, kot je to mogoče pri drugih poklicih. Štipendije naj vpelje čim prej, še pred informativnimi dnevi za prihodnje študijsko leto. Le tako bo mogoče poskrbeti za kakovostno izpeljavo pouka tudi v prihodnje.

MOJCA ČEPIČ
Pedagoška fakulteta Ljubljana

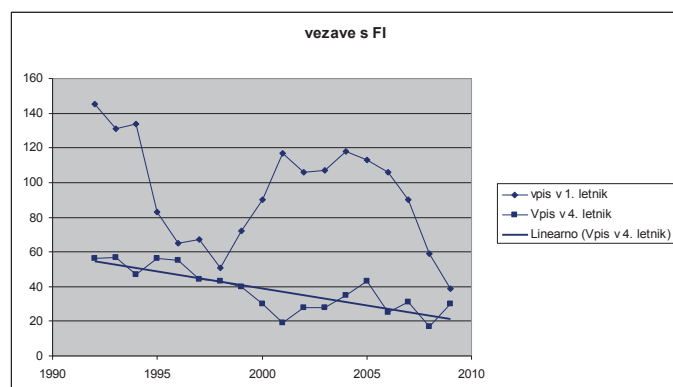
Nenormalno je, da nenormalnost sprejemamo kot nekaj normalnega

Piše ZDENKO KODELJA

Normalno bi bilo, da bi nas nenormalno visok delež prav dobrih in odličnih ocen slovenskih osnovnošolcev, ki je znan že približno desetletje, in se torej iz leta v leto ponavlja, vsaj vedno znova presenetil, če že ne osupnil, saj izrazito odstopa od pričakovane normalne (Gaussove) porazdelitve ocen na državni ravni. Pa nas očitno ne. Zdi se, da je to vsem dobro znano dejstvo postalo že tako samo po sebi umevno, da ga sploh ne zaznavamo več kot nekaj nenormalnega. Zato najbrž tudi ravnamo tako, kot da za to očitno anomalijo sploh ne bi vedeli. Seveda so izjeme, ki na to nenormalno porazdelitev šolskih ocen opozarjajo v svojih člankih, na strokovnih posvetih in tudi v širši javnosti, a njihov glas je bolj ali manj glas vpijočega v puščavi. Tudi rezultati nekaterih mednarodnih raziskav, ki postavljajo pod vprašaj verodostojnost tako visokih ocen pri določenih učnih predmetih, nimajo praktično nobenega vpliva na odpravo te anomalije. Če kdo misli, da je to nenormalno stanje normalno, je dokazno breme seveda na tistem, ki tako misli. Kdor verjame, da je približno šestdeset odstotkov prav dobrih in odličnih ocen v osnovni šoli nekaj normalnega, mora to dokazati.

Ko smo pred dobrimi petnajstimi leti pripravljali prvo Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju, smo imeli za cilj demokratičen izobraževalni sistem, ki bo pod določenimi pogoji omogočal čim večjemu deležu prebivalstva doseči čim višjo stopnjo izobrazbe, vendar ne z zniževanjem zahtevnosti šolanja. Poudarek je bil na zagotovitvi pogojev za pridobitev kakovostne in mednarodno primerljive izobrazbe, ne pa na zgolj statističnem dvigovanju izobrazbene strukture prebivalstva. Eden od ukrepov, ki naj bi pripomogli uresničiti ta cilj, je bila tudi uvedba zunanjega preverjanja in ocenjevanja znanja. Sam sem takrat verjel, da bo s tem zajamčena mednarodna primerljivost znanja pri predmetih, ki bodo predmet nacionalnih preizkusov, in povečana objektivnost in pravičnost ocenjevanja, ker bo bolj objektivno zunanje ocenjevanje, ki postavlja vse učence v državi v enak položaj, vsaj do določene mere korigiralo bolj subjektivno ocenjevanje učiteljev v šolah. To je bil tudi glavni razlog, zaradi katerega sem zagovarjal zunanje ocenjevanje, čeprav sem vedel, da lahko prinaša tudi nekatere negativne posledice. Danes pa se mi zdi, da sem živel v iluzijah. Po eni strani sicer še vedno verjamem, da zunanje preverjanje in ocenjevanje znanja lahko pripomore tako k mednarodni primerljivosti doseženega znanja kakor tudi k večji pravičnosti in objektivnosti ocenjevanja, po drugi strani pa močno dvomim, da je pri nas k temu kaj dosti prispevalo. Če bi, ne bi konstantno imeli tako visokega odstotka prav dobrih in odličnih ocen v zadnjem razredu osnovne šole. Te ocene so nenormalno visoke. Dokler ne bo dokazano nasprotno, lahko zato upravičeno trdimo, da so previsoke. Previsoke ocene pa niso ne objektivne ne pravične. Objektivne niso, ker ne odražajo dejanskega znanja učencev, pravične pa niso, ker je ena od definicij pravične ocene prav to, da je sorazmerna izkazanemu znanju. Krivična ocena namreč ni le tista, ki je prenička glede na izkazano znanje, ampak tudi tista, ki je previsoka. Zunanje preverjanje in ocenjevanje znanja pa te anomalije, ki se že leta zelo jasno kaže v statistično nenormalni porazdelitvi ocen, ni niti zmanjšalo, kaj šele odpravilo. Takega učinka na vse ocene pravzaprav niti ni moglo imeti. Na ocene iz vseh učnih predmetov je tako ali tako ne, saj je preverjanje omejeno na nekaj predmetov, na ocene pri predmetih, katerih znanje se preverja z nacionalnimi preizkusi, pa tudi ne, ker rezultati nacionalnega preverjanja znanja od leta 2005 sploh ne vplivajo več na končno oceno. Vplivali pa niso niti posredno (kot povratna informacija), saj učitelji na podlagi teh informacij niso spremenili svojih meril ocenjevanja. Morda so jih posamezni učitelji celo spremenili, toda gledano na državni ravni takega učinka ni zaznati, saj odstotek prav dobrih in odličnih ocen v devetem razredu ostaja bolj ali manj nespremenjen. Glavni razlog, da rezultati prejšnjih zaključnih preverjanj znanja niso mogli delovati kot korektura učiteljevih ocen, pa je v tem, da so bile meje za ocene zaključnega preverjanja znanja že od samega začetka prirejane tako, da so ustrezale porazdelitvi internih ocen. Zato ni čudno, da so denimo rezultati nacionalnega preverjanja znanja iz matematike v devetem razredu osnovne šole v letih 2002, 2003 in 2004 kazali enako anomalijo: negativnih ocen je bilo le približno tri odstotke, prav dobrih in odličnih pa več kot polovica. Tudi primerjava s podatki nacionalnih preizkusov znanja v nekaterih drugih državah, ki jo je opravil kolega Darko Zupanc leta 2005, je pokazala, da je taka porazdelitev ocen bistveno odstopala od porazdelitev ocen v Angliji, ZDA in Kanadi, kjer kar tretjina učencev ni dosegla znanja matematike, primerne določeni starosti, na drugi strani pa je le nekaj odstotkov najboljših doseglo nadpovprečno in izjemno znanje. Iz tega se vidi, da je bilo stanje v Sloveniji nenormalno tudi v primerjavi s stanjem v nekaterih drugih državah. Ker poleg tega ni skladno niti z dosežki slovenskih učencev na nekaterih mednarodnih preverjanjih znanja niti z normalno porazdelitvijo ocen v statističnem smislu, je mogoče upravičeno domnevati, da imamo opravka z lažno podobo o znanju slovenskih osnovnošolcev. Žal so prirejane meje za ocene zaključnega preverjanja znanja to podobo še krepile, ker niso upoštevale tistega, kar bi po mojem mnenju morale: poleg doseganja standardov znanj, ki veljajo v državah, s katerimi se želimo primerjati, tudi kriterije, ki v teh državah veljajo za posamezne ocene. Dolej tudi sprememba funkcije nacionalnega preverjanja znanja, ko rezultati preverjanja ne vplivajo več neposredno na zaključno oceno, ni prispevala k zmanjšanju nenormalne porazdelitve ocen v slovenskih osnovnih šolah. Zato bi morala nova Bela knjiga poskusiti najti izhod iz sedanjega stanja, v katerem je več kot očitna nenormalnost videti kot nekaj normalnega.

Številke vpisanih v 1. letnik in število vpisanih v 4. letnik v Ljubljani in Mariboru skupaj. Trendna črta kaže močan upad diplomantov.

lji poučujejo en razred ves čas, torej je aktivnih učiteljev razrednega pouka približno 6.000 do 10.000, saj v prvem razredu pri pouku sodelujeta dva. Upoštevati je treba, da poučujejo pet generacij, da jih mnogo dela v oddelkih podaljšanega bivanja in da so v nižjih razredih pogosto še majhni oddelki podružničnih šol. Pri predmetnih učiteljih je račun nekoliko bolj zamotan, a ga vseeno naredi-

ljev matematike, ker predmetni učitelj matematike uči od 6. do 9. razreda po štiri ure na teden, pouk pa je nivojski.

Dvopredmetni učitelji se izobražujejo na pedagoških fakultetah vseh treh univerz, filozofskih fakultetah Univerze v Ljubljani in Mariboru, nekatera področja tudi na Fakulteti za humanistiko Primorske univerze ter učitelji naravoslovja poleg Pedagoške fakultete Univerze v

belaknjigabelaknjigabelaknjigabelaknjigabelaknjigabelaknjigabelaknjigabelaknjigabelaknjiga

KOMENTIRAMO

Skrbi nas

K predlogu osnutka Bele knjige o vzgoji in izobraževanju, del osnovna šola

► **Odbor civilne iniciative je s pomočjo sodelavcev in simpatizerjev pripravil komentarje in predloge k osnutku Bele knjige o vzgoji in izobraževanju, del osnovna šola, kot je bil predstavljen na strokovnem srečanju ravnateljev in je objavljen na spletni strani Šole za ravnatelje (<http://solazaravnatelje.si/index.php?showid=72>). Razvrstili smo jih po področjih, kot jih predvideva osnutek Bele knjige.**

Za začetek nekaj vtisov o glavnem poudarku na tujih jezikih in izbirtnosti. V tako temeljnem dokumentu, kot je Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju, pogrešamo opredelitev temeljnih oz. obče človeških vrednot, ki bi bile vodilo tako vzgojnega kot izobraževalnega delovanja javnega šolstva. Pogrešamo opredelitev temeljnega znanja, predvsem pa tudi načina, kako ga doseči, seveda tudi zagotovila, da se šolsko delo v celoti – razen dogovorjenih izjem – opravi v šoli. Ugotavljamo, da sta izbirtnost in diferenciacija v nasprotju s pojmom osnovno izobraževanje (problem je tudi, da so velike šole v večjih mestih v avtomatični prednosti, saj je tam kadrovska zasedba močnejša, izbirtnost pa precenjena). Prav tako ugotavljamo, da zbiranje empiričnih podatkov na zelo velikem vzorcu (več kot 10.000) ni bilo potrebno, ker se tako pridobljeno večinsko mnenje ne upošteva. V predlogu je več kot očitno, da pri pripravi ni sodeloval noben strokovnjak iz prakse, hkrati pa izražamo tudi bojazen, da bodo napovedane javne razprave le same sebi namen, kajti že na izbranem vzorcu rezultatov niso upoštevali.

Predmetnik v osnovni šoli

Zavzemamo se za celovito prevetritev predmetnika za osnovno šolo. Predmetnik je treba vzeti pod lupo, vrniti pomen vzgojnemu predmetu (ne z načinom ocenjevanja, temveč z ustreznim umestitvijo v predmetnik). So predmeti, pri katerih je v ospredju podajanje znanja in temeljnega razumevanja sveta, in so predmeti, pri katerih bi moralo biti v ospredju pridobivanje osnovnih spretnosti, potrebnih za življenje, socializacija in sodelovanje ter učenčev telesni in čustveni razvoj. Tem ciljem naj bodo pri posameznih predmetih prilagojeni tudi učni načrti in metode poučevanja, ki naj bolj kot doslej upoštevajo spoznanja razvojne psihologije na telesnem, čustvenem in kognitivnem področju.

Vzgojno-izobraževalna obdobja

Obvezno osnovnošolsko izobraževanje se deli na tri vzgojno-izobraževalna obdobja; drugo obdobje traja od 4. do 6. razreda. Ker je 6. razred organizacijsko in tudi po kadrovski zasedbi popolnoma drugačen od 4. in 5. razreda, bi bilo bolj smiselno, da se ga pridruži tretjemu obdobju (če je merilo vzgoja in izobraževanje in ne le enakomerna časovna zastopnost vseh obdobj).

Pozdravljamo razširjeni program šole, ki sistemsko ureja učenje slovenščine za učence, katerih materni jezik ni slovenski, in ure učenja maternega jezika in kulture za učence, katerih materni jezik ni slovenščina.

Tedenska obveznost

Skrbi nas povečanje tedenske obveznosti v 2. in 3. razredu šole za dve uri na teden, čeprav se bo zaradi obveznosti ponudbe učenja tujega jezika ta že v 1. razredu večini učencev tudi tu povečala za dve uri. Zgodnje učenje tujega jezika je tako pomaknjeno za tri leta navzdol, in to kljub ugotovitvam, da je največ vprašanih ravnateljev, učiteljev in staršev podprlo zdajšnji način, ki predvideva začetek učenja v 4. razredu. Zagovarjamo stališče, da je prvo vzgojno izobraževalno obdobje namenjeno predvsem opismenitvenju v maternem in matematičnem jeziku, hkrati pa se zavedamo razvojnih značilnosti teh učencev, ki potrebujejo veliko gibanja (športno vzgojo vsak dan) ter igre. Stališče je utemeljeno tudi z nedavno objavljenimi rezultati Pise 2009, ki dokazujejo podpopprečnost Slovenije pribralni pismenosti.

Obvezni izbirni predmeti

V tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju dobijo učenci možnost, da izbirajo obvezne izbirne predmete v obsegu štirih ur na teden. Ti predmeti so lahko eno- ali dvourni. To pomeni, da ima lahko učenec tudi štiri predmete več. Po drugi strani pa osnutek Bele knjige ugotavlja, da imajo učenci pri nas preveč predmetov. Predlaga združevanje družboslovnih, naravoslovnih ali predmetov s področja umetnosti. Ali pa strnjeno izvajanje. Ob združevanju menimo, da bi s takšnim ukrepom posredno nakazali na »nepomembnost« teh predmetov, ob strnjem izvajanju pa nas skrbita tako kakovost znanja kakor tudi ocenjevanja, ker je številno ocen predpisano s pravilnikom, časa za pridobitev predpisanega števila ocen pa bi bilo manj.

Razrednikovo delo

Veseli nas, da se dodatno ovrednoti tudi razrednikovo delo, čeprav se nam zdi pavšalna ena ura na teden odločno premalo. Oddelki - in s tem razrednikovo delo - se med seboj močno razlikujejo po številu učencev v oddelku in po številu učencev s posebnimi potrebami in po vzgojni problematiki. Raziskava, ki jo je opravil Sviz, je pokazala, da razrednik poleg ure oddelčne skupnosti opravi na mesec med 15 in 20 ur dodatnega dela. Zato v tem delu predlagamo fleksibilno določanje dodatnega števila ur, ki naj bo ravnateljeva kompetenca.

Neobvezni izbirni predmeti

Že od 4. razreda lahko učenci izbirajo tudi med neobveznimi izbirnimi predmeti (med katerimi je favoriziran tuj jezik, še posebej latinščina, za katero ni jasno, zakaj bi se je učenec moral učiti tudi v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju, če jo

je v 4. razredu izbral; niti ni jasno, ali jo lahko izbere šele v 7. razredu) v obsegu dveh ur na teden. Osnutek Bele knjige predvideva tudi posebno dokazilo o doseženem učnem uspehu pri neobveznem izbirnem predmetu, kar pa povečuje birokracijo in razrednikovo delo.

Ob vsej izbirtnosti (obvezni in neobvezni) je pomen interesnih dejavnosti vprašljiv, še posebno zato, ker predstavlja učiteljevo dodatno obremenitev, ki ne šteje v sistemizacijo in je sramotno nizko plačana. Poleg tega je dve uri na oddelk na teden za interesne dejavnosti zelo veliko, zlasti zato, ker je individualni in skupinski pomoči učencem namenjena le ena ura na teden. Dejstvo je, da je že tretjina učencev v oddelku označena kot učenci s posebnimi potrebami (med katere sodijo tudi nadarjeni), a se jim še vedno namenja le ena ura na oddelk na teden. V praksi to pomeni, da lahko z nadarjenimi dela učitelj npr. matematike pol ure na teden oz. eno uro na štirinajst dni. In to je samo matematika. Predlagamo ponovni razmislek o številu ur, ki jih namenimo učencem s posebnimi potrebami.

Diferenciacija

Že v 6. razredu se četrtina ur slovenščine, matematike in tujega jezika izvaja v homogenih skupinah. Ni jasno, kakšna so merila za oblikovanje skupine, niti ni omogočeno prehajanje iz ene zahtevnostne ravni na drugo (kot je v 8. razredu). Pomisleke imamo zaradi prakse, ki potrjuje, da starši želijo najboljše za svojega otroka in zato skoraj vsi izberejo najzahtevnejšo raven ne glede na otrokove sposobnosti in ocene. Hkrati je tu še razmislek, ali nismo s tem že v 6. razredu učenca »obsojili« na neko raven.

Ugotovitve mednarodnih primerjav (kot jih navaja predlog Bele knjige), da enaka šola za vse učence ni pravična, nas spet privedejo do ugotovitve, da je ena ura na oddelk na teden za učence s posebnimi potrebami izrazito premalo, saj »vse države razvijajo široko ponudbo pomoči za prilagajanje pouka posameznikovi zmogljivosti«. Te pravičnosti ne moremo zagotoviti niti s široko paleto izbirtnosti niti s ponudbo interesnih dejavnosti, temveč le s konkretno pomočjo posamezniku. Po drugi strani ne gre zanemariti ugotovitev Norveške (Liv Sissel Groenmo, norveška strokovnjakinja za šolstvo), da so prepoznali kot največji razlog za velik upad učnih dosežkov na TIMSS-u prav individualizacijo, ki je pri njih postala temeljno vodilo pouka (po tem zavedanju so temeljna vodila spremenili in po raziskavi PISA 2009 je Norveška zelo napredovala). Dejstvo je, da je učenje predvsem socialni proces. Pri tem je pomembna spretnost, ki jo učenci pridobivajo, tudi spretnost prilagajanja, ki jo v resničnem življenju zelo potrebujemo; te v homogeni skupini (diferenciacija) oz. v skupini, v kateri imamo vsi enake interese (izbirni predmeti), ne morejo pridobiti.

Preverjanje in ocenjevanje znanja
Predlog predvideva številčno ocenjevanje vseh predmetov od 3. razreda, saj se s tem »ohranja ravnotežje v pomembnosti posameznih predmetov«. Ta del trditve lahko takoj negiramo, saj

(nekaj strani prej) nekatere predmete združevali ali pa jih strnjeno izvajali, kar avtomatično postavlja v pomembnejši položaj predmete, ki se morajo izvajati vsako leto (slovenščina, matematika, tuj jezik in športna vzgoja). Drugi del trditve pa pravi, da s številčnim ocenjevanjem pri vseh predmetih upoštevamo individualne razlike med učenci, kar tudi negiramo v celoti, saj so osnova ocenjevanja standardi znanja, zapisani v učnih načrtih, ki so enaki za vse. Ocenjevanje po enakih standardih znanja je v nasprotju z idejo, da enaka šola ni pravična za vse učence. Postavlja se vprašanje, ali je enako ocenjevanje za vse učence pravično?

Za konec še nekaj dejstev, ki bodejo v oči:

- 10.749 ravnateljev, učiteljev in staršev je bilo vprašanih, ali bi ponovno vpeljali splošni učni uspeh. 69,8 odstotka vprašanih je odgovorilo z DA. Kljub temu osnutek predlaga ohraniti sedanje stanje. Poraja se nam vrsta vprašanj: zakaj spraševati, če se mnenje ne upošteva; ali bo podobno tudi na javnih razpravah, na katerih nas bodo vprašali, poslušali, a ne upoštevali; koliko denarja je bilo zapravljeno za pridobitev mnenja, ki ne služi ničemur?

- 78,4 odstotka vprašanih (vzorec 10.759) bi se odločilo za besedno ocenjevanje vedenja, a tudi tu osnutek predvideva popolnoma drugačno rešitev, ki je sistematično in kontinuirano spremljanje učenčevega napredovanja, verjetno na posebnem obrazcu, kar pomeni predvsem dvoje: na eni strani je izraz nezaupanja v učiteljevo presojo, na drugi pomeni za razrednika več birokracije. Z besednim ocenjevanjem bi tudi ta rešitev ne bila izločena, končna beseda bi bila le dana vrednost učenčevemu prizadevanju. Ali kot pravi dr. Janez Krek: »Že sama struktura vednosti implicira vrednotno strukturo, zato je vsako posredovanje znanja v šoli vrednotno strukturirano. Poučevanje dodaja k vrednotni strukturi znanja še svoje specifično pedagoško znanje in načela, ki naj bi pripomogla, da bo osvojeno znanje kakovostno. Strukture znanja ni brez vrednostnih predpostavk in zato je v šoli vrednotenje znanja nujno, saj so vrednotne predpostavke vpisane tako v znanje kot v poučevanje in učenje.«

Naše stališče zagovarja večinsko mnenje že anketiranih in vključuje besedno ocenjevanje vedenja, ki se vpiše v spričevalo.

Nacionalno preverjanje znanja: postopek izpeljave je prezapleten, organizacijsko prezahteven, da bi bilo smiselno vztrajati na prostovoljnem preverjanju. Poleg tega je zaradi protokola verjetno zelo velik finančni zalogaj (razmetavanje s papirjem, prazne strani na preizkusih, pakiranje v vrečke po pet, čeprav je število udeležencev znano davno prej, varstvo učencev, ki se NPZ-ja ne udeležijo, motivatorji za učenje s posebnimi potrebami ..., da ne govorim o izgubljenih urah pouka, ker morajo učitelji popravljati preizkuse). NPZ naj bo obvezen ali pa naj ga ne bo. Predvsem je treba poenostaviti postopke izpeljave NPZ-ja, kajti v sedanji obliki onemogočajo vzgojno-izobraževalni proces celotne šole vsaj en teden; ob predlogu, da si vsak učenec 6. in 8. razreda izbere predmet po svoji izbirti, pa se utegne ta čas še podaljšati.

Čisto na koncu ponovno izražamo bojazen: glede na to, da se pridobljeno mnenje na zelo velikem vzorcu ravnateljev, učiteljev in staršev (več kot 10.000) ne upošteva, se bojimo, da tudi po elektronski pošti zbrane pripombe ter napovedane javne razprave ne bodo prinesle sprememb predloga.

JOŽICA FRIGELJ

DRUGI TUJI JEZIK V OSNOVNI ŠOLI

Obvezno ali izbirno

Poleg angleščine je nujno potrebno znanje vsaj še enega evropskega jezika

► **V šolah v zadnjem času odmevajo predlogi rešitev v osnovnošolskem izobraževanju, ki naj bi bili zapisani v novi Beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v RS; eden od teh predlogov se nanaša tudi na učenje tujih jezikov v osnovni šoli. Po tem predlogu naj bi se učenje enega tujega jezika v osnovni šoli začelo v drugem razredu obvezno za vse učence, v prvem razredu pa kot neobvezni izbirni predmet. To rešitev podpiramo.**

Številne študije so namreč pokazale, da zgodnje učenje tujih jezikov pripomore k boljšemu splošnemu znanju in tudi boljšemu znanju maternega jezika. Drugi predlog, vezan na učenje tujih jezikov, pa se nanaša na položaj drugega tujega jezika v osnovni šoli.

V predlogu Bele knjige je zapisano, da naj bi se drugi tuji jezik vpeljal kot neobvezni izbirni predmet, z možnostjo začetka v 4. razredu. S tem predlogom se seveda ne moremo strinjati, ker vemo, da to zdaleč ni najboljša možnost od obravnavanih.

V šolskem letu 2008/2009 je bilo v Sloveniji na osnovi vodila večjezičnosti, ki je skupno načelo držav Evropske unije in osnovno izhodišče poučevanja in učenja tujih jezikov, vpeljano poskusno uvajanje drugega tujega jezika v zadnji triadi osnovne šole.

Ugotoviti smiselnost

Namen projekta je bilo preveriti ustreznost učnega načrta in na izbranem vzorcu šol ugotoviti rezultate in posledično smiselnost obveznega poučevanja drugega tujega jezika v osnovni šoli. Projekt naj bi trajal tri šolska leta, v šolskem letu 2011/2012 pa bi se po morebitno dobrih rezultatih na osnovi pridobljenih izkušenj obvezno poučevanje drugega tujega jezika vpeljalo v vse slovenske osnovne šole. To šolsko leto se tako približno 10.000 učencev na 127 osnovnih šolah uči obveznega drugega tujega jezika. V tem po-

skusu od samega začetka kot ena izmed 48 slovenskih osnovnih šol sodeluje tudi naša. Tako pouk obveznega drugega tujega jezika pri nas poteka že tretje leto.

V projekt je bilo vloženo ogromno dela, energije in časa. Dosegamo dobre rezultate, celo boljše, kot smo si jih zadali. Učenci (tudi učno šibki) so uspešni in nadpovprečno motivirani. Ker intenzivno sodelujemo z drugimi udeleženiimi šolami, vem, da navedeno drži tudi za večino od njih. Starši so zadovoljni, ravnatelji tudi, prav tako učitelji.

Na uspešnost projekta kažejo tudi rezultati skupnega preizkusa znanja, ki ga ob koncu vsakega leta uvajanja pišejo učenci, ki sodelujejo v projektu. Na naši šoli je v šolskem letu 2008/2009 66 odstotkov sedmošolcev in leto kasneje 75 odstotkov osmošolcev na testu doseglo več kot 75 odstotkov možnih točk.

Spremljani rezultati

Tudi druge šole so dosegle podobno spodbudne rezultate, kar dokazuje poročilo o spremljavi poskusa na državni ravni, ki je objavljeno na spletni strani Zavoda za šolstvo. Na osnovi tega je logično pričakovati razširitev obveznega poučevanja drugega tujega jezika na vso populacijo osnovnošolcev. Bela knjiga pa, kot da bi nadpovprečne rezultate poskusa preprosto spregledala, vpeljuje poučevanje drugega tujega jezika le kot izbirni predmet.

Argument komisije, zakaj naj bi drugi tuji jezik postal spet izbirni,

se nanaša na neenake sposobnosti učencev. To ne more biti prepričljivo, saj so učenci neenakomerno sposobni tudi pri vseh drugih obveznih predmetih. Poleg tega ta predlog zavrne z enim zamahom tudi vse strokovne podlage (M + 2 itd.) in argumente.

Učiti se tujega jezika obvezno ali izbirno še zdaleč ne daje enakih rezultatov. Samo po sebi umevno je, da imajo pri obveznem predmetu učenci bolj resen odnos do predmeta in učenja in so se tudi pripravljani bolj truditi. Prav tako je obvezni predmet umeščen v urnik, kar pomeni, da učenje tujega jezika ne poteka več izključno zadnje šolske ure, ko učenci že res težko sprejemajo novo učno snov.

Slovenščina ni svetovni jezik

Z vključitvijo Slovenije v EU je našim državljanom olajšana zaposlovanje po vsej skupnosti. Poleg angleščine pa je nujno potrebno znanje vsaj še enega evropskega jezika. Za zaposlitev je namreč pogosto nujno znanje jezika države zaposliljice. V državi, katere jezik znajo, bodo možnosti slovenskih mladih za zaposlitev večje, pravzaprav bo to zanje pogoj, ki ga bodo morali izpolnjevati. Tudi zato, ker drugi slovenščine, ki ni svetovni jezik, običajno ne razumejo.

Če pa bo drugi tuji jezik pristal na prostovoljstvu, si ga večina učencev ne bo izbrala, ker so pač druge možnosti manj naporene in ker učenci pri tej starosti sami še težko presojujejo, kaj jim bo v življenju koristilo.

Ali si Slovenija lahko privoščiti, da bodo njeni prebivalci govorili samo še slovensko in angleško? ERNA MEGLIČ, prof., ravnateljica KATJA KONJAR, prof., učiteljica nemščine Osnovna šola Križ

Nataša Privošnik je s svojim prispevkom, ki ga tokrat objavljamo, spodbudila tudi razpravo na naši spletni strani www.solski-razgledi.com, in sicer v forumu, pod temo ODNOS - disciplina - rezultati PISA 2009. Del forumske razprave objavljamo tudi tukaj.

Mislím, da okrepitev šolske svetovalne službe ne bo izboljšala rezultatov Pise, tako kot še ena ura telovadbe na teden ne bo naredila učencev bolj suhih in gibljivih. 1. Pisa je eden od merskih instrumentov, ki preverja del znanja in ne daje odgovorov na vse probleme niti možnosti vsesplošnega interpretiranja. 2. Pisa preverja znanje oz. tisti del večšinskega znanja, ki ni prednostna vrednota slovenske družbe. 3. Pa ne trdim, da je disciplinarni ali praktični pristop slabši. Rezultati Pise bodo boljši, če bo pouk medpredmeten in bo vseboval več reševanja praktičnih, življenjskih problemov. 4. Rezultate je treba tolmačiti po premisleku in če nas kaj še posebej zanima, narediti še kakšno raziskavo. Najslabše bi se bilo okleniti zgolj podatka o povprečnem rezultatu države in potlej trkati na narodno zavest: še ... so boljši. IGOR

Če me vprašate, ali bolj potrebujemo več ur športne vzgoje ali ojačano svetovalno službo, se gladko odločim za slednjo. Pa ne zaradi Pise, to vem že od prej. Odnos JE temelj uspeha, sožitja, ustrezne socializacije, ničelne tolerance do nasilja (za katero se v šolah krvavo borimo). S 750 dijakmi niti teoretično ne more kvalitetno delat en človek. So sicer čudežnice, ki se jim klanjam, so izjeme, a vseeno ... Res je pa tudi to, da ne bomo ničesar naredili, dokler bo kompetenčno kastrirana svetovalna služba morala izbirati medtem ali prijavit starše, ki zlorablajo otroke, ali ščititi imidž šole (s tem pa svoje delovno mesto).

2. Z Igorjevimi točkami 1., 2. in 4. se močno strinjam, s pristavkom, da je bila doslej še vedno zlorabljena od uradne šolske politike. Spomnite se megle, ki so jo namešali ob boljših rezultatih osemletkarjev, poglejte kaj izjavlja minister Lukšič še pred prvo resno analizo. Tole gre nekako takole: če so rezultati dobri, so moji. Če niso, so posledica splošnih družbenih razmer (in ne morda zgrešenim "modernim" potem, ki te iste trende ignorirajo).

3. Nobenih zagotovil ni, da bo medpredmetnost pouka (posebej ne tistega, ki je namenjen zadovoljevanju učiteljevega ega in povzpetništva) izboljšala rezultate Pise. Enako je z "življenjskostjo šole", ki ji ne sledijo resne analize in kritični razmislek v razredu (kot demokratični skupnosti – ne pa nekih umetno zunanje diferenciranih posameznikov). ODNOS podčrtuje tudi Groenmojeva v na tem forumu že citiranem tekstu: "Rezultat vseh teh »posodobitev« je bila tudi omajana avtoriteta učitelja. Z najboljšimi nameni smo dosegli, da se je učitelj umaknil nekam v ozadje in postal nekakšen nadzornik. To je bilo narobe. Vse kasnejše analize so pokazale, da je učitelj nepogrešljiv v vlogi organizatorja učnega procesa in strokovnjaka za učno snov. In ta je v resnici najbolj ključna. Razne aktivnosti in individualne oblike učenja so torej dobrodošle, a le kot dopolnilo pri pouku."

Moj skromen komentar: negativen trend dosežkov naših dijakov v Pisi je očiten. Očitno je, da niti pripravljavci Bele knjige niti šolska politika ne pripravljajo nikakršnih neodvisnih evalvacij. In tako bo, dokler ne strmoljavimo podobno kot Norvežani – za okoli 50 točk, z eno samo napačno predpostavko, da je vse, kar je staro, avtomatično zanič. No, Norvežani so odskočili in nas tokrat že namahali, pa Danci, Švica, Lihtenštajn ... "Splošen trend" pa je popoln pedagoški potop Evrope, zato ni panike, gospoda ... Dokler se pač še držimo površja upadle reke. MARKO

Draga Nataša, za užitkom sem prebrala vaš prispevek. Veliko tehtnih ugotovitev je v njem, trka na vest tako zakonodajalca kot tudi ravnateljev, ki so se prelevili v prave birokrate (in to postajajo po sili tudi učitelji). Neupoštevani, nezadovoljeni, pregoreli učitelj ne more ustvarjati, biti ustvarjalen – biti kos vse večji množici vedenjsko "motenih" učencev in prezahtevnih staršev, ki iščejo v šoli le pravice, hitre in čim lažje poti do uspeha, požvižgajo se pa na dolžnosti svojih otrok. In o tem trobimo že kar nekaj let – pa figo zaleže!

Mogoče je potrebno še več preverjanj, primerjav med državami, da se bo komu res posvetilo, da tako pač ne gre več! RINA

Dvoje dodajam:

1. Če pogledamo naloge, ki so dostopne, vidimo, da ne gre za naloge, ki bi bile neposredno vezane na le en šolski predmet. Po moje jih lažje rešiš z življenjsko logiko kot pa z znanjem enega šolskega predmeta. Ker je organizator raziskave OECD, mu gre za merjenje (in usmerjanje) čisto praktičnega znanja – znanja in razumevanja, ki sta skladna s potrebami obstoječega proizvodnega sistema in delovanjem meščanske demokratične družbe. Filozofi bi se vprašali, če je to res ustrezno znanje; za razvoj, za prihodnost, za boljši svet.

2. Strinjam se, da je učiteljeva avtoriteta izjemno pomembna. Žal se na Slovenskem pogosto razume v slogu ljubljanskega župana, ko se je spominjal svojih šolskih dni: "Ta učiteljica pa je imela avtoriteto. Samo na hodnik je stopila, pa smo bili že takoj v učilnicah." Čeprav avtoriteto učitelju poskušajo spodmikati vsi: od učencev do novinarjev, se bom spotaknil le pri dveh: šoli in sodelavcih ter pri samem sebi.

a) glede na to, da sem zaposlen za nedoločen čas, sem relativno zavarovan in mi ni treba delati kravjih kupčij. Mislím, da sem kolikor toliko strokoven in samozavesten. Zato mislim, da imam avtoriteto

b) ker nas je na šoli še veliko takšnih, je včasih težko najti srednjo pot oziroma dogovor med nami. Zato ne delujemo enotno in pred učenci vsak dokazuje svoj prav. Učenci ne morejo oceniti, kdo ima prav, vsi učitelji pa zgubljamo avtoriteto.

Sklepam, da sta izpolnjena pogoja a) in b) povsem zadostna, da učitelji (lahko) ohranjamo avtoriteto. Na nek način temu pritrjujejo tudi raziskave javnega mnenja, ki šolo uvrščajo med najbolj zaupanja vredne institucije. IGOR

PISA 2009

Zrcalce, zrcalce ...

Osredotočila sem se na javno predstavitev podatkov v raziskavi Pisa, in sicer sem iz obširne raziskave (podatki: www.pei.si) izvzela odnos; pa naj bo pri uri slovenščine, matematike ali pri drugih obveznih (in neobveznih) predmetih

Namen raziskave Pisa je ugotovljati kompetentnosti učencev, ki jih za svoje poklicno in zasebno življenje potrebujejo in so kot take pomembne tako za posameznika kot za celotno družbo. Zajeti so 15-letniki. Ob dejstvu, da je pismenost sposobnost učenca v vsakdanjem življenju uporabiti znanje, ki ga je pridobil v šoli in tudi drugje, ter zmožnost analizirati, presojati in informacije uspešno posredovati, se ob podatku, da najvišjo raven, to je šesto raven, dosega le 0,3 odstotka slovenskih učencev, lahko resno zamislimo.

Če vemo, da je odnos najpomembnejši dejavnik pri dobrem delovnem in vzgojnem ozračju, se upravičeno sprašujemo, ali bo Slovenija v prihodnosti imela kompetentne državljane?

Ali morda šolski sistem ne ponuja dovolj tistega manevrskega prostora, ki bi učitelju omogočal sproščen, nevtralen, neformalen pogovor z učenci? Spomnimo na problem razrednih ur v osnovni šoli ob prehodu na devetletko. Ob tem smo se tudi šolski svetovalci postavili v bran učiteljem kolegom, ko so zahtevali eno celo uro na teden za razredno uro.

In poskoči ves sistem ...

Če razmišljam še naprej: ta ura, ki šteje 45 minut, na začetku poteka kot usklajevanje opravilne in neopravičene odsotnosti, potem pa rešujejo zapiske v zvezkih obvestil in morda še kakšne »pomembne« informacije. In ure je konec.

Šolska svetovalna služba ne pokrije vseh učencev na šoli s 300, 400, 500 učenci.

Delali smo že izračune z Ministrstvom za šolstvo in šport (2006), ko je po podatkih in svetovalni delavec povprečno obravnaval 501 učenca na osnovni šoli. Sicer pa je Slovenija šele leta 2004 pristopila k projektu Program mednarodne primerjave dosežkov učencev

Pisa, priprave na izpeljavo cikla raziskave Pisa pa so se začele leta 2006. Torej smo šolski svetovalci že pred tem letom na ves

glas vpili, da je treba narediti tudi prostor za odnos!

»Bralni dosežek slovenskih učencev je nižji od povprečja OECD in tudi od povprečja EU. V primerjavi z letom 2006 so na lestvici bralne pismenosti dosegli 11 točk manj.«

Ali s prenovo šolstva to pomeni, da ga prenavljamo slabo? Torej ga ne prenavljamo, torej nekaj ni v redu. Žalostno, da šele po podatkih mednarodnih raziskav (v tem primeru Pisa) skoči v zrak ves sistem v Sloveniji. Ko se oglasi učitelj pedagog ter poudarja težave, ki nastajajo zaradi takšne in drugačne reorganizacije, zaradi takšnih in drugačnih zakonskih sprememb tako v pravicah in dolžnostih enih in drugih vpletenih v šolski proces, pa posluha ni?

Kaj potrebuje slovenski učitelj? Komu naj pravzaprav pove, da bo slišni? Komu, da ga bodo jemali resno? In komu, da bodo ukrepali takoj, ne takrat, ko bo – in kot kaže Pisa 2009, je že – prepozno?

Kaj je narobe

Namen tega prispevka ni kazati s prstom na zemljevidu in primerjati držav med seboj. To bi bilo enako nesmotrno, kot primerjati število žrtev nasilja med državami in skleniti v smislu:

»Pri nas je 45 žrtev nasilja manj kot v Angliji.« Recimo. Toda že ena žrtev je preveč! En slab učenec, ki nam ga ni uspelo bralno opismeniti, je preveč!

Kajti začne se pri temeljih. Dokler bomo čakali na rezultate takih in drugačnih raziskav, si zatiskali oči pred težavami, ki jih imamo in so prisotne, dokler bomo prevračali odgovornost na druge, drugi pa na nas, ne bo homogenosti, ne bo uspeha in ne bo družbe, kakršno si želimo. Logično je, da je ne more biti. In namesto, da bi nas ob vseh spremembah v zadnjem času v družbi ti podatki v šolstvu razveselili, so nam pokazali zrcalo; nedvomno, žal, razberemo, da pa je morda le preveč poudarka na »birokraciji«, na »evidentiranju delovnega časa«, na »doprosu ur«, na kar je Sviz v zastopstvu svojih učiteljev v zadnjih dveh letih tudi na glas poudarjal.

Ali se ni smiselno vprašati, kaj je narobe v tem sistemu? Ogovor je preprost: nezadovoljen, razočaran, psihično utrujen in degradiran učitelj.

In kot tak zagotovo ni sposoben doseči višjega indeksa pri odgovorih v vprašalniku raziskave Pisa 2009. Tak učitelj zagotovo ni sposoben v učilnici odstraniti hrupa in nereda, tak profesor mora res zelo dolgo čakati (morda kar celo uro?), da se dijaki umirijo. Zato tudi dijaki ne morejo dobro delati (vsaj ne tisti, ki si to želijo), saj še dolgo po tem, ko se je pouk začel, ne začnejo delati.

Predvsem utrujeni

Zaradi nezadovoljnega učitelja, tistega, ki je preutrujen od natrpanih delovnih obveznosti in od borbe za svoj status (sicer ob močni Svizovi podpori) ter od dela pozno v noč (poročila itd.), tistega učitelja, ki v razred stopi že s pomanjkanjem pedagoškega etosa, ki ga je vedno držal po konci, ne zmore več, tudi dijak ne čuti empatije. Morda se dobro razumejo z večino učiteljev. Morda? Zagotovo pa, po rezultatih Pisa 2009, večine

učiteljev v tem trenutku ne zanima, ali se dijak dobro počuti. Saj morda jih, a jim tega ne dajo vedeti, ker jim tega ne morejo dati vedeti ob vseh obveznostih ... Zato tudi večina učiteljev ne posluša dovolj, ko jim dijaki želijo kaj povedati. Ker hitijo. Hitijo po hodnikih dežurat, hitijo v zbornico, hitijo k ravnatelju, hitijo delat projekte, hitijo pisat poročila, ure za doprinos, hitijo sestankovat – in še in še.

Smo!

Kolikokrat je že omenjeno, da je pomembna kakovost in ne kvantiteta! In tak učitelj, ki ga sistem omejuje in mu nalaga obveznosti, za katere mnogi pravi pedagogi vedo, da nikamor več ne vodi, zagotovo dijakom ne nudi dodatne pomoči. Po zgoraj navedenih – kdaj pa bi mu jo lahko? Pa še: »Saj ni plačan za to!« Pa z vso odgovornostjo trdim, da jo nudijo, tudi v svojem prostem času, po končanih obveznostih, po telefonu, na svojem domu. Brezplačno. Kajti še smo slovenski učitelji tisti pravi, zavezani stroki. Tako kot zdravniki Hipokratu. Smo. In verjamem, da bomo avtoriteto, o kateri je bilo nekaj let toliko govora, pridobili le s tem, ko se bomo končno enkrat postavili na strokovne temelje, ki bodo za seboj povlekli tudi srž problema: odnos do drugega, ki je najpomembnejši v vseh sistemih.

Kdaj bomo torej dosegli višje vrednosti indeksov v raziskavi (tej ali drugih), ki pomenijo večjo disciplino v razredu, posledično pa tudi višjo bralno pismenost? In kdaj bomo dosegli višje vrednosti indeksa, ki pomenijo kakovostnejši odnos učiteljev, kot ga vidijo učenci?

NATAŠA PRIVOŠNIK, profesorica defektologije za motnje vedenja in osebnosti in domske pedagogike

POGLED IZOBRAŽEVALKE

Odstirati okna v svet

O delu z mentorji otroških parlamentov

► V začetku lanskega julija me preseneti telefonski klic iz Zveze prijateljev mladine Slovenije (ZPMS). Želijo si, da bi septembra izobraževala mentorje otroških parlamentov. Izvem, da bo Otroški parlament potekal že enaindvajseto leto, da je vseh mentorjev približno 260 in da bodo organizirali en dan skupnih predavanj, nato pa še pet regijskih v manjših skupinah. Tema je Vpliv družbe in medijev na oblikovanje mladostnika. Predavanje, delavnica – to je zdaj vprašanje. Delavnica za 70 ljudi – kako le? Toda v predavanju o veččinah mentorstva preprosto ne verjamem. Če gre za veččine, potem naj bo delo praktično, zajeti vsi udeleženci, naj bo dovolj možnosti za vprašanja ter teme mentorjev, metode pa morajo biti sobodne in interaktivne.

V živo na štirih koncih

Petek, 16. septembra lani si bo veliko Slovencev zapomnilo po katastrofalnih poplavah v Sloveniji, jaz pa po prvem druženju z mentorji otroških parlamentov v Novem mestu. Medtem ko si mentorji privoščijo okrepčilo in odmor, temeljito preuredim ne preveč prostorno učilnico. Stoli v polkrogu, da se vsi vidimo. Skupina tridesetih, polnih pričakovanj. Polna pričakovanj sem tudi sama in po predstavitvi začnem z vprašanji: Zakaj ste tukaj? Kaj želite? Kaj vas zanima? Kje vas čevlji žuli? Zanimivih tem, ki jih predlagajo mentorji, ne zmanjka: učinkovite metode za delo v otroškem parlamentu, kako zajeti vse učence, kako jih motivirati za posamezno temo.

Ponosni nase in na svoje delo

Začnem z opredelitvijo mentorstva in s cilji otroških parlamentov. Sledi tema mentor kot prijatelj, nadrejeni, svetovalec in učitelj – razlike in podobnosti. Nadaljujemo s kompetencami in nalogami mentorja otroškega parlamenta. Pogovorimo se o tem,

prihodnje rodove. Poudarim, da je njihovo delo odgovorno, pomembno in častno ter naj bodo ponosni sami nase in na to, kar počnejo. Zaploskamo si v znak medsebojnega spoštovanja in hvalečnosti, da smo dobro delali skupaj. Poslovimo se.

Čez deset dni me čaka nov niz delavnic za mentorje otroških parlamentov: Ljubljana, Maribor, spet Ljubljana in Nova Gorica. Novi obrazi, nova vprašanja, nove teme, novo znanje. Ne glede na začetno zaskrbljenost, kako izpeljati delavnico z resnično veliko skupino (v Mariboru nas je bilo sedemdeset), gre odlično. Interaktivno, razgibano, sodelovalno učenje, izmenjava izkušenj. Ko se poslavljamo, vemo, da bi lahko še nadaljevali in da nam ne bi zmanjkalo vprašanj, idej.

Navdušena tudi sama

Tudi sama rastem, se učim in komaj mi uspe vse ideje za prihodnje delo otroških parlamentov spraviti na papir. Navdušena sem, da sem lahko del projekta, ki osmišljuje, ki temelji na mladih. Da lahko pripomem, dajem sebe, svoj čas in svojo energijo.

jene duše, razmišljajo preprosto, konkretno in zelo pametno. Naj njihov glas seže do tistih, ki imajo moč, da kaj spremenijo. In ob tem, drage mentorice in mentorji, ne pozabite nase: učite in zabavajte se tudi vi. Poskrbite, da bo učenje, kritično razmišljanje in delovanje potekalo v sproščnem ozračju in da boste skupaj z otroki rasli tudi vi.«

Vredno, pomembno, smiselno

Program je ena izmed izvirnih oblik spodbujanja otrok k izražanju lastnih mnenj o aktualnih vprašanjih, s katerimi se vsakodnevno srečujejo. Predstavlja »polje«, kjer se otroci učijo razpravljati strpno, upoštevajoč mnenja vseh udeležencev. Omočja integracijo znanja in vednosti, ki so ga otroci pridobili. Skozi otroški parlament, ki je oblika in metoda izkušenskega učenja, razvijajo otroci komunikacijske spretnosti, socialne veščine in zmožnosti za razreševanje konfliktov.

Otroški parlament omogoča uresničevanje Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah in je hkrati vzgoja in izobraževanje mladih za dejavno ter demokratično državljanstvo. Obenem je tudi polje za medkulturno učenje in medgeneracijsko sožitje, saj v otroških parlamentih sobivajo različni stari otroci, njihovi mentorji in številni gosti, ki jih vabijo na svoja srečanja. Otroški parlament je odlična promocija in možnost, da ponovno vzpostavimo temeljne vrednote vsake zdrave družbe: dostojanstvo, svobodo, načela enakih možnosti, solidarnosti, enakosti, spoštovanja različnosti, strpnosti, dialoga.

Odraslo oko in uho

Mentorji kot dejavni soustvarjalci otroških parlamentov so tisti, ki mladim v potrošniški družbi, ki ima še komaj kak zdrav temelj, pomagajo odstirati okna v svet, ozaveščati, kaj je v življenju res vredno in s čim se ni smiselno ukvarjati. So njihov zgled, odraslo oko in uho. Včasih so modri starci, največkrat pa podporniki z velikim srcem, ki jim je mar za tisto, kar imajo otroci povedati. Kajti demokratičnost neke države presojamo prav po tem, kakšen je njen odnos do najranljivejših in nikoli ali komaj slišanih obrobni skupin.

Otroški parlament omogoča otrokom razvijati kritično mišljenje in odgovorni odnos do sebe, soljudi ter tudi naravnega in družbenega okolja. Otroci ob razmišljanju in ukvarjanju s posamezno temo ne poglobijo le razumevanja določene vsebine, marveč tudi ozaveščajo svoje vrline ter vrline svojih vrstnikov, da bodo znali iskati luč namesto teme pri svojih sodržavljanih. Da bodo samozavestni, a ne domišljavi, čuteči in sodelovalni posamezniki, na katere bomo upravičeno ponosni. Da bodo postavili temelje lepše prihodnosti, take, v kateri bo dovolj prostora za vse – ne glede na raso, spol, socialni in gnotni položaj, izobrazbo, veroizpoved. In le kako bi na tej poti lahko pogrešali čutečega mentorja svetovalca, ki zna stopiti korak nazaj, da bi lahko otroci zasijali v vsej svoji lepoti, drug ob drugem, drug za drugega – za svetlejšo prihodnost?!

KARIN ELENA SÁNCHEZ

NA REŠETU

Vsaj igre, če že za kruh ni

Minister, učni načrti, prehrana, počitnice ...

► **Nedolgo tega smo zagovarjali predčasen odhod otrok v šolo s šestimi leti (devetletna osnovna šola), z razumevanjem smo dopolnjevali njihovo vpeljevanje v šolo z igro, in sicer na način, ki bo za otroke čim manj moteč. Zdaj pa so za to krivi stari programi, pomanjkanje učiteljev, pa ...**

Minister za šolstvo in šport dr. Igor Lukšič se na polovici svojega mandata pohvali s tisoči kilometrov, ki jih je namenil obiskom osnovnih in srednjih šol. Po drugi strani potarna, da ni denarja za posodabljanje vzgojno-izobraževalnega procesa in razmer na šolah. Vpeljevanje drugega tujega jezika je pred dvema letoma bilo dobro začetno, kakor tudi učenje tujega jezika v vrtcu, saj so šole staršem predstavile potrebo po zgodnji vpeljavi le-tega. Slednji so z odobravanjem sprejeli to možnost. Zdaj beremo, da nenadoma zmanjkuje učiteljev tujega jezika. Po neuradnih podatkih je na enopredmetnem in dvopredmetnem študiju angleščine in nemščine letos diplomiralo več kot sto prihodnjih učiteljev samo na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru. Le kam bomo z njimi, če že v kali zatremo njihove možnosti z izkrivljanjem resnice? Upam, da to razkriva tudi Bela knjiga, ki naj bi bila nared marca 2011.

Morda je kriza pri starših

Posodobitev učnih načrtov, nadgradnja »zastarelih« programov, je dolga zgodba, ki najverjetneje dobiva epilog, saj načini in posodabljanje učnih procesov kar kličejo po tem. Otroci se v naših vrtcih zelo veliko naučijo

in so večinoma dobro pripravljani na prehod v šolo. Veliko procesov poteka hkrati in zato je otrokom lažje. Če se starši ne strinjajo z načinom (opisno) ocenjevanja, je to zato, ker jim morda ni predstavljeno primereno. Menim, da je tak način dober in postopni prehod na številno ocenjevanje (3. razred) zagotovo ne pušča posledic na otrocih. Morda je kriza pri starših, ki ne želijo ali pa nočejo razumeti opisne ocene, ki je večkrat mnogo primernejša in širša kot številčna.

Šolska prehrana buri duhove. Politično spreminjaje iz enega načina v drugega vsekakor ne prinaša zadovoljstva pri starših, prej pri politikih. Do teh sprememb ne prihaja zaradi izboljšanja, temveč zaradi zoperstavljanja nečemu, kar je bilo postavljeno pred tem. Če ves čas glasno zagovarjamo nevmešavanje politike v šolo in hlepimo po strokovnosti, naj bo to tudi dovoljeno. Šole poznajo razmere, se trudijo, da z roko v roki s starši in učenci omogočajo najboljše možne okoliščine za življenje in delo, država in ministrstvo pa naj poskrbita, da bodo to lahko tudi izvajali v praksi. Prehrana je dobra, vsebnost na nivoju, morda je marsikje težava le v tem, da razmere za tak način prehranjevanja niso najbolj-

še (še vedno se prehranjujejo po učilnicah). Subvencioniranje šolske prehrane je bilo pred leti dobro začetno. Vsak otrok, ki je bil upravičen do tega (dokazovanje s potrdili), je bil tudi deležen. Izbor se je izvajal na strokovni ravni, podkrepjen s sodelovanjem lokalne skupnosti.

Vedno je težava v denarju

Kmalu bodo tudi zimske počitnice. Brez dogovorov in upoštevanja hotelirjev, upravljavcev smučišč in še koga so bile strnjene na isti datum za vse slovenske osnovne in srednje šole. Enkrat imamo premalo učiteljev za vpeljavo drugega tujega predmeta, drugič je izgovor za spremembo manj otrok po slovenskih šolah. O tem, da šole izvajajo zimske šole v naravi na smučiščih v tujini, bi se bilo vredno pogovarjati zagotovo s tistimi, ki zavračajo naše osnovnošolce, katerim šola, skupaj s starši, pripravlja te zahtevne projekte. Ali res obstajajo?

Vedno je težava v denarju. Naj si bo to sofinanciranje šolskih projektov (izgradnje, posodobitve, šol, telovadnic), zimske univerziade ali na koncu evropskega prvenstva v košarki. Prenagljene kritike in odrekanje se kmalu sprevrže. »Kmalu« bodo zopet nove volitve in je treba začeti iskati podporo širše množice. In ker je kruha za več kot sto tisoč brezposelnih vedno manj, jim je treba v nadaljevanju objubiti vsaj iger ...

Mag. BOJAN MACUH

kaj imajo od mentorstva učenci, kaj mentor, šola in širša skupnost. Motivacija in navdušenje, a tudi znanje in zavedanje o pomenu ter odgovornosti mentorja raste. Kaj pa mentorski načrt – kaj je to, čemu je namenjen in kako do nje-ga? Pregledamo še faze mentorskega procesa in se ustavimo pri evalvaciji: kaj evalvirati, zakaj, kdaj in kako.

Vsem mentorjem zaželim uspešno in zabavno delo ter jih spomnim, da lahko s svojim zgledom, obnašanjem in spoštovanjem do mladih kolegov naredijo veliko dobrega za svoje učence, njihove družine, širšo družbo in

Je naporno, a neizmerno uživam in laskam, ker tako iskreno mislim: »Spoštovani mentorji in mentorice, vredni ste, opravljate plemenito in odgovorno delo za ljudi, ki bodo nekoč vodili našo državo. Lahko vplivate na njihove vrednote, da bodo dobri in odgovorni državljani, ki jim bo mar za sočloveka in za prihodnje rodove. Dajte jim prostor, da bodo lahko izrazili svoje potencialne, razvili svoje darove in ozavestili, kako pomembno je slišati glas tistih z roba družbe. Naj spregovorijo o svojih dvomih in stališčih. Prisluhnite njihovim predlogom, kajti otroci, nežne in nepokvar-

list iz dnevnika

Profesorici MOJCA SAJE KUŠAR in MAJA ZAJC KALAR, Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

V minulem Evropskem letu revščine, ki nas je opozarjalo na solidarnost in dobrodelnost, smo dijaki in profesorji naše šole stopili skupaj in pokazali, kaj vse lahko pomenita sodelovanje in pomoč drug drugemu.

Pripravili smo nepozaben večer. Vaje preteklih dveh mesecev, marsikatero popoldne, ki so ga dijaki in profesorji preživeli skupaj v nekem drugačnem, gledališkem svetu so se obrestovale! Prvič smo namreč kot igralci zaživeli dijaki in profesorji skupaj ter se predstavili v igri s pomenljivim naslovom *Do roba in nazaj*. Igra nam predstavi tri mladostnike, katerih družinsko in zasebno življenje počasi odpira nove in nove nedorečenosti, ki silijo mlade v iskanje drugačnih, nevarnejših poti. Starši – v igri so to profesorji Srednje šole Josipa Jurčiča – so tisti, ki bodo morali najti moč ter pomagati sebi in svojim otrokom.

Večer so popestrili pevci in plesalci Srednje šole, predvsem pa gostje, ki so sodelovali na okrogli mizi. Z veseljem so se vabilu za sodelovanje odzvali: Dušan Strnad, župan občine Ivančna Gorica, Patricija Pavlič, direktorica CIK Trebnje, Nešo Stojanović, direktor Centra za socialno delo Grosuplje, Stane Kerin, ravnatelj Misijonskega središča Slovenije, Mojca Urh, predstavnica Slovenske Karitas, ter profesorica Srednje šole Jasmina Balaban in dijakinja Zina Jakovljevič, ki sta predstavili akcijo Pomagajmo brezdomcem (ta je preteklo jesen potekala na naši šoli). Zanimivi gostje so v pogovoru strnili svoja prizadevanja za dobro – bodisi v osebnem ali poklicnem življenju. Njihova pričevanja o delu z mladimi, življenju na Madagaskarju, potrebah, s katerimi se srečujejo predstavniki Karitas ali centra za socialno delo ter občina sama, so neprecenljiv dar in spodbuda nam vsem, predvsem našim mladim.

Prepolna dvorana stiškega Kulturnega doma šestnajstega decembra lani je bila najlepši dokaz, da so prizadevanja posameznikov vredna občudovanja. Čutiti s sočlovekom torej vendarle ni samo beseda naših ustnic, pač pa tudi srca! Prostovoljni prispevki obiskovalcev bodo iz rok Slovenske Karitas polepšali praznične dni marsikateri slovenski družini. S Karitas namreč sodelujemo že kar nekaj časa, v tem šolskem letu v projektu Živi odgovorno v smeri podnebnih sprememb. Tudi tukaj so se naši dijaki izkazali s pisnimi in slikarskimi umetninami v različnih jezikih.

Torej – šli smo od besed k dejanjem! Prestopili smo meje projektov, načrtovanj, pristopov in metod ter v "Življenju v živo" zaživeli neko drugačno, čudovito realnost, v kateri smo se srečali profesorji in dijaki. Nepozabno doživetje, izkušnje in spomini za vse življenje, ki s toplino in naklonjenostjo gledalcev in gostov potrjujejo naše prepričanje – ja, prav ste storili! Skupno ustvarjanje, dober namen, učenje za življenje, zgled in namen – ne prezeti sočloveka v stiski. Dijaki in profesorji smo živeli v živo – komaj čakamo naslednje prihodnosti!

vprašali smo ZA VAS

Po dolgotelni zaposlitvi v vrtcu je naša bralka pred nekaj leti začela z zasebnim varstvom otrok na domu. Pravi, da v njihovi regiji še ni zasebnega vrtca, zato jo zanima, kakšen je postopek in možnost, da pridobi ta status.

Odgovarja Sebastijan Magdič, Služba za odnose z javnostmi, Ministrstvo za šolstvo in šport

Novela Zakona o vrtcih (Ur. l. RS, št. 25/08) omogoča vpis vseh oseb, ki želijo legalno opravljati varstvo predšolskih otrok na domu, v register, ki se vodi pri Ministrstvu za šolstvo in šport. Namen vpisa v ta razvid je, da ministrstvo predhodno ugotovi izpolnjevanje pogojev za opravljanje varstva otrok na domu. Ti pogoji so naslednji:

1. Izobrazba

Oseba mora imeti končan najmanj program srednjega strokovnega ali splošnega izobraževanja z dodatno poklicno kvalifikacijo oz. izpolnjevati pogoje za strokovnega delavca na področju vzgoje in izobraževanja. Ta pogoj se bo v polni meri uveljavil šele leta 2013, do takrat pa se lahko registrirajo tudi vsi tisti, ki imajo končano najmanj srednje poklicno oz. strokovno izobraževanje ali najmanj 10 let delovnih izkušenj kot strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju.

Posebna prehodna določba torej omogoča nižji izobrazbeni pogoj za varuha predšolskih otrok do leta 2013, in sicer z namenom, da se čim širšemu krogu oseb, ki so doslej varstvo otrok opravljale »na črno«, omogoči registracijo njihove dejavnosti. Do 1. 1. 2013 se lahko kot varuh registrira vsak, ki ima končano vsaj srednje poklicno šolo, ter seveda tudi tisti, ki ima končano srednje strokovno izobraževanje (ne glede na smer).

2. Nekaznovanost

Nekaznovanost zaradi kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost oz. zaradi naklepne kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, za katero je predpisana kazen zapora v trajanju več kot 6 mesecev, ki se izkaže s potrdilom iz kazenske evidence Ministrstva za pravosodje.

3. Prostorski pogoji

Varstvo otrok lahko poteka v stanovanju eno- ali večstanovnjake stavbe, ki mora imeti v skladu s predpisi o graditvi objektov izdano uporabno dovoljenje, lahko pa se uporabljajo v ta namen tudi prostori, ki izpolnjujejo pogoje, predpisane za vrtce.

4. Vpis v register pri Ministrstvu za šolstvo in šport

Oseba, ki se želi vpisati v register pri ministrstvu, mora vložiti vlogo na obrazcu, ki se nahaja na spletni strani ministrstva http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/predsolska_vzgoja/dokumentacija/ (Predlog za vpis v register varuhov predšolskih otrok). K vlogi priloži dokazila o pridobljeni izobrazbi, izpisek iz kazenske evidence Ministrstva za pravosodje ter uporabno dovoljenje za objekt, v katerem se bo izvajalo varstvo otrok. Ministrstvo o vpisu v register fizični osebi izda odločbo. Na podlagi odločbe se oseba registrira kot samostojni podjetnik in vpiše v poslovni register. Posebej opozarjamo, da zakon omejuje število otrok, ki jih lahko varuje na svojem domu, in sicer to število ne sme presežati šest otrok.

minianketaminianketamini

Pripravlja se povsem nov sistemski zakon o učiteljih, ki po zgledu najuspešnejših držav v svetu celovito ureja poklic učitelja, vzgojitelja, profesorja. Njegov namen je dvigniti ugled učiteljskega poklica, saj si zaradi svoje družbene pomembnosti zasluži posebno mesto med poklici, kot na primer poklic zdravnikov in sodnikov. Področja, ki jih delovno gradivo predloga zakona obsega, so načela, kompetence, kriteriji za vstop v polic, karierni razvoj, urejanje delovnih razmerij, upokojevanje. Cilj je torej izboljšati učiteljev položaj in dvigniti učno uspešnost učencev. Kaj o predlogu zakona menijo ravnateljice slovenskih šol?

Lidija Žigon

ravnateljica Osnovne šole Koleszija Ljubljana

Ministrstvo za šolstvo in šport nas je na dnevih ravnateljcev seznanilo z idejo in zasnovano koncepta novega zakona o učiteljih. Menim, da je tak zakon potreben, da se na novo opredeli učiteljeva družbena vloga, da se nas ne meče v isti koš z javno upravo, kar je trenutno precej absurdno. Učitelj kot nosilec dejavnosti mora biti drugače obravnavan. Obetamo si boljše urejeno napredovanje, pogoje, obveznosti, kompetence in načine pridobivanja kompetenc. Vse to namreč posledično vpliva na učiteljev položaj v družbi. Pričakujemo, da bo na novo postavljena in celovito opredeljena velika slika učiteljevanja. Zdi se mi zelo pomembno, da v skupini, ki zakon pripravlja, sodeluje tudi sindikat, ki zastopa interese učiteljev. Ideja zakona mi je všeč, jo je pa vsekakor treba razvijati s konstruktivnim dialogom.

Darinka Kostanjšek

ravnateljica Osnovne šole Trbovlje

Izhodišča novega zakona so zanimiva, vendar resnično dvomim, da pri vsej množici zakonov potrebujemo še en dodatni zakon, namenjen posebej učiteljem. Ne vem, če je urejanje teh vprašanj z zakonom res smiselno. Menim, da vsak učitelj s svojim delom in prakso določa svoj ugled in vlogo v družbi. Učiteljeva vloga se po mojih izkušnjah ne da predpisati s pravnim aktom, temveč raste in pade z izkušnjami vsakodnevnega življenja. Dober glas seže namreč v deseto vas. Problem vidim predvsem v tem, da se učitelji ne znajo predstaviti v širši javnosti in da so premalo samozavestni. Morda je to lastnost vseh Slovencev, ki jo opažam tudi pri učiteljih. Zdi se nam samo po sebi umevno, da delamo dobro, dovolj nam je, da za to vedo naši učenci, starši in kolegi in zato ne sežemo čez ozki okvir. Toda če se zgodi spodrsrlaj, se ta obesi na velik zvon. To se mi ne zdi prav. Izvrstne učitelje imamo v Sloveniji, ki bi si zaslužili več pozornosti! O nagradah v kulturi se govori in piše veliko več kot o nagradah v šolstvu. Cenim in spoštujem delo izvrstnih učiteljev in menim, da bi se moralo o tem več pisati in govoriti v vseh medijih. To je boljši način za dvig našega položaja v družbi kot nov zakon.

Branka Klarič, ravnateljica Srednje šole Metlika Šolski center Novo mesto

Temeljno idejo zakona zelo podpiram, a pod pogojem, da bo zakon le ena izmed aktivnosti, ki bo pripomogla, da se zviša raven učiteljskega poklica v slovenskem prostoru. Bojim se, da bo samo zakon premalo glede na obstoječo družbeno ozračje. Pomembno se mi zdi, da zakon določa pogoje za dostopnost poklica in dobro izobrazbo učiteljev. Učitelji naj postanejo le tisti, ki si to srčno želijo! Zakon bi moral poskrbeti tudi za enakovredno zastopnost spolov pri učiteljskem poklicu. Motivirati bi morali fante za vstop v ta poklic, ne le pri tehniških in naravoslovnih strokah, ampak tudi pri osnovnošolskem izobraževanju. Pomembno zakonsko izhodišče mi predstavlja medgeneracijsko sodelovanje in sožitje, saj potrebujemo zakonsko ureditev tudi te problematike. Kar zakon predpiše, je namreč zavezujoče. Potem pa je na vrsti udejanjanje teh vsebin, tudi z vzvodi inšpekcijskega nadzora, če je potrebno.

Opazujem, razmišljam, spoznavam

ŽIGA VAVPOTIČ

Bodimo drugačni

Kdaj, če ne zdaj, ko se piše novo leto, je čas, da si zadamo cilje. Da razmislimo o preteklosti in naredimo načrt za prihodnost.

Kakšno je bilo vaše leto? Upam, da uspešno. Moje je bilo drugačno. Zakaj drugačno? Ker si vsako leto začelim, da bi bil drugačen. Že fizikalni zakoni pravijo, da se ne more nič spremeniti, če ostanejo vsi pogoji enaki.

Drugačnost je bogastvo tega sveta. To premalokrat opazimo. Zamislimo si, kakšen bi bil svet, če bi bili vsi taki, kot smo mi. Ne, ne, ne strinjam se. Vem, pomislili ste, da bi bil svet popoln. Tako sem mislil tudi jaz. Vendar priznam, svet bi bil zares dolgočasen, če bi bili vsi enaki. Prav je, da cenimo drugačnost, da jo spoštujemo in da razumemo njen doprinos vsem nam.

Pa razumemo drugačne? Če si postavimo to vprašanje, se moramo vprašati, kdaj smo drugačni. Vsak, ki ni mi, bi bil lahko zanimiv odgovor. Drugačnost v tej družbi še vedno jemljemo stereotipno, razumemo, da je drugačen tisti, ki mu nekaj manjka. Ampak drugačni so tudi uspešni, nasmejani, pošteni ljudje. Lahko bi trdili, da je drugačen vsak, ki se odmika od povprečja. Vendar se v povprečje lahko samo tone, tisti, ki se odmika, je na pravi poti. Preprosto si moramo želeli, da smo drugačni.

Preprost barv v mavrici tvori navdušenje vseh nas. Tako bi se morali počutiti, ko vidimo na kupu različne ljudi. Črno-belo televizijo vidimo le še v muzejih. Morda pa bomo kdaj v muzej spravili tudi povprečnost. Povprečnost rutinskega dela, osemurnih delavnikov, služb, ki se začnejo ob 7.00. In drznil si bom napisati, da si želim, da bi imeli manj povprečnosti tudi v šolah. Oziroma predvsem, da povprečja ne bi nagrajevali. Nagrajujmo drugačne! Tiste, ki odstopajo. To je prava smer za prihodnost! Kaj če bi si to zadali za cilj v šolah v letu 2011? Iskreno si želim, da bom poslušal zgodbe, ko smo odkrili talente, jih spodbujali in celo nagrajevali. Prepogosto razumemo, da mora biti človek za vse. Zakaj nekdo, ki je izjemen v matematiki ne naredi razreda, ker je neuspešen pri angleščini? To je tako povprečno razmišljanje. Inovativnost in drugačnost sta prijatelja! Morata biti zaveznika. In več inovativnosti prinaša drugačnost.

Če si priznamo, je mnogo težje nagrajevati drugačne. Za drugačne je treba imeti posluš. Ni mogoče vpeljati kopita, sheme, načrta. Drugačne moramo razumeti. Poslušati jih moramo in vanje verjeti. Vendar je nekaj res: samo drugačni spreminjajo ta svet. Samo drugačni bodo pomagali doseči preboje, ki jih potrebujemo. Vsi skupaj se moramo zavedati, da je drugačnost prednost. Slovenija je in zmore biti drugačna! To je edina prava pot k uspehu. Vendar je treba začeti pri posamezniku, da lahko oblikujemo drugačno družbo. Ne spodbujam k anarhiji, ta nima veze z drugačnostjo. Drugačnost mora postati del vsakdana.

Tako mora biti vsako leto drugačno, kot je bilo tisto prej. Postanimo boljši, naredimo stvari malo drugače. Pojmo, ko je tišina, plešimo, ko sije sonce. Objemajmo ljudi in drevesa. Pojevmo, da cenimo sočloveka in nasmejmo se neznanecu. Bodimo še bolj iskreni, pošteni in odgovorni.

Naj bo leto 2011 leto drugačnosti. Leto lepih besed, poštenih ljudi in dobrih dejanj. Tako leto potrebujemo.

ČESTITAMO

Ob življenjskem jubileju

Konec leta 2010 je praznoval osemdeset let vidni slovenski pedagog in visokošolski učitelj mag. Mladen Tancer

► Ni namen tega zapisa podrobneje razčlenjevati njegovih trajno pomembnih pedagoških, raziskovalnih in bibliografskih zaslug mag. Mladena Tancerja na področju pedagoškega teoretičnega in praktično operativnega šolskega polja, ker je to več avtorjev ovrednotilo že ob jubilejnih sedemdesetletnici. Pa kljub temu je treba, da bi bila njegova profesionalna in osebnostna podoba osvežena v našem zavedanju njegovih nacionalnih zaslug, priklicati v spomin globalne smeri razvoja in delovanja tega v maršičem izvirnega popotnika od osnovnošolskega učitelja do visokošolskega profesorja, od učiteljskega diplomanta do magistra pedagoških znanosti.

Lahko zapišem, da mu je bila ta pot v nekem smislu predestinirana, da so njegovi izrazito pozitivni osebnostni in strokovni geni od vsega začetka pogojevali njegovo profesionalno kariero. Le kako leto je učiteljeval na podeželski osnovni šoli, pa je že bil opažen kot odlični učitelj in premeščen na hospitacijsko osnovno šolo v Gornji Radgoni, od tod kot pogodbeni šolski inšpektor na Zavod za prosvetno pedagoško službo v Murski Soboti, in še kot študent pedagogike in psihologije na učiteljski šoli v Murski Soboti, kjer je po končanem študiju postal ravnatelj gimnazije in učiteljski šoli v Murski Soboti. Le malo je bilo treba, da je stopil na pot univerzitetne kariere, kjer je leta 1989 dosegel magisterij pedagoških znanosti, kjer se je žal njegova formalna znanstvena kariera tudi končala. V ospredju mu je bilo delo in ne priznanja ter časti, potrebe in pomoč drugim in ne osebni interesi.

Priljubljen in zaželen

Že ta uvod kaže na plemenitost etičnih in moralnih meril Tancerjeve osebnosti, kot so poštenost in iskrenost do sebe in drugih, izrazita humanost in kultiviranost, skromnost in samokritičnost, tolerantnost do drugačnosti. Iz te plemenitosti se hrani tudi njegova globoka socialna čutečnost in socialna dobrotljivost. Tudi zanj v veliki meri velja epitaf na nagrobnem spomeniku Pestalozzija: »Vse za druge, zase nič.« Zaradi take osebnosti, nabite s pozitivno energijo, je zelo priljubljen in zaželen med študenti, učitelji in mnogimi prijatelji ter znanci. Nikogar nisem slišal, da bi o njem kaj slabega mislil, in tudi

nikoli nisem slišal njega, da bi o kom slabo mislil ali gojil kakršnokoli zamero.

Tancerjeve osebnostne vrline so oplajale tudi njegovo znanstveno-raziskovalno in publicistično dejavnost. Bil je pošten raziskovalec, zvest argumentom in kritičen do svojih in tujih spoznanj. Kadarkoli smo se pri svojem delu znašli v njihovi bližini, jih potrebovali, smo se brez pomislekov naslanjali nanje. Tancerjevo znanstveno raziskovalno delo, ki obsega približno 350 bibliografskih enot, lahko združimo v štiri sklope. Največ pozornosti je namenil vzgojnimi in izobraževalnim problemom predvsem osnovne šole in poklicnemu šolanju ter nadaljnjemu usposabljanju učiteljstva. S tematiko tega področja so se hkrati z njim ukvarjali in po njem nadaljevali še mnogi drugi. Na ostalih treh področjih: vzgoja in izobraževanje romskih otrok, vzgojna vrednost šaha in zgodovinski oris vidnih slovenskih pedagogov in učiteljev ter vzporedno njihov vpliv na razvoj šolstva na Slovenskem pa so ostala vse do danes pretežna domena mag. Tancerja in nič ne kaže, da bi se njihovo težišče v kratkem preneslo na ramena drugih.

Romi - stalnica njegovega raziskovanja

Romskim otrokom je namenil mnogo razprav in monografijo Vzgoja in izobraževanje romskih otrok, s katerimi se je pridružil uglednim romologom ne le doma, marveč tudi preko meja. Za tovrstno subtilno antropološko prodiranje v bit romskega življa, s še živimi nomadskimi useldinami, v njihov jezik, v svojske moralne in socialne na-

vade, je potrebna široka interdisciplinarna tematska razgledanost, metodološka usposobljenost ter odgovornost. Predvsem pa je za tako delo glava premano, aktivirano mora biti tudi humano srce. Njegovo so romski učenci do te mere ganili, da so postali stalnica Tancerjevega življenjskega raziskovanja. S tem se je zapisal med pedagoge in učitelje, ki jih ohranja v zgodovinskem spominu predvsem požrtvovalna skrb za revne in kakor koli stigmatizirane učence, ki vegetirajo na robu socialne sprejemljivosti.

Nekaj podobnega lahko zapišemo tudi za Tancerjevo navdušenje za šah, ki ga je privedlo do mednarodnega šahovskega sodnika. Tudi za šah velja, da so poleg bistre in nadarjene glave potrebne mnoge osebnostne lastnosti, z močno čustveno zavzetostjo, ki meri že na zasvojenost. Te lastnosti je Tancer izražal v mnogih domačih in tujih razpravah o vzgojni vrednosti šaha, v pregledu takratne šahovske literature in v zborniku Šah in osnovni šoli. Če Tancer ne bi napisal nič drugega, bi se zapisal v našo pedagoško zgodovino že s tem, da je bil prvi, ki je začel orati ledino vzgojne vrednosti šaha in napisal prvi članek s to tematiko v zgodovini slovenskega pedagoškega tiska.

Je živa enciklopedija

Izmed omenjene izvirnosti Tancerjevega dolgoletnega znanstvenega udejstvovanja je vendarle po 70 letih prejšnjega stoletja namenjal največ pozornosti pedagoški (pol)preteklosti, biografskim in bibliografskim orisom pomembnih slovenskih pedagogov in učiteljev, zlasti s širšega mariborskega področja, npr. H. Schreinerja, G. Šiliha, A. Žerjava, F. Žgeča, E. Vranca in vpliv Slomška na slovensko učiteljstvo ter starše. Tancerjeva velika zasluga je, da je bila stoletnica rojstva G. Šiliha (1993), enega najvidnejših slovenskih pedagogov med obema vojnoma in pobudnika ter voditelja znane mariborske Pedagoške centrale, dostojno proslavljena. Ob tej priliki je Tancer orisal njegovo

delovno pot, sestavil bibliografsko Šiliha in bil urednik Zbornika o tem posvetovanju. Brez Tancerjevega spoštljivega odnosa do teh zaslužnih imen bi večina od njih še dolgo čakala na temeljito zgodovinsko obravnavo. Pa ne le o teh, Tancer je živa enciklopedija, podobna dolgoletnemu ravnatelju šolskega muzeja v Ljubljani Francu Ostanku, o mnogih uveljavljenih učiteljih, šolah in šolskih dogodkih daleč nazaj v šolsko polpreteklost.

Osebnostni in poklicni oris našega slavljence bi bil odkrjen, če ne bi vsaj omenili njegove strokovne in družbene dejavnosti. Bil je republiški poslanec, član republiške izobraževalne skupnosti, funkcionar republiške ZPM, član strokovnega sveta za pedagoško izobraževanje, član sveta RTV in filozofske fakultete v Ljubljani, član IO ZDPD Slovenije itd, itd. V vsakem kraju službovanja pa je opravljal vrsto odgovornih zadolžitev na lokalnem šolskem kulturno-prosvetnem in družbeno političnem področju. Kar pa zadeva njegovo ožje strokovno udejstvovanje pa moramo zapisati, da ni bilo pomembnejše lokalne, nacionalne in tudi jugoslovanske pedagoške prireditve brez takega ali drugečnega Tancerjevega aktivnega sodelovanja.

K sreči slavljenčeve vsestranske zasluge vendarle niso bile spregledane. Prejel je 18 družbenih in strokovnih priznanj, med njimi Red zasluge za narod s srebrno zvezdo, Red dela z zlatim vencem, Zlato plaketo Pedagoške akademije v Mariboru, Srebrno plaketo univerze v Mariboru, Zlato plaketo Šahovskega animatorja v Beogradu in Srebrno plaketo Šahovske zveze Slovenije. Žal pa je slavljence krivično obšla nekdanja Žagarjeva oziroma današnja Državna nagrada za vzgojo in izobraževanje. Še je čas, da se mu ta krivica popravi.

Sklenimo ta zapis z željo, da bi tako plodna življenjska pot hrabrila jubilentova življenjska leta in ga še dolgo ohranjala pri zdravju in zanj značilnem optimizmu ter dobri volji.

FRANCE STRMČNIK

Šah

Ko po črno – belih poljih se sprehajam,
nepopisnim razburjanjem se podajam.
Ko figuro nasprotnikovo napadam,
skoraj v trans zapadam.

Se zgodi, da nasprotnik premaga me;
takrat v meni velika želja po novi igri prebudi se.
Vsa v oblakih sem takrat,
ko nasprotniku naznamim MAT.
Zato naj le šah med nami živi,
vse računalniške naj igrice prepodi.
S šahom si možgane zaposlimo,
zagotovo tudi demenco stran spodimo.
Torej – vzemimo si čas,
naj prijatelj povabi nas.
Odigrava partijo ali dve,
pri tem še zabavajmo se.

Zapisa **Danica Gobec**,
ko pete partije bilo je konec.

Poklon in ne slovo

Ob odhodu v pokoj dragi sodelavki
Ceciliji Cilki Dežman

► Doletela me je čast, da v imenu sodelavcev sestavim besedilo, namenjeno samo tebi, draga Cecilija zame in draga Cilka za ostale. Ne maram se poslavljati, zato vzemi te besede kot poklon in nikakor ne kot slovo.

Večkrat v zadnjih dveh mesecih sem ga poskušala sestaviti, a mi ni šlo. Pri vsakem novem poskusu sem ugotovila, da te pravzaprav poznam samo kot učiteljico, s katero sem delila šolske dni na trbojski podružnici le nekaj let, danes se mi zdi, komaj leto. Si učiteljica, od katere sem se imela priložnost učiti le dobra tri šolska leta. Pred dnevi pa sem ugotovila, da pravzaprav vem o tebi veliko, toliko, da bi lahko napisala knjigo, zanimiv roman, navdihnjeno po resnični življenjski zgodbi nadarjene deklince iz Prekmurja. Borke, ki se že zelo kmalu, prehitro, postavi na svoje noge. Se preseli k stari mami, nadaljuje življenjsko pot vztrajnega, potrpežljivega in že samostojnega dekleta v Mariboru, kjer najprej diplomira kot vzgojiteljica. Sledijo dogodivščine v Kranju in Ljubljani, se iz vrta preseli na osnovno šolo, kjer začne zmago-slavni pohod ustvarjalne učiteljice, ki težko najde mejo med službo in domom, učiteljice z veliko začetnico, ki orje ledino devetletke na Čopovi osnovni šoli, izostri posluš za dejanske potrebe učencev po izkušnjskem konstruktivnem pouku, ki zahteva učitelja v celoti, temeljite priprave učnega gradiva doma in neprespane noči, bitko za doslednost in pravičnost med sodelavci. In še kaj. Skratka, zglebna kariera. Zgodba, ki navduši, kliče k posnemanju in občudovanju brez zavisti.

Pri sestavku sem imela kup težav. Ne zato, ker naj bi bilo napisano iskreno, prijazno, spodbudno, ampak zato, ker naj bi bilo napisano in izrečeno tudi najboljši. Ker si ti preprosto zaslužiš najboljši. Ker si kot učiteljica in sodelavka posebljena plemenitost, načelnost, doslednost, odličnost. Zanesljiva, preudarna, predana – to niso le prazne floskule, te in še mnoge druge so tvoje kvalitete, zaradi katerih je lahko privilegirani vsak tvoj sodelavec, vsakdo, ki lahko sodeluje s teboj.

In ne smem mimo tvoje enkratne strogosti. Strogosti, ki ni bila nikoli sama sebi namen, ampak je za mnoge le ideal, ideal načelnega in pravičnega učiteljevanja. Stroga si bila v prvi vrsti predvsem do sebe. Vselej vsaj za korak pred drugimi. Nikoli, poudarjam, nikoli nisi zamudila v

šolo, čeprav bi kdaj opravičeno lahko. Pa nisi! Prav tako nikoli nisi zamudila v razred niti sekunde, pa naj se sliši še tako neverjetno, skoraj kot znanstvena fantastika. Preprosto zato, ker si bila ves čas v učilnici, tudi med odmori in glavnim odmorom. Vedno si bila v polni pripravljenosti in si še. Ker si zgledno odgovorna do sebe in drugih. Vedno v prvi vrsti, na čelu. »Rana ura – zlata ura! Čas je zlato!« sem te večkrat slišala, ko si ob koncu odmora spodbujala učence v razred. O tvoji točnosti bi lahko napisala himno in še en roman; je lučka, ki naj bi svetila na poti vsakemu učitelju.

Pa vseeno si se znala tudi zabavati. Zasluženo in premalokrat. Nikoli ne bom pozabila noveletne zabave naših treh podružnic v Škofja Loki. Doživele smo glasbo v živo in učiteljice smo imele soplesalcev na pretek, kar je za šolnike redka izjema, najbolj neverjetna in nepozabna pa si bila ti, Cecilija, ki si nas vse po vrsti vrтела kot za stavo. Bila si odlična soplesalka in po tistem se še nikoli nisem tako izvrstno naplesala. Poskočna, hitra, z jasnimi cilji pred seboj si bila tudi na plesišču.

Še en nepozaben spomin med mnogimi: v šolo si se pripeljala s kolesom in zvestim kužkom ob kolesu. To je to: rada imaš ljudi in živali. Vesela sem, da tvoj mešanček iz hvaležnosti, ker si mu rešila življenje, že leta z rednimi sprehodi skrbi za tvojo odlično kondicijo mladenke. Tudi tvoje oči in obraz v celoti, tvoja silhueta, vse žari, kot da se nikoli nisi postarala in se ne boš. Ja, preprosto izžarevaš čisto srce predane učiteljice, zveste žene in požrtvovalne mamic in babice, ki v predajanju lovi ravnotežje.

In tvoje zlate roke! Vse, česar se lotiš, ti popolnoma uspe: gibnica je simfonija, grafična predloga za novoletno voščilo harmonija novoletnih želja in hrepenjenja, tvoji vezeni prtčki kot počitek za utrujene oči, slamnati prekmurski dožjeki, ki si jih lanskega junija spletla kar tako, mimogrede, ko smo čakali na rezultate šolskega orientacijskega teka, so simbol tvojega veselja in redkega talenta, da navdušiš in naučiš tudi druge.

JOLANDA REGOUC

BORIS KOŽUH

Doma med oblaki

Doktor pedagogike zasvojen z akrobacijami v zraku

► Kdo je dr. Boris Kožuh? Čeprav sem nekje zapisal, da je največji ljubitelj jadrnega letenja in zaljubljen v stara jadrna letala, je to najbrž le njegova zunanja podoba. Človeka, ki je preživel mladost v Splitu in Sinju in je skoraj vse šole končal na Hrvaškem, le del pa v Sloveniji, in je prva službena leta opravil kot učitelj fizike na Osnovni šoli v Selnici ob Dravi, je najbolj zaznamovala pedagogika. Zdi se, da ga je vselej najbolj zanimalo, kako mlade nekaj naučiti. In ker je letenje njegov konjiček, ga je nadvse zanimalo učenje letenja in navduševanje zanj.

Nekje je mimogrede dejal, da mu pri vsem tem največ pomeni prav druženje z letalskimi prijatelji. Ko je pripovedoval o nekem zanj nepomembnem sporu okrog lastništva jadrnega letala, mu še na misel ni prišlo, da bi se zaradi takšnih nesporazumov opredeljeval za eno ali drugo stran, čeprav je bil pri letalu, zaradi katerega so nastajala trenja, še zmeraj delni lastnik: »Letalo mi ne pomeni toliko, da bi se postavil na eno ali drugo stran in zato izgubil drage prijatelje na eni ali drugi strani spora.« Ali ko ga je Stipe Krišto v Livnu vprašal, če bo potisnil letalo na štart, češ da je že čas za v zrak, mu je odvrnil, da bo počakal, če se bo morda pojavil kdo od njegovih splitskih učencev in jadrnih prijateljev. Na voljo je bilo namreč le eno jadrno letalo ...

Jadralski raj

Zdi se, da je Borisu največja vrednota prav učenje letenja, prek katerega, vsaj tako se zdi, izkazuje svojo pripadnost jadrnemu letenju. Nikoli ga ni zanimalo letenje z motornimi letali. Na letališču v Sinju, kjer so od nekdanjih članov aerokluba Split, je nekoč redno preživljal poletne počitnice. A med zadnjo vojno so se tam razmere zelo spremenile, zato je razočaran nad dogodki v Sinju in nad vodstvom obeh klubov to letališče dokončno zapustil, čeprav je bilo jadralski raj na zemlji. Zdaj so tam samo še čudovite vremenske razmere za jadrno letenje. Kot novo domovanje je izbral letališče v Livnu, ki ga je ob starem vzletišču iz petdesetih let prejšnjega stoletja na novo postavil Stipe Krišto, dobro znan tudi starejšim slovenskim pilotom. Tu še zmeraj čaka na jadrnce iz Splita, da bi se jim posvetil.

Seveda še upa, da bodo splitski jadrnci, ki zdaj uporabljajo Livno za svoje izhodišče, vendarle dojele, v čem je bistvo problema in da bo v prihodnosti letališče v Sinju znova vrvelo od letal.

Boris, ki je član kluba starodobnikov na Češkem, je ob lanskem bivanju v Livnu neprestano brskal po svetovnem spletu, najbrž tudi iz navede, in iskal kakšno staro jadrno letalo za majhen denar. »Ko zagledam oglas, da v Veliki Britaniji prodajajo, denimo, še leteče jadrno letalo z vozom za pičlih tisoč funtov, si ne morem kaj, da ga ne bi kupil. Nimam veliko denarja, a ga imam toliko, da si lahko kaj takega privoščim,« zatrjuje v preži za starodobno olimpijo, letalom, ki ji ni bilo usojeno, da bi nastopila na olimpijskih igrah leta 1940. Boris lahko o tem letalu, 15-metrski sestri in izpeljanki iz nemške vaje (weihe), naniza nešteto podrobnosti, a se nenehno vrača v sodobnost: »Ne vem, zakaj mladi jadrnci ne kupijo česa podobnega in skušajo narediti svojih prvih korakov s takim ali podobnim letalom, ki je skoraj zastoj. Če bi z njim leteli leto ali dve, bi se veliko naučili, predvsem pa bi leteli. Vsi želijo imeti sodobnejša

letala. In ko jih že imajo, skušajo kupiti letalo, ki je zadnji hit tehnike. To hlastanje za tehniko mi je tuje,« pripoveduje.

Že pred rojstvom v zraku

Njegova starša sta bila z njegovo sestro in bratom pri partizanih in oče je po vojni ostal še nekaj let oficir v vojski. Le mesec pred koncem vojne pa se je rodil Boris, in sicer v partizanski bolnici v Gravini v južni Italiji. Že pred rojstvom je letel z letalom, saj so mamo z dvema otrokoma zavezniki prepeljali z letalom z osvobodjenega ozemlja v Beli

Ko sem že skoraj pozabil, da sem bil nekoč jadrni pilot, sem po opravljenem doktoratu šel v Split in se znova vpisal med člane. Od starih jadrncev iz mojega rodu ni bilo nikogar več, samo iz pripovedovanja so še vedeli, da je nekoč bil neki Boris Kožuh, navdušen jadrlec in učitelj.

krajini v Gravino. Po vojni so živeli v Splitu, sestro in bratom so vse šole opravili v Splitu. Kot srednješolec se je Boris vpisal v aeroklub, na letališču v Sinju se je izšolal in čez dve leti (1965) je s približno 70 urami letenja in z nič kilometri preletov že nastopil na prvenstvu Hrvaške v jadrnem letenju. Pravzaprav je imel za seboj 50-kilometrski let za srebrno C značko. Osvojil je četrto mesto. Naslednje leto je spet nastopil na hrvaškem prvenstvu in pristal na tretjem mestu, a lahko bi tudi zmagal. Pred zadnjim dnem je vodil na lestevci, vendar ni dovolj pozorno poslušal, ko so opisovali položaj letališča v Subotici. Tega dne so leteli trikotnik 300 km. Letališča v Subotici ni našel in zmaga je šla po gobe. Preletel je le dva kraka trikotnika. Nastopil je še na državnem prvenstvu (29. mesto), a v konkurenci starih asov in s 120 urami letenja ni mogel pričakovati boljše uvrstitve. S tem se je končala njegova športna kariera. In še zanimivost: pred tekmovanji v Sinju so jim za trening »dovolili« opraviti prelet (50 km).

Po doktoratu znova med jadrnce

Po vojski je dobil službo učitelja na Osnovni šoli v Selnici ob Dravi, tam je delal nekaj let in ima čudovite spomine na tisto obdobje. Pozneje je nadaljeval študij v Ljubljani, na Filozofski fakulteti. Eno leto je letel v Slovenj Gradcu (1970), dve leti še v aeroklubu v Mariboru. Zaradi družine, otrok, študija in vsega, kar se je nabralo, je za skoraj petnajst let prekinil z letenjem. »Ko sem že skoraj pozabil, da sem bil nekoč jadrni pilot, sem po opravljenem doktoratu, ko sem se znebil tega velikega bremena, šel v Split in se znova vpisal med člane. Od starih jadrncev iz mojega rodu ni bilo nikogar več, samo iz pripovedovanja so še vedeli, da je nekoč bil neki Boris Kožuh, navdušen jadrlec in učitelj. Sprejeli so me in potem sem znova hodil v Sinj, na letališče aerokluba Split, kjer sem preživljal poletja. Prvi dan počitnic sem prišel na letališče, zadnji dan odšel,« pripoveduje navdušeno. Kaj vse je delal, je težko na kratko povedati. Kot učitelj je izšolal množico učencev, k njemu so prihajali tudi učenci iz aerokluba Mostar, ker niso mogli uporabljati svojega letališča. Mostarčani so imeli na začetku še svoje učitelje, na koncu pa so prosili kar Borisa, da izpelje tečaj jadrnega letenja z njihovimi člani. Splitske jadrnce je spodbudil, da so se lotili preletov. Imeli so dva vuka in pilatusa, z njimi so opravljali tudi do 250 km dolge lete prek Livanjskega do Glamoškega polja in naprej ... Pred tem pa desetletja ni nihče letel na preletih!

Izšolal tudi sina

Tako je bilo do razpada Jugoslavije in vojne. Po vojni nekaj let niso leteli, takrat je Boris letel predvsem na Češkem, kjer je izšolal sina. Kakšna štiri leta po vojni je znova obudili dejavnost v Sinju, znova je učil Splitčane in Mostarčane. Vsako leto je odšel tudi na Češko, kjer je tudi občasno šolal učence, zlasti v jadrnjem in učenju reševanja iz zvrta. Nekaj časa je z Rokom Golobom sodeloval pri izpitih za dovoljenja pilotov jadrnega

letala in na učiteljskih izpitih. Tako je v Lescah Andrej Kolar pri njemu opravil praktični del učiteljskega izpita. »Še zdaj se spominim, kaj mi je bilo v njegovem letenju nadvse všeč: natančno je vedel, kaj hoče. Letel je odločno in niti za trenutek ni dovolil blanič, da bi letel po svoje. Hkrati pa je letel mehko in mirno,« je povedal Boris.

Veliko prostega časa preživi na letališču. Zadovoljno razlaga: »Služba v prosveti mi omogoča, da sem vse poletje prost, sam si načrtujem vse druge obveznosti, tako da lahko preživim počitnice na letališču. Najbrž bi bil še kdo enako vnet, če bi imel možnost. Nekdo, ki ima samo tri tedne dopusta, si tega ne more privoščiti. To pa še ne pomeni, da ni ljudi, ki bi želeli preživeti toliko časa na letališču. Nisem izjema. Po svetu so še ljudje, ki preživijo veliko časa na športnih letališčih.«

Nastopal je na mitingih

Posebno Borisovo veselje pa so akrobacije, čeprav ni bil nikoli posebno navdušen nad njimi in niti ne za hrbtni let. »Ko pa je leta 1990 prišel v Split in na letališče v Sinj na dopust Saša Kubovec iz Čeških Budjevic, učitelj in letalski inšpektor ter dober akrobat, nas je želel učiti akrobacije,« se spominja Boris. Češki gost je nekaj let celo nastopal z blaničom v zrcalnem letu. Z njim so se domenili, da bosta dva naša pilota pri njem

Še zdaj se spominim, kaj mi je bilo v njegovem letenju všeč: natančno je vedel, kaj hoče.

opravila tečaj akrobacij z blaničom, a ko bi se tečaj moral začeti, ni bilo nikogar. Zato se je Boris »žrtvoval« in sam opravil pri njem tečaj, čeprav ga akrobacije niso pritegnile. »Bil je dober pedagog, za vsak položaj letala mi je pokazal in povedal, kdaj in kaj moram narediti s palico v zraku, na zemlji pa mi je še povedal, zakaj je tako. Akrobacije so mi postale všeč prav zaradi tega učitelja,« poudarja. Boris je nastopal tudi na mitingih, čeprav njegove akrobacije niso tako popolne kot od učitelja. Zase pravi da je učenec, ki ni dosegel svojega učitelja. »Morda samo v returnemanu, ki mi gre zares dobro.«

In zakaj si Boris želi hrbtnega leta? »Češki učitelj je nekoč pri nas v Sinju vzletel z vitlom, šolski krog pa je opravil v hrbtnem položaju letala. Šele pred četrtnim zavojem je vrnil letalo v normalni položaj. To mi je bilo neznanstvo všeč. Takrat me je obsedla želja, da bi naredil 50 km dolg let, seveda naravnost. Ne bi v hrbtnem letu krožil in lovil divjanja. V Livnu bi to že bilo mogoče. Vzpel bi se do baze oblakov, obrnil v hrbtni let in preletel teh petdeset kilometrov. Upam, da bom nekoč z blaničom ali jantanjem to res opravil.«

NIKO SLANA

FACEBOOK

Priložnost ali poguba

Lahko ustvarite tudi stran za vašo glasbeno skupino, krožek, politično gibanje ali pa le preprosto iskanje somišljenikov in podpore

Facebook (FB) je obnorel glave sodobne mladine in nihče ne ve prav natanko, kdaj se je to sploh zgodilo. Znenada televizija ni več glavni vir popoldanske zabave povprečnega mladostnika, saj se ta raje odloči svoj prosti čas preživeti za računalnikom, priključeno na socialno mrežo. A na kateri točki se na videz nedolžna zabava sprevrže v zasvojenost oziroma kdaj nanjo prerano (pogosto tudi zmotno) posumimo?

Družabne mreže (social networking) so se začele razvijati že mnogo pred splovitvijo FB (omembe vredne so Myspace, ii2, Glasujzame ipd.). Vsem je med drugim skupno to, da slehernemu uporabniku nudijo gostovanje osebnega prostora. To je stran, na kateri so zbrani njegovi podatki in druge stvari, ki jih želi objaviti, kot denimo fotografije in zanimivosti o njem. Večinoma je prilagodljiv, saj je mogoče izbrati, katere informacije bodo prikazane in katere ne. Načeloma velja podobno za izgled same strani (spremeniti se da ozadje, velikost in barvo črk ...). Vso urejanje profila služi namenu, da se posameznik predstavi. To posledično vodi k interakciji med drugimi uporabniki. Med sabo si lahko pošiljajo sporočila ali komunicirajo po klepetalnici, če jo spletna stran omogoča. A še najpomembnejša funkcija je sklepanje virtualnih prijateljstev in povezovanje v skupine. Lastnost, ki FB loči od konkurence, je filozofija, ki stoji za njegovim nastankom. Narejen je bil, da prijateljstva uporabniki ne bi sklepali naključno, temveč z ljudmi, ki jih dejansko poznajo iz pravega življenja.

Prepoved za nekatere

Seveda bi nekdo teoretično lahko na svoj seznam prijateljev

dodati tudi popolnoma tujo osebo (s tem ne bi bilo nič narobe), vendar preseneča dejstvo, da so pridruženi temu načelu zelo zvesti in še danes spletno stran večinoma uporabljajo le v ta namen. Še več – med nastavitvami profila obstaja tudi možnost, da omejiš, kdo lahko dostopa do katerih delov tvojega prostora. Tako lahko neznanec prepričaš, da gledajo tvoje zasebne fotografije, ki si jih poprej naložil na strežnik ali pa nasploh skriješ določeno vsebino javnosti. Posledično lahko recimo nekdo, ki si ga sprejel kot prijatelja, dostopa do tvojega profila, medtem ko drugi, ki mu tega nisi odobril, ne more. To prav tako velja za vse anonimneže. Po navadi je tako, da takšni lahko vidijo tvoje ime, priimek in pomanjšano sliko (da med imeni in priimki, ki so med sabo identični, lahko ugotovijo, če res gre za iskano osebo), vendar jim je druga vsebina nedostopna. Vse je seveda nastavljivo po želji. Funkcije pa se ne končajo le pri izmenjavi informacij. Kot uporabnik lahko slike in multimedijko vsebino tudi komentiraš, z nekom igraš igre, pošiljaš povabila in čestitke ter mnogo drugega.

A v ozadju FB popularnosti se skriva mnogo psiholoških vidikov, na katere marsikdo ne bi

Pred kratkim sem napisal prispevek o facebooku, ki ima znanstveno ozadje, vendar se šaljivo-razumljivo dotakne določenih uporabnikov te socialne mreže in analizira njihove vedenjske vzorce, nam v spremnem pismu piše pisec prispevka Simon Orgulan. Na kratko se predstavi: "Prihajam iz Maribora, med drugim se ukvarjam z inštruiranjem angleščine in prevajam, vendar sem z dušo predvsem v umetnosti (pesnik/pisatelj). Več o meni piše na mojem umetniškem portfoliu <http://www.selektor.si/>. Tu pa tam napišem tudi kakšno kolumno. Moja dela imajo načeloma družboslovno tematiko, zato tudi ta prispevek. Na Selektorju se radi dotikamo trendov in jih analiziramo, začnimo z našim mišljenjem ..."

niti pomislil. Eden izmed njih je odlašanje. Definicijo pojma se še najbolje da povzeti z rekom *Zakaj bi to storil danes, če lahko jutri?*

Umik in beg

Gre za nekakšno bežanje – za začasni umik pred problemom ali dejavnostjo, ki v nas vzbuja občutke neugodja. Preženemo jih tako, da se zaposlimo z nečim drugim, da ne bi bilo treba misliti na težave in/ali obveznosti, ki nas pestijo. V nekaterih primerih je lahko tudi obrambni mehanizem, s katerim zaščitimo občutek lastne vrednosti. O njem lahko govorimo, ko je pred nami naloga, od katere je odvisen naš uspeh. Z odlašanjem si ob neuspehu zagotovimo izgovor, češ, da se tako ali tako nanjo nismo dovolj pripravljali in tako zašči-

timo podobo lastnih sposobnosti. FB je s svojo zabavno vsebino izvrstno gojišče za najstnika, ki se mu ne ljubi delati domače naloge ali se učiti, saj je igranje Farmville (preproste igre, pri kateri si gospodar kmetije) ali virtualni klepet s prijatelji dosti zabavnejše opravilo kot so šolske obveznosti.

Na znanje je treba vzeti, da ta psihološki fenomen pojasni samo določen del povečanja FB popularnosti. Menim, da je še bolj kot odlašanje za to zaslužna skrita voajerska narava vsakdanjega človeka, ki tukaj še posebej pride do izraza. Če si želimo priznati ali ne, v vsakem izmed nas se skriva nagnjenje, da gledamo, kakšni so drugi in nato svoje ugotovitve primerjamo s tem, kakšni smo mi. Tukaj ne govorim izključno o seksualnem voajerizmu v svoji klasični obliki, temveč o voajerizmu na pre-

cej bolj subtilnem, mentalnem nivoju. Samo pomislite: v preteklosti ni bilo te možnosti, da bi s preprostim klikom na virtualni profil lahko ugotovil, kdo vse je čigav prijatelj. Ali pa kaj ta oseba trenutno počne ter kako se počuti. Tudi v primeru poznanstev je zgodba podobna. Ali se ni bilo že od nekdaj mikavno dokopati do slik kakšne simpatije, ki je osebno ne poznamo, a spadamo v krog prijateljev, s katerimi se družijo? To je zdaj resničnost. Pa tudi sicer se FB prijateljstva nikakor ne omejujejo le na tista prava ... Menim, da gre večinoma za oboje, tako za virtualno povezanost tesnih prijateljstev kot tudi takšno med bežnimi poznanstvi. Opažam, da bo nekdo zelo redko na svojem profilu kot prijatelj imel dodane samo tiste tri ali morda štiri, s katerimi se tudi sicer najpogosteje družijo.

Pogled v intimni svet

Na seznamu se bodo znašli še daljni sorodniki, sošolci, sosošolci, sodelavci, prijatelji prijateljev, bratrančevi prijatelji ... Skratka, ni nujno, da si bo nekdo res tako blizu z vsemi, ki so tam navedeni. Kar je (spet) idealna priložnost, da svoj nos vtakne v intimni prostor nekoga, ki ga iz takšnih ali drugačnih razlogov zanima. Navsezadnje tudi v sovravnem smislu. Recimo tvoj sošolci na svojem profilu objavi sliko pravkar kupljenega avta. Preplavi te zavist. Se sliši znano? Ali pa nasprotno, da tvoja seksi sodelavka (oziroma za potrebe tega članka lahko tudi sošolka) objavi slike iz potovanja, na katerem jo nemalokrat lahko opazimo v kopalkah ali kako drugače razgaljeno. Voajerska nebasa. Prav tako lahko zapišem, da FB tudi voajerjevemu najboljšemu prijatelju ni ravno tuj. Govorim

Si ali nisi

Vesna Plavec
študentka primerjalne književnosti in sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Uporabnica FB sem postala predvsem iz praktičnih razlogov. FB je namreč odlična priložnost, da najdeš vse svoje izgubljene ali pozabljene prijatelje, prav tako pa omogoča komunikacijo s prijatelji, s katerimi se redno družiš. Prek slik deliš z njimi svoja doživetja, z različnimi aplikacijami lahko komu polepšaš dan ali poveš svoje mnenje. Vendar nisem zagovornica masovnega števila »prijateljev«, ker menim, da je pravih prijateljev bolj malo, zato pač ne dodajam vsakega znanca ali znanke. Ena izmed prednosti FB je tudi ta, da lahko različni oblikovalci oz. ustvarjalci predstavijo svoje izdelke širši javnosti. Slaba stran pa je predvsem neproduktivna poraba časa.

Vsi ti novi načini komuniciranja nas vodijo v neko družbeno otopelost. Menim, da se bo socialno omrežje FB obdržalo, če bo ostalo takšno, kot je sedaj – preprosto in brezplačno. Postal je trend, postal je del življenja mnogih. Včasih se zdi, da če nisi na FB, sploh ne obstajaš.

Obvezni dodatek

Ana Stanonik
študentka predšolske vzgoje na Pedagoški fakulteti v Kopru

Radovednost je bila tista, ki me je vodila v svet FB. Pogovori v medijih o njem, nekaj prezrtih vabil v elektronski pošti in nazadnje klik. Le kaj me stane, če pogledam. In se je začelo. Sprejemanje in iskanje prijateljev, zanimive in kratkočasne aplikacije, dodajanje slik in kukanje v albume prijateljev. FB je zanimiv predvsem zaradi ohranjanja stikov s prijatelji, s katerimi se ne vidimo več pogosto. In zaradi različnih pogovorov ter dogovorov s tistimi, s katerimi smo v stiku večkrat. Nekako je postal naši generaciji že »obvezni dodatek«. Pred nekaj meseci sem bila s super družbo na absolventskem izletu. Le kje drugje kot na FB bi lahko našla vso skupino, s katero sem preživela zelo lep teden.

Da pa ga ne bom samo hvalila, lahko omenim tudi nekaj slabosti, ki jih sicer skriva celotno medmrežje. S tem mislim na vedno mlajšo populacijo uporabnikov, ki se namesto »Se vidimo popoldne na igrišču!«, po šoli poslovi s »Pridi po kosilu na FB!«. Spletne strani vedno bolj uničujejo pristne človeške odnose.

Prihodnost FB? Nedavno sem na njem odkrila skupino Živella v obdobju IRC-a. Mislim, da bo čez nekaj let prišla nova stvar, ki bo takrat popularna, imela pa bo skupino Živella v obdobju FB!

Krajše razdalje

Simon Fink
študent Fakultete za strojništvo v Ljubljani

Uporabnik FB sem že približno pet let. Z njim me je seznanila sestrična iz Anglije, od koder FB tudi izvira. Sprva nisem bil dejaven, ker se mi je zdelo odveč viseti za računalnikom in se pogovarjati s prijatelji, s katerimi se sicer vsak dan vidim. Po približno treh nedejavnih letih sem se odločil vstopiti v ta virtualni svet, ki je ta čas že prodril v Slovenijo in obnorel ostali svet.

Menim, da je izvrstna aplikacija za ohranjanje stikov z ljudmi, ki jih srečamo v tujih deželah. Nekateri bi rekli, da že imamo elektronsko pošto, če hočemo komu kaj sporočiti. Res je. Toda tudi pred dvajsetimi leti smo imeli avtomobile, s katerimi se je dalo kam priti, pa so jih danes nadomestili novejši, modernejši in udobnejši. S tem, ko primerjam FB z avtomobili, imam v mislih predvsem to, da se je zgodil napredek v komunikaciji med ljudmi, ki ni omejena zgolj na elektronsko pošto. Jaz sem to doživel kot to, da mi je lažje z nekom iz daljne dežele ohranjati stik preko zasebnih sporočil v FB kot pa po suhoparni elektronski pošti. Poleg tega vsebuje profil osebe, s katero smo v povezavi, tudi njene slike, zaradi katerih imam občutek, da je ta oseba bližje kot pa tisoč kilometrov stran. Prav zaradi tega se mi zdi tovrstno komuniciranje bolj osebno.

Druga zelo pomembna lastnost je po mojem mnenju ta, da lahko na t. i. »steno« prilepimo ali napišemo to, kar v tem trenutku mislimo ali pa bi »širnemu svetu« radi povedali, kaj nas bremeni ali navdihuje. In to vsem hkrati. FB mi je prišel prav tudi v primeru, ko sem koga že velikokrat srečal in ga poznam le malo bolj kot le na videz. Tako pa si lahko ob profilu ustvarim prvi, površni vtis, za kakšno osebo gre.

Če se dotaknem še drugih aplikacij, kot so razne igre in podobno, pa menim, da so popolnoma odveč.

seveda o ekshibicionistu. Na vsake toliko časa se pojavi najstnica, kateri samoočudovalne seanse pred ogledalom niso dovolj – treba se je še fotografirati. Čez čas se na njenem profilu nabere zajeten kupček slik v različnih pozah in nemalokrat tudi oblačilih. In skoraj vsak drugi dan prihajajo nove! Brez dvoma malce zaskrbljujoči vedenjski vzorci. Skoraj tako kot pri nekemu, ki ima več kot tisoč dodanih prijateljev. A to je že tema za drugo priložnost.

Poglavni problem je, da pri FB ni treba dosti, da nekoga premami. Dokaj hitro se lahko zgodi, da nedolžne ure, ki jih ta oseba prebije na mreži, postanejo čedalje bolj razpotegnjene. Celo tako zelo, da skorajda nobena količina porabljenega časa ne poteši več žeeje po zabavi. To pa so že znaki zasvojenosti.

Poglavni problem je, da pri FB ni treba dosti, da nekoga premami. Dokaj hitro se lahko zgodi, da nedolžne ure, ki jih ta oseba prebije na mreži, postanejo čedalje bolj razpotegnjene. Celo tako zelo, da skorajda nobena količina porabljenega časa ne poteši več žeeje po zabavi. To pa so že znaki zasvojenosti. Opredelimo jo malce bolj.

Neotipljiva droga

Zasvojenost spada med odvisnosti od dejavnosti. Čeprav tukaj ne gre za nobeno otipljivo drogo, bi lahko rekli, da se v nekaterih pogledih možgani odvisnika odzivajo podobno, kot tisti od zasvojenca s substancami. Med brskanjem po FB se po njegovem telesu pretakajo endorfini, ki neposredno vplivajo na njegovo zavest. Taka oseba bo kazala tudi polni spekter abstinenčnih simptomov, ko iz takšnega ali drugačnega razloga ne more svojega časa preživeti na FB. Pojavila se bo nerazpoložena, nemotivirana, stres, nemir in nemalokrat tudi agresija ali odrezavost. Pogosto bo o njem razmišljal tudi, ko se ukvarja z drugimi dejavnostmi.

Vendar vse prevečkrat vidim izbruhe starševske bojazni, ker mislijo, da je njihov otrok avtomatično zasvojen samo zato, ker je en dan po internetu deskal malenkost dlje kot po navadi. Ker take vrste zasvojenost nedvomno postaja vedno večji problem v naši družbi, je čisto razumno, da se bo večala tudi naša obremenjenost z njo. Kar pa je lahko enako – če ne še bolj škodljivo – kot morebitna zasvojenost otroka ali mladostnika. Starši, ne prenažite se! Četudi vaš otrok kaže potencial za razvoj težje oblike klinične zasvojenosti, ni nujno, da se bo to tudi res zgodilo. Priporočam selektivno ukrepanje. Včasih zadostuje že pogovor. Nikakor pa ni že takoj razlog za preplah. Prekomerno zaščitništvo je impulz naših strahov in ne razuma. Zato ne delajmo nepotrebne škode, a vendarle obdržimo zmerni pregled nad njegovimi aktivnostmi. Ne namigujem na uporabo filtrov vsebine ali *bogvedaj* vohunjenja za njegovim početjem ... Preprosta določitev časovne omejitve bo zadostovala. Pa še tega se ni treba nujno držati kot pijanec plota. Glavno, da se doseže okvirni dogovor med obema stranema.

Kaj pravi statistika

Koliko je take vrste zasvojenost pri nas sploh prisotna? Točnih podatkov za primer FB še nimamo, le špekulacije. Vendar je zasvojenost z internetom že bila

raziskana, oba pojma pa hodi-ta drug ob drugem precej tesno. Dr. Damjan Šimek, psiholog, je že leta 2004 med mariborskimi srednješolci opravil raziskavo prav na to temo. (Viri so vzeti iz članka v Informativni družbi IS 2004.) Anketirancev je bilo 622, od njih ima doma dostop do interneta 41 odstotkov. Zajet je bil raznolik vzorec, ki se ne omejuje le na gimnazije, ampak vključuje tudi dijake strokovnih in poklicnih programov. Anketa je pokazala, da se iz odgovorov, ki so jih podali anketiranci, ne more zaključiti, da je med njimi kdo zasvojen. Kljub temu pa se je pri 1,8 odstotka anketiranih pojavil opazen potencial za razvoj odvisnosti. Čisto možno je, da bi številke danes izgledale malce drugače, vsaj glede na to, da je internet postal ključen del gospodinjstva, na marsikaterem delovnem mestu (in celo v šolah) pa celo zahteva. Pravzaprav preseneča podatek, da naj bi 6 odstotkov uporabnikov interneta na delovnem mestu to počelo odvisniško. Posledica je seveda upad odvisnikove produktivnosti, kar negativno vpliva na uspešnost podjetja. Podatki namigujejo, da se ob prekomerni izpostavljenosti internetu lahko razvije odvisnost tudi pri tistih posameznikih, ki prej niso kazali nobenih znakov. Zato tudi, če pred šestimi leti socialne mreže še niso bile tako popularne, ne moremo obiti dejstva, da danes marsikdo večino svojega internetnega časa preživi prav na njih. Strokovnjaki opozarjajo, da je potenciala za razvoj zasvojenosti iz dneva v dan več, k stanju pa pritečejo še sociološka opazovanja, ki opozarjajo na širjenje trendov med mladimi. Kombinacija obojega skupaj pa je močno orožje, ki že začenja puščati posledice na naši družbi. Zanimivo vprašanje ostaja, kako bo to vplivalo na ostro stigmatizacijo računalničarjev, če se tovrstne dejavnosti vedno pogosteje lotevajo tudi predhodno nestigmatizirane (ali manj stigmatizirane) skupine mladostnikov? Samo čas bo pokazal.

Občutek varnosti

Osebnost se mi socialne mreže kot take zdijo precej paradoksalne. Tukaj bi se ustavil in vprašal, zakaj nekdo sploh išče socializacijo na tako obskurnih mestih? Zakaj je prenekaterim bolj privlačno večer preživeti na FB klepetalnici, namesto, da bi se s prijatelji dobili v živo? V redu, eno je vidik praktičnosti. Prevoz ni vedno dostopen, a nujen, če se hočemo z nekom srečati na fizič-

Osebnost se mi socialne mreže kot take zdijo precej paradoksalne. Tukaj bi se ustavil in vprašal, zakaj nekdo sploh išče socializacijo na tako obskurnih mestih?

nem mestu. Ampak ne smemo spregledati še drugih prednosti, ki jih ponuja internet. Ena izmed njih je občutek varnosti in neberljivosti. Nedvomno zelo velika prednost za tiste, ki so bolj sramežljivi. Komunikacija temelji samo na napisanem besedilu, kar kljub možnosti uporabe emotikonov omogoča popolno zakritost čustev in obrazne mimike, če jih nekdo ne želi razkriti. Ni dvakrat za reči, da zato tudi blef in hlinjenje postaneta učinkovitejši potezi. In hej, a sem že omenil laganje? Ali pa pretvarjanje, da smo nekaj, kar dejansko nismo? Pa ne mislim le v smislu identitete ... Bolj v smislu poguma in podobnih osebnih lastnosti, ki jih je v realnem okolju

precej težje prikazati na drugačen način, kot so v resnici. Skratka, če že iščemo socializacijo, ne bi potem raje prakticirali „taprave“ stvari? Brez tipkovnic in ekranov? V živo je izkušnja definitivno bolj polna in nagrajujoča, mar ne?

Tudi koristi

Kljub temu je FB med nas prinesel mnogo koristnega. Še posebej oglaševalcem. Oziroma manj premožnim podjetnikom, ki si ga do zdaj niso mogli privoščiti; v končni fazi pa tudi tistim, ki so si ga. Zdaj lahko vsak brezplačno predstavi svojo storitev ali izdelek. To lahko stori s preprosto kreacijo posebnega računa, kamor vnese vso potrebno besedilo, fotografije in drugo multimedijo. Med ljudmi, če vaš izdelek ali storitev marajo, se bo širila sama od sebe – natančneje z zbiranjem ljubiteljev, ki se bodo pridružili vašemu seznamu. Več ljudi kot bo pridruženih, bolj bo vaša stran izpostavljena, saj se bo povezava do nje pokazala tudi na njihovih profilih. Ni se treba omejiti le na promocijo izdelka. Lahko ustvarite tudi stran za vašo glasbeno skupino, krožek, politično gibanje ali pa le preprosto iskanje somišljenikov in podpore. Menim, da oglaševalci to možnost vse premalo izkoriščajo. Z zatonom popularnosti televizije se bo počasi treba seliti na bolj obljudena mesta. In kaj bi lahko bilo boljše za ekonomsko računico, kot učinkovit oglas, ki te ne stane niti centa?

SIMON ORGULAN

SODOBNA AVTOBIOGRAFIJA

Knjiga fac

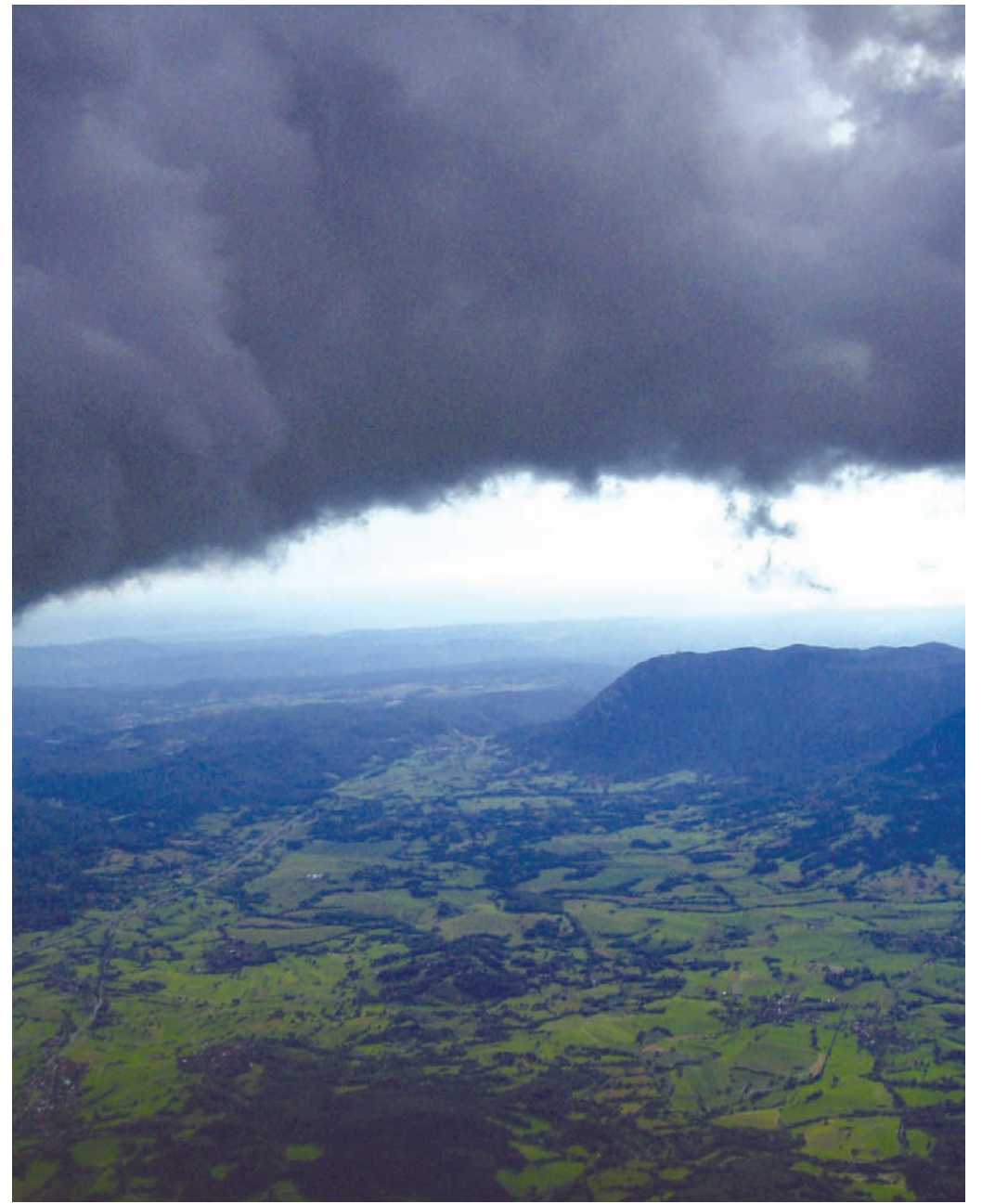
Ta novotarija po mnenju nekaterih med drugim krha človeške odnose

Ali se ne sliši lepše knjiga obrazov? Meni osebno še boljše – knjiga fac. To je danes zagotovo najbolj poznana knjiga v Sloveniji in še več, na svetu. Lahko zapišemo, da je facebook (FB) nekakšna avtobiografija vsakega, ki ima ustvarjen ta račun na internetu. Vanjo lahko vsak dan vpisujemo svoja občutja in dogodke, prilepimo slike, seveda pa so v vsaki biografiji prisotni tudi sorodniki, prijatelji, znanci in mimoidoči, kateri se »obregnejo« ob nas ali pa mi ob njih.

Obe učiteljici, ki sta mi zapupali svoji mnenji o FB, sta uporabnici že dve leti. Tatjana Kupljenik, učiteljica razrednega pouka na Osnovni šoli Mirna Peč, si je ustvarila račun, ker je želela najti punco iz Avstrije, s katero sta se spoznali v gimnazijskih časih, a sta z leti izgubili stik. Tako se je med porodniškim dopustom spomnila, da bi jo poiskala in obiskala. Njeno ime je vtiskala v spletni brskalnik Google in našla njen osnovni profil. FB ji tako omogoča predvsem stike s sorodniki in prijatelji v tujini. Tudi Maja Sušin, učiteljica podaljšanega bivanja z Osnovne šole Alojzija Šuštarja v Ljubljani, sicer profesorica slovenščine, vidi prednost FB v tem, da z njim lažje ohranja stike. Prijateljem, ki jih ne vidi tako pogosto, kot bi želela, pušča vpogled v življenje, kolikor ga je sama pripravljena obelodaniti na spletu.

Odtujenost namesto prijateljstva

Pa vendar ni še nobena knjiga dvignila toliko prahu, kot jo dviga prav ta. In to zato, ker vpliva na toliko ljudi, kot to ne uspe nobeni drugi. In ta vpliv je lahko slabši kot pri kakšni drugi knjigi. Vpliv, ki krha človeške

saj tudi ona kdaj pa kdaj dobi prošnjo za prijateljstvo od polpolnega neznanca. Navadno vse zavrne, včasih pa jo premaga radovednost in kakšnega potrdi. Prihodnost socialnih omrežij je po mnenju Maje Sušin svetla prav zato, ker omogočajo lagodno in hitro pridobivati in ohranjati stike, ki v nevirtualnem svetu gotovo ne bi bili tako pogosti in množični. Posameznik se lahko po svoje izpostavi in deli svoja mnenja; upa, da bo opažen in slišan, hkrati pa si pogosto domišlja, da se v množici vseeno lahko skrrije in da imajo v njegov svet vpogled le izbrani.

Še zmeraj odločamo mi

Pa vendar ob vseh teh vprašanih Maja Sušin poudari: »FB prinese toliko dobrega in slabega, kolikor ga kot takega naredimo sami. Kot pri vseh nenujnih stvareh v življenju je od nas odvisno, koliko pomena in vrednosti mu bomo dali. Tako lahko razumemo navdušenje nekaterih, ravnodušnost drugih in cinično zavračanje tretjih. Omogoča priložnosti, ki jih lahko izkoristimo, in nevarnosti, ki se jih lahko ubranimo. Prav zato je nujen razmislek staršev in pedagogov o tem, kako to odgovornost predstaviti otrokom.«

Za konec pa še moška beseda. Kaj o FB meni Rado Kostrevec, dolgoletni ravnatelj Osnovne šole Krmelj, vmes zaposlen v Šoli za ravnatelje, po novem pa ravnatelj Osnovne šole Trebnje? »FB mi pomeni občasno popestritev v komunikaciji in izmenjavo pogledov ter mnenj o kakšni aktualni

vsebini, ki se pojavi v nekom okolju. Ali pa samo preprost in hiter pregled vsega mogočega dogajanja pri tistih, ki so redni in dosledni pri dodajanju napovedi dogodkov, komentarjev, sporočil ali svojih fotografij na profil. Pri tem sem tudi ugotovil, da moram biti kar pogosto prisoten, sicer nisem v toku dogajanja in sem kot tak manj zanimiv za vse tiste, ki stalno in aktivno komunicirajo po tej poti. Vsekakor je FB zanimiv medij, saj z objavami vseh, ki so med seboj povezani, prispeva k pestrosti informacij, različnih pogledov in tudi načinov uporabe jezika. Pri tem je z vidika jezikovne kulture seveda precej nekonvencionalen medij in morda tudi ustvarjalen, vendar zelo nenaklonjen ustaljenim jezikovnim pravilom. Pri mladih uporabnikih je pomembno razvijati zavedanje, da je vsa ta mnenja, izjave, misli in poglede, ki jih vsak dan izražajo ljudje, vedno treba presejati skozi sito predsodkov, stereotipov, ki so sestavni del razmišljanja vsakega okolja in lahko pomembno vplivajo na javno mnenje, so pa obenem nevarni.«

Blaži osamljenost starejših

Ob že omenjenih prednostih FB pa Rado Kostrevec opozori še na eno: »Morda ima tudi prihodnost v medgeneracijskem povezovanju, v blaženju osamljenosti starejših, seveda ob predpostavljani dobri povezavi in tehnični opremljenosti.«

ANAMARIJA MEŽAN

PRED 100 LETI

V spomin slovenskemu Ikarju

Eda, odlična predstava Nede Bric Rusjan, tokrat pa fotografije Nike Slana v Šolskih razgledih in pogovor s predanim jadralnim letalcem Borisom Kožuhom

Čeprav so bile vremenske razmere v Beogradu tistega dne – 9. januarja 1911 – zelo zahtevne, se je Edvard Rusjan odločil vzleteti. Ta odločitev je bila zanj usodna ... Letalo je namreč padlo na železniško progo pod beograjsko trdnjavo Kalamegdan. Posledice nesreče so bile prehude in Edvard je postal prva slovenska, jugoslovanska in avstro-ogrška žrtev letenja.

Tako se je sklenila pot pionirja slovenskega letalstva, ko je imel komaj 25 let. Edvardov starejši brat Josip nikoli ni letel in je po bratovi smrti skoraj popolnoma potonil v pozabo.

Brata Rusjan, zlasti Edvard, ki je s svojim dvigom in padcem postal in ostal večni mladenič, navdihujeta mnoge. Ne le za letenje, pač pa tudi za umetniško ustvarjanje. Tako je Neda Rusjan Bric pripravila odlično predstavo Eda (obenem je to njena zaključna magistrska naloga študija gledališke režije na AGRFT pod mentorstvom Matjaža Zupančiča), premierno uprizorjeno leta 2009 v Slovenskem mladinskem gledališču

v Ljubljani. V njeni predstavi spremljamo zgodbo dekleta, ki v iskanju svojih korenin odkriva zgodbo bratov Rusjan. Ob njej se ji razpirajo vprašanja o lastnem življenju, o tem, koliko smo pripravljeni tvegati pri življenjskih odločitvah in koliko opustiti zaradi okoliščin, strahu, odgovornosti? Kdaj, kako in ali sploh hočemo prestopiti črto, ki loči povprečneža od zmagovalca? So tisti, ki so na vrhu, tam po naključju? Više, hitreje, močneje? Odločitev je naša, cena, ki jo plačamo, pa njej sorazmerna ... Neda Bric Rusjan predstavlja zgodbo o strahu in pogumu, zgodbo o dveh bratih, o hotenju in preseganju. (Šr)

VAŠE MISLI

Kje smo in zakaj smo

www.solski-razgledi.com

Gregor je novinec v pedagoških vrstah in je iz dneva v dan bolj zgrožen nad tem, kaj se z nami dogaja. Uči na gimnaziji in ugotavlja, da je to, s čimer se gimnazije ukvarjajo zadnja tri leta, paradoksalno. Takole piše na našem forumu (tema Kje smo in zakaj smo):

Posodabljanje pouka. Sliši še dobro, a že nekaj izvedenih posodobljenih ur mi da slutiti, da se tresse gora, a rodila se bo miš. Vpeljujemo pametne table, timsko poučevanje in medpredmetno povezovanje. Timsko delo je dijakom zelo tuje. Tudi sam se sprašujem, kaj so s to uro pridobili. V tujini (predvsem Španija, Anglija) se uporablja predvsem za vpeljanje novincev v delo, pri nas pa?! In če se posodablja pouk – čemu se samo na gimnazijah, kjer vodstvo reče na uvodni konferenci: veste, letos so pa rezultati mature podpoprečni. Potem sestankujejo razni aktivni, ki ne dajo nobenih rezultatov. Kaj je torej posodabljanje pouka in kje je tukaj matura? Sam menim, da je čas mature, kot ene in edine vstopnice na fakulteto, minil. Kaj mislim s tem? Prihaja čas sprejemnih izpitov; matura bo le en pogoj in njena točkovna vrednost bo odstranskega pomena. Menim, da se pouk ne posodablja v pravo smer. Delo dijakov bi moralo biti bolj praktično. Zakaj se ne bi pouk izvajal v obliki projektnega dela, pri katerem bi bil učitelj koordinator, dijaki pa delajo in raziskujejo?

Še nekaj odlomkov iz razmišljanj ostalih forumovcev

■ **Populacija v gimnazijah se je drastično povečala**, hkrati so učitelji (podobno kot po celi vertikali) eksistenčno odvisni od števila dijakov v razredu. Prištejte k temu še vsebinsko ponekod praktično enak (drugje – denimo biologija ...) kurikulum po predmetih. Ostal je enak, ker se predmeti koljejo za ure (in tudi reforma je padla na nepremišljenem krčenju ur, kar je v resnici neresljiv problem). Povejte mi, Gregor, kako gre to skupaj?

Didaktični trendovski polbogovi so si izmislili čudežne palčke, ki naj bi paradoks "preskočili". Nič od tega, niti projekti, ni prineslo NICESAR. Primer so evropski oddelki, katerih "čudežnost" so skušali kar vpeljevalci (zavod zoper šolstvo) evalvirati (poglej si, ga, no) kar s primerjalnimi rezultate mature. Niti inštrumentov niti konkretnih števil in ne "izničanja" občutka za zdravo pamet učiteljev, ki v teh oddelkih učimo, nismo nikdar dočakali. Moja teza potrjuje strah dr. Hribarja ob vpeljavi, da smo "pridelali" čudovite jezikoslovce in družboslovce, naravoslovnih in matematičnih kompetenc, kot se temu zdaj reče, pa seveda ne. To me spominja na skrite ideje usmerjenega izobraževanja. Ne vem, kaj je rešitev, ampak "projekt", ki se je končal brez neodvisne analize, gotovo ni.

■ **Verjamem, da vam v srednjih šolah ni lahko delati z generacijami devetletkarjev.** Sprašujeta se, kaj dobrega je pravzaprav sploh prinesla devetletka. Ker ni strokovne/znanstvene evalvacije, lahko učitelji odgovarjajo po subjektivnih izkušnjah. Menim, da "velikih" sprememb nismo doživeli, čeprav se jih je nabralo veliko. Učitelji – izvajalci programov – smo godrnjali in kritično pripominjali, a vse je bilo (in je še) bob ob steno. V tretji triadi, torej od 7. do 9. razreda, je bilo že prav res težko! Veliko delitev učencev v učne skupine, na katere imajo žal vpliv tudi starši, množica izbirnih predmetov, ki niso prinesli pričakovanih rezultatov, zelo malo neposrednih stikov razrednikov z oddelčno skupnostjo, silno zapleten sistem izrekanja vzgojnih ukrepov, preveč pristojnosti staršev ...

po vrh vsega vsako leto več administrativnih bremen na učiteljevih plečih ... Vse skupaj zvodeni in po rezultatih na NPZ sem imela vsako leto slabši občutek. Hočeš nočeš vzameš neuspeh učencev nase, čeprav vidimo, da motivacija za delo usiha, hlapi, in da bi učenci radi dosegli visoke rezultate z minimalnim vložkom. Vse več je težko vodljivih, hiperaktivnih/vedenjsko motenih učencev in še in še. Že nekaj časa se mi zdi nevzdržno, da vse, kar leze in gre, rine v gimnazijo! Bog ne daj, da predlagaš staršem kaj za njihovega otroka vsekakor ustrežnejšega! Vse skupaj je obrnjeno na glavo. Verjamem, da vam – srednješolskim profesorjem – ni lahko!

■ **Predstavljam si, da tam, kjer šola ve, kaj hoče in tam, kjer učitelji koliko toliko sodelujejo in podpirajo drug drugega ter razumejo, da so predmeti in pristopi učiteljev raznoliki in je zato pri pouku legitimna tako sproščenost kot zateglost, tako bližina kot distanca, tako učenje na pamet kot odpiranje problemov, tako dril kot lenobna svoboda duha, ... torej predstavljam si, da na takšni šoli:**
- administrirajo minimalistično, - se do novosti obnašajo po načelu "tole vzamemo, tega ne",
- si ne pustijo populistično-publicistično interpretirati rezultatov mature, ravnatelj staršev ali učencev,
- ne privoščijo (češ: saj sem vedel, da se mu bo to zgodilo) sodelavcu problemov,
- ne pišejo anonimk na inšpekcijo.

Zato mislim, da bi se moral vsakdo, ki hoče doseči spremembe, posvetiti šoli kot celoti. Tako kot bodo zdravila dobra (pralni stroji, okna) le, če bo Krka (Gorenje, KLI) delovala kot celota, bodo šolski rezultati dobri le, če bo šola delovala kot celota. Šola pa včasih ne more delovati kot celota, če je takšne ne želimo ali če so nam fizično preprečili (ukinili zbornico, sklicevali konference po oddelkih, razbili sindikat, klicali v Ljubljano na dresuro izbrane janičarje ali ravnateljve ljubljence).

■ **Gledam učne načrte – saj so vsebinsko takšni kot pred 50 leti.** Gledam predmetnike – enak železni repertoar predmetov in v vsakem obdobju nekaj dodatnih ideološko-modnih predmetov (pa tudi slednji so koristni, če so (šolsko) osmišljeni). In si mislim: pa kaj je sploh drugače? Čas, generacije učencev in jaz. Nesporno se moram prilagoditi času in novim generacijam. Nove generacije so bolj vnanje razgibane kot notranje. In se jim prilagodim; tudi z e-tablo. Načelno takrat, ko je didaktično smiselno (skrivanje, zakrivanje; ustvarjanje tabelske slike ...), občasno tudi kar tako. Razumem, da bodo včasih od bliskovitega skakanja simbolov po tabli več imeli, kot od moje premišljene besede. Ampak to je cena časa, v katerem tudi za igralce nista več najpomembnejša glas in dikcija, ampak stas in moč.

To so le iz obsežnega pogovaranja iztrgane misli. Za več pogledje na naš forum www.solski-razgledi.com.

Seveda vas vabimo, da svoja mnenja, izkušnje, poglede zapišete čisto zares, jih tudi podpišete in nam jih pošljete (po e-pošti solski.razgl@siol.net ali na naslov Šolski razgledi, Poljanski nasip 28, 1000 Ljubljana).

Trudimo se ustvarjati časopis za vas – vaš časopis, objavljati vaše prispevke, pisati o tistem, kar vas zanima. Sodelujte!

Tri skodelice čaja

Prepričana sem, da je moje življenje bogatejše tudi zato, ker sem, odkar pomnim, angažirana tudi v lokalni skupnosti. Seveda ljubiteljsko, ni nagrad in ni honorarjev, kvečjemu kakšna prijazna beseda. Menim, da nekako sodi zraven, da si, če zmoreš in znaš, dolžan postoriti kaj tudi za svoje bližnje. Vse, kar počnem, rada počnem, ni mi težko in ni mi žal mojega prostega časa!

Za leto 2011 sem si zastavila vsaj dva projekta: napisala sem besedilo za celovečerno veseloigro *En hribček bom kupil*, ki sem jo že izročila naši domači gledališki skupini Kofetarji, ki jo bo naštudirala tja do meseca maja. Tako jim olajšam delo – ni jim treba brskati za sodobnim, aktualnim, skupini primernim besedilom.

Drugo dobro delo bo niz potopisnih predavanj za krajane in dijake naše Dvojezične srednje šole Lendava. Ker veliko potujem in imam ogromno dokumentarnega gradiva, bi bilo res škoda, da vse to brez koristi leži po predalih. Mislim, da bodo poslušalci sprejeli gesto kot dokaz dobre volje, jaz pa upam, da bom še komu razširila obzorje in ga navdušila, da si oprta nahrbtnik in krene v svet.

In tretja skodelica: ta bo polna dobrih del za prijatelje in osebe, ki so mi blizu ter čutim, da potrebujejo duhovno pomoč ter spodbudo. Moja 83-letna mama, nekoliko starejša tačča in ena od najboljših prijateljic, katere sin je nedolgo tega podlegel prevelikemu odmerku mamil. Kako malo je treba včasih, da človeku pokažeš pot proti svetlobi, ga opogumiš in mu pokažeš, da je ljubljen. Kako malo, da postane svet lepši!

Takole se je **Olga Paušič** odzvala na našo akcijo v zadnjih lanskih Šolskih razgledih. Da vas spomnimo: povabili smo vas, da nam zaupate kak vaš načrt, ki ga nameravate izpeljati v novem letu, tak, ki ni pomemben le za vas osebno, pač pa tudi za širšo skupnost.

Z veseljem ji namenjamo knjigo *Tri skodelice čaja*, ki jo je po pripovedi Grega Mortensona mojstrsko napisal David Oliver Relin, izdala pa založba Sanje.

Čeprav je akcija uradno končana, bomo podobnih vaših načrtov tudi v prihodnje veselili!

RAZREDNE URE MALO DRUGAČE

Do pravih vrednot

Mladim pokazati pravo pot, ki pa jo morajo prehoditi sami

▀ Znanje je nedvomno najvišja vrednota. Vendar je naše šolstvo še vedno osredotočeno predvsem na znanje iz učbenikov, ki prej ali slej zastara in ga moramo zamenjati. Poleg tega je dostop do podatkov, ki se jih morajo učenci v šoli naučiti na pamet, tako preprost, da je njihova motivacija za sodelovanje pri pouku zelo upadla. Premalo (skoraj nič) pa mladi med šolanjem zvedo, katere vrednote potrebujejo, da bi dosegli svoje zadane cilje. Znanje o tem, kako v življenju pravilno delovati, je bistveno za razvoj mladega človeka, vendar tega znanja v šoli ne dobijo dovolj. Prav zaradi tega smo se člani projektne skupine *Razredne ure malo drugače* odločili, da bomo obogatili znanje mladih s človeškimi vrednotami in jim tako predstavili vseživljenjsko znanje.

Pripravili smo pedagoške delavnice za dijake prvih in drugih letnikov, na katerih so sodelovali, izražali svoja mnenja, jih utemeljili. Najpomembnejše je, da so začeli kritično razmišljati o sebi, svetu in svoji vlogi v življenju. Vse je potekalo v sproščenem ozračju in z veliko smeha. Rešeni evalvacijski vprašalniki za dijake so pokazali, da je dijakom taka oblika razredne ure všeč, menijo, da je pridobljeno znanje koristno in ga bodo lahko uporabljali v vsakdanjem življenju.

Za mlajše in starejše

V treh letih, odkar temu področju namenimo več pozornosti, smo pridobili veliko znanja ter izkušnje in se odločili, da vse to podelimo z drugimi šolami. Prva je bila osnovna šola Prežihovega Voranca v Mariboru, na kateri so imeli novembra lani projektne teden. Bilo je nekoč. V njem sem sodelovala z delavnicami. Učiteljica nekoč in danes. Izpeljala sem jo s prvorošci. Podobno delavnico sem imela že večkrat z dijaki III. gimnazije Maribor (tam poučujem glasbo), a tokrat pa sem jo prilagodila mlajšim. Zame je bil to velik izziv.

Cilj delavnice je bil otrokom čim nazorneje prikazati ozračje v šoli nekoč in danes. V razred sem vstopila preoblečena v staro učiteljico z ravnalom v roki. Včasih so po zvonjenju morali vsi učenci v klopi počakati svojo učiteljico in ko je ta stopila v razred, so vstali in jo z rokami na hrbtu spoštljivo pozdravili: »Dober dan, gospa učiteljica«. Tudi moji učenci so se morali naučiti takšne discipline in pozdrava. Menim, da jim je bilo to kar všeč, saj me je neka deklica iz tega razreda pozneje tudi v mestu tako pozdravila. Vesela sem bila, ko sem videla,

da se je nekaterim moja učna ura vtisnila v spomin, čeprav je bila bolj resna in za marsikatero učenca naporna.

Dajati s srcem

Na začetku ure so vsi mirno sedeli na svojih mestih in postavljala sem jim različna vprašanja. Na vsako vprašanje je lahko odgovoril samo en učenec, ki je dobil besedo, če je dvignil roko. Moral je vstati in odgovoriti s celim stavkom ter ga začeti z "gospa učiteljica". V razredu sem zahtevala smirno tišino. Če kdo ni poslušal, je nastavljal roki, da sem ga z ravnalom na rahlo udarila po prstih, tisti, ki pa ni ubogal, je moral klečati v kotu na koruzi. Otroci so vedeli, da je to le prikaz stare učne ure, zato se niso bali "stare" učiteljice in na koncu učne ure so vsi želeli poskusiti klečati na koruzi. Ta izkušnja je bila za njihova kolega kar malce boleča, kljub temu pa so se ob tem izredno zabavali in jih je bilo kar težko umiriti ter pripraviti na drugi del učne ure.

Ko sem se prelevila v sodobno učiteljico, sem učencem dovolila, da se posejedo okrog mene, neki fantek mi je celo sedel v naročje. V sproščenem ozračju so poslušali pravljico, ki sem jim jo prebrala. To je bila ljudska pravljica O treh bratih. Govorila je o bolnem kralju, ki je poslal svoje tri sinove po svetu iskat najdragocenejšega darila zanj. Prva sinova sta mu prinesla dragulje in zlato krono, najmlajši pa mu je podaril svoje srce. S to pravljico sem jim skušala razložiti, kaj je v življenju pomembno.

Ob koncu učne ure sem jim povedala, da so učiteljice nekoč nagradile pridne učence s koščkom suhega sadja, zdaj pa je tudi to drugače, zato sem jim razdelila bonbone, ki so se jih otroci zelo razveselili. Kako malo je

treba, da jih razveselimo, kljub obilici dragih igračk, ki jih imajo na pretek. V tem duhu bi morali vzgajati otroke. Ni pomembno, kaj daš, pomembno je, da daš s srcem.

Zdravo presojeti

Z delavnico sem bila zelo zadovoljna. Menim, da je potrebno še več takšnega sodelovanja med osnovno in srednjo šolo. Za učitelja srednje šole je obisk najmlajših in osnovni šoli dragocena izkušnja. Žal sem opazila, da imajo že prvorošci v sebi veliko nemira in agresije. Le redki so znali v tišini in miru prisluhniti pravljici. Vprašala sem se, če starši najdejo dovolj časa za branje pravljic svojim otrokom ali pa jih raje prepustijo televiziji in računalnikom. Agresivni junaki v risankah in računalniških igrah hitro postanejo idoli našim otrokom. Zato moramo starši znati presejati vse to, kar moderna tehnologija ponuja našim otrokom in imeti dovolj moči, da jim rečemo – *Tega ti pa ne dovolim!* –, če ne želimo, da nas oni vodijo, mi jim pa popušča-mo, ker se preprosto nimamo časa ukvarjati z njimi.

Na učno uro sem povabila kolegico iz projektne skupine *Razredne ure malo drugače*, da si ogleda delavnico. Po koncu je sledil koristen pogovor in obe sva prišli do sklepa, da podpirava prijazno šolo, vendar brez učiteljevih jasnih ciljev, pravil in mej, ki jih postavijo učencem, ne doseže veliko. Pri vzgojno-izobraževalnem procesu je ključno tudi sodelovanje s starši. Ni pomembno, ali gre za osnovno ali srednjo šolo. Otroci morajo vedeti, kje so meje, kaj lahko in česa ne smejo, sicer se sistem zruši. Posledica je, da so učenci zmedeni, negotovi, nedisciplinirani in od ure ne dobijo veliko.

Najprej moramo učitelji vzpostaviti v razredu tako ozračje, da nas učenci slišijo, nam zaupajo, šele nato lahko od njih pričakujemo disciplino in znanje. Učiteljeva vrlina je, da zna obvladati razred. Ni pa vedno lahko.

Po končani delavnici sta mi razredničarki izpolnili kratek vprašalnik o uri sami, ki mi je služil kot refleksija na moje delo. Povedali sta, da takšna oblika razredne ure prinaša novosti in sveže ideje. Moja delavnica ju je spodbudila, da se bosta sami preskusili v podobni učni uri. Menili sta tudi, da je bila učna ura vzgojna, saj so otroci spoznali, da je včasih v razredu morala biti večja disciplina in da so učenci bolj spoštovali svoje učitelje.

Sklenjen krog

Starši in učitelji oblikujemo mlade tako, da jim damo primerne izobrazbo. Istočasno se pa morajo otroci zavedati, da jim je življenje podarilo možgane, da lahko razmišljajo; mišice, da lahko delajo; priložnosti, ki jih morajo izkoristiti, in probleme, ki se jih morajo naučiti reševati. To pomeni, da je življenje v njihovih rokah. Od njih je odvisno, če bodo uspešni in srečni v življenju, mi pa jih moramo pravilno usmerjati in jim pokazati pravo pot, ki jo morajo prehoditi sami. Pot je dolga, zato pa je potrebno veliko vztrajnosti in znanja.

Poudarek naših pedagoških delavnic je bil prav v tem, da se mladi ljudje naučijo vztrajnosti, hvaležnosti, potrpežljivosti, odgovornosti, sočutja, prave komunikacije, sodelovanja, predvsem pa discipline, brez katere ni pravega uspeha. In zadovoljni smo, da smo se tega lotili na razrednih urah, pri katerih ni ocenjevanja, zato so bili dijaki bolj sproščeni in iskreni, mi pa smo jim znali prisluhniti. To jim pomeni veliko. Samo tako bomo dosegli, da nam bodo tudi oni prisluhnili in krog bo sklenjen.

KATJA STOŠIĆ
NASTA OVIN

TEREZA ŽERDIN odgovarja

Ravnatelj smo pogosto v položaju, ko naj bi mirili odnose med učenci in učitelji. Naša merila o prekrških niso vselej enaka kot pri učiteljih. Neka mlada učiteljica je npr. zahlevala, da pokličem starše učenca, ki ji je rekel, da ji nakit lepo pristaja. Fant, sedmošolec, doslej ni imel večjih disciplinskih prekrškov in je tudi sicer soliden učenec. Vztrajala je, da je treba poklicati mamo, ker da ima fant morda nedostojne namene. Mammo smo poklicali, tiho je poslušala pritožbo, nato pa vprašala, če je to vse, za kar smo jo poklicali. Bilo mi je neprijetno, ker mislim, da smo dali dogodku neprimerno težo.

Kdo ve, kaj je bil resnični vzrok učiteljičinega joka in ogorčenosti, kaj se je tiste dni dogajalo z njenimi mislimi in čustvi. Zdi se mi, da je šlo prej za kako osebnostno stisko kot kaj drugega. Seveda je tudi pomembno, kako je njen učenec izrazil kompliment. Pomislila pa sem tudi na manipulacijo. Nekateri ljudje znajo to krasno zaviti v robček. Očitno vas je znala tako prepričati, da ste starše poklicali kljub osebnemu nestrinjanju. Ravnali ste tako, kot je od vas pričakovala. Sprašujem se, zakaj tega klica in pogovora z materjo ni opravila sama. Saj so učitelji za to vendar pristojni. In za ravnanje moramo prevzeti odgovornost. Ona pa jo je naprtila vam. Pa tudi lasno avtoriteto si sama zmanjšuje, če kliče na pomoč ravnatelja. Morda je na svoj način klicala na pomoč, pa ne zaradi učenca. Pogosto ljudje ne prepoznavamo stisk soljudi. Ali pa jih ne želimo videti, ker se bojimo čustvene obremenitve in odgovornosti.

Čudi me, da je tak »cirkus«, kot ste napisali v pismu, naredila mlada učiteljica, saj je mladim vendarle bližje vedenje mladostnikov kot pa tistim pred upokojitvijo. Ali pa se je to zgodilo prav zato. »Stari« učitelji so doživeli že marsikaj in iz izkušnje vedo, da tudi pobalini lahko odrastejo v zrele in odgovorne ljudi. Žal diploma ni nikoli dovolj, da bi človeka tudi spoštovali. Spoštovanje si je treba še pridobiti in včasih je le navidezno, je zaradi strahu pred posledicami. Morda si vaša mlada kolegica predstavlja, da je za spoštovanje dovolj univerzitetna diploma. In da se z njo lahko ustrahuje tudi starše. Večina staršev danes še predobro pozna pravice. Zaradi občutkov krivde sicer pogosto otroke varujejo preveč. Morda od tod nakazana aroganca matere, ki je morala priti v šolo zaradi, po njenem mnenju, malenkosti. Čeprav se tudi za aroganco pogosto skriva prestrašenost. Ko morajo starši v šolo, se sicer »oborožijo« z napadom, a vseeno jim gotovo ni. Le nekaj ur je star prestrašen klic znanke, mame devetošolca, ki jo kličejo v šolo, ker da se fant predrzno vede.

Tako kot ni lahko učiteljevo delo, tudi položaj ravnatelja ni vselej zavidanja vreden. Ne more zmeraj ravnati tako, da bi vsakomur ustregel. Zato je pri takih in podobnih okoliščinah, kot so v tej zgodbi, treba stvar dobro premisliti, prespati in odločitev raje preložiti, kot pa ravnati po trenutnem nagibu. Ravnatelj naj odloča premišljeno, samostojno in za odločitve prevzame tudi odgovornost.

SLAM POEZIJA

Tekmovalnost pritegne

Odlična motivacija k razvoju govornih sposobnosti pri poučevanju slovenskega jezika

▀ *Slam* poezija je predstavitev lastnih prostih pesnitev na dano temo v določenem časovnem okvirju. Nastope ocenjuje publika s svojim odzivom na predstavo. Ozko gledano gre za tekmovalno pesništvo, če pa prevajamo angleški besedi *poetry* (angl. poezija) in *slam* (angl. tresčiti, udariti), gre za dvoboj, ki ga lahko primerjamo s športnim tekmovaljem.

Ta prireditvena vrsta ima korenine v Chicagu v letu 1986 in se je ob koncu stoletja hitro širila po vsem svetu. Lahko jo uporabimo kot tekmovalni dogodek, predstavitevno obliko ali spremljavo oziroma mešanje literarnih in glasbenih vrst. Prav v tekmovalni naravi *slam* poezije je ključni učinek na učence, ki lahko pri takšni vrsti udejstvovanja merljivo tekmujejo. Tekmovalnost je v starostni skupini tretje triade osnovne šole velik motivacijski dejavnik, ki ga pri poučevanju slovenskega jezika drugače težko dosežemo. Zelo pomembno je tudi, da rezultat tekmovalstva ni učiteljeva ocena, ampak odziv publike na izvedeno pesnitev. Tako je vzpostavljena direktna primerjava z dosežki pri športnih dejavnostih in tudi samo udejstvovanje ima pridih sodobnega gladiatorstva.

V ospredju improvizacija

Seveda je potrebna temeljita priprava učencev na udejstvovanje pri pesnitvah *slam* poezije. A zaradi narave teme je lahko pristop zelo sodoben. Osnova je predstavitev vrste s poudarkom na aktualnosti, pomembna je tudi obravnava osnov umetnostnih besedil poezije (pesem, rima ...). Učencem je treba pravilno predstaviti aktualizacijo dogodkov, prav tako je treba obravnavati pravila nastopanja.

Kaj pa metode vpeljevanja *slam* poezije in izbira tematike? Kot učiteljica moram paziti predvsem na to, da učenci pravilno uporabijo osvojeno znanje o poeziji in da ostane tematika primerna ravni – tako govorno kot vsebinsko. Učencem pri razmišljanju o predstavitvi teme ponudim podporo (v smislu analize in nadgradnje njihovih sporočil).

Paziti pa moramo, da vseeno ostane kot ogrožje dejavnosti temeljna prvina *slam* poezije, to je improvizacija. Učenci hitro opazijo, da je tudi razmišljanje o določeni tematiki priprava na delo in tako osnova tudi pri improvizaciji. Pri razmišljanju mi je pomembno, da učenci spoznajo in uporabijo pomembnost koncepta pred udejstvovanjem. Pri tej metodi in tematiki je voditi učence veliko lažje, saj predstavlja izbrani element izražanja za učence zabavo.

Večja izrazna svoboda

Cilji uporabe *slam* poezije pri poučevanju je predvsem spodbuditi učence h kreativnemu razmišljanju in ustvarjanju. Pomembno je tudi, da učenci spoznajo pesem kot način izražanja, torej kot temeljno orodje pesnikovega sporočanja. Še eden od ciljev, ki me je vodil k vpeljevanju tega, zdaj v svetu zelo popularnega načina umetniškega izražanja, pa je že omenjena merljivost dela učencev in tekmovalni način udejstvovanja. S tem sem pridobila in motivirala vse nivoje učencev, da po svojih

zmožnostih razmišljajo o svojem izražanju in jezik sami spoznajo kot orodje. Bistvena razlika pesniškega izražanja učencev pri *slam* poeziji v primerjavi z ustvarjanjem pri drugih obravnavanih temah pri slovensčini je v večji izrazni svobodi učencev in možnosti sporočanja svojih izkušenj in občutkov ter večji ustvarjalnosti pri snovanju. Prav ustvarjalnost je pokazala, da so pri naših poskusih v razredu tudi učenci, ki sicer pri slovenskem jeziku niso najuspešnejši, zelo spretni pri snovanju rim *slam* poezije in izražanju. Vzrok je v manjši zadržanosti pri izražanju v neformalnih oblikah jezika in želji ter sposobnosti do uspešnega nastopanja pred publiko.

Kadar pri poučevanju opazim, da se kdo pri teh pesnitvah odpre in ko čutim splošno veselje učencev v razredu ob obravnavanih temah in opisanih vajah, vedno znova ugotovim, da je motivacija učencev k lastnemu ustvarjalnemu izražanju temeljno vodilo pri privzganju ljubezni do slovenskega jezika.

SVETLANA KLEMENČIĆ, prof.
Osnovna šola LočeZAVOD SV. STANISLAVA
JEGLIČEV DIJAŠKI DOM
Štula 23, 1210 LJUBLJANA ŠENTVID

razpisuje prosto delovno mesto

VZGOJITELJA/VZGOJITELJICE (m/ž)

POGOJI:

- univerzitetna/visokošolska izobrazba ustrezne smeri
- potrdilo o nekaznovanosti zaradi kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost
- potrdilo o nekaznovanosti zaradi naklepne kaznivega dejanja
- računalniško znanje
- delovne izkušnje vsaj 24 mesecev

Delovno mesto razpisujemo za določen čas do 28. 2. 2012, s polnim delovnim časom.

Nastop dela je 1. 3. 2011. Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in s kratkim življenjepisom pošljite do 18. 1. 2011 na naslov Zavod sv. Stanislava, Jegličev dijaški dom, Štula 23, 1210 Ljubljana Šentvid.

Prof. dr. Ljubomir Savić

1921–2010

V Beogradu je ob koncu lanskega novembra umrl eden najvidnejših defektologov znanstvenikov, posebej še surdopedagogov, profesor dr. Ljubomir Savić. Bila sva prijatelja. Več kot trideset let sva znanstveno sodelovala in ob svojih novoizdanih knjigah me je pokojni sproti obveščal ter jih tudi pošiljal v branje in oceno. Skoraj vsaka od teh knjig je zaznamovana z njegovim rokopisom – »mome prijatelju Bogi Jakopiču«.

Bil je iskren in nenadomestljiv prijatelj: moč izrednega znanja, dela in urejenosti. Leta 1987 sva za Bežigradom v Ljubljani skupaj prejela inovacijsko nagrado leta 1986 za knjigo Pota do besede, v kateri sva skrbno zbrala podatke o zgodovini vzgoje in izobraževanja gluhih pri nas domala za celo stoletje. Prof. dr. Savić je izhajal iz družine prosvetnih delavcev. Rojen je bil v Paračinu leta 1921. Gimnazijo je končal v Zemunu, Bogoslovno šolo leta 1941 v Sremskih Karlovcih, učiteljske leta 1946 v Jagodini. Ker ga je privlačila defektološka znanost, je doštudiral na defektologiji Višje pedagoške šole v Beogradu. Med tem časom je vzporedno študiral na filozofski fakulteti pedagoško-psihološko skupino, kjer je diplomiral leta 1950. Na isti fakulteti je opravil tudi doktorat s tezo Teorija i praksa specialnog školstva u Srbiji do drugog svetskog rata leta 1962. Kot njegovi starši se je tudi on ves predal pedagoškemu delu. Do leta 1947 je učil na šoli za gluho mladino Radivoj Popović, kjer je bil nekaj let tudi upravitelj. Nato je bil od leta 1953 do leta 1957 inštruktor v Jagodini. Po tem obdobju se je vključil kot glavni raziskovalec v Centru za rehabilitacijo gluhih v Beogradu. V letu 1966 je postal svetnik za specialne šole Republike Srbije, že leta 1978 pa je bil izbran za izrednega profesorja Fakultete za defektologijo v Beogradu. Kmalu je bil izbran za predstojnika katedre za surdopedagogiko ter nato tudi za dekana iste fakultete (1983–1985). Na tem delovnem mestu je ostal vse do upokojitve. Toda, tudi kot upokojenec ni nehal znanstveno delovati. Njegova dela iz defektologije so še zdaj zelo iskana pri nas in po ozemlju nekdanje Jugoslavije. Napisal je blizu sto knjig in bil pogosto soavtor še drugim knjigam z območja defektologije. Bil je redni sotrudnik številnih časopisov in revij, ki obravnavajo defektološko stroko. Poleg sodelovanja v znanstvenih časopisih in revijah je bil vodja in uspešen organizator številnih strokovnih srečanj in seminarjev defektološke stroke v tedanji Jugoslaviji. S posebno ljubeznijo je pripravljala študije ter ocene del z območja gluhot. Veliko življenjskega dela je posvetil zgodovini defektologije po raznih republikah nekdanje SFRJ in proučeval verbalni in neverbalni govor odn.komunikacijo gluhih. Deloma se je posvečal tudi logopediji, saj je še leta 2005 izdal Pregled opšte istorije logopedije. Značilno zanj je bilo, da je prevajal tudi verska besedila in izdal Sveto pismo v slikah. Za svoje izredno pedagoško in znanstveno delo je prejel številne nagrade in priznanja. Naj omenim le nekatere: plaketo mesta Beograda (1984), Oktobrska nagrada Dositelj Obradović mesta Beograda (leta 1986), priznanje Inovator ljubljanske Raziskovalne skupnosti (1987), priznanje za življenjsko delo dr. Vojislav Bakić (2000), plaketo Defektološke fakultete ob 30-letnici delovanja fakultete ter več drugih priznanj. Delo prof. dr. Savića je izredno bogato in je usmerjalo številne defektologe in znanstvenike že do sedaj in bo še naprej velik izziv za prihodnje raziskovalce defektološke stroke.

Prof. BOGO JAKOPIČ

Bilo je eno tistih zgodnje jesenskih juter, ko se hladne meglice vlečejo čez razpete pajčevine vse do poznega dopoldneva. Šele okrog poldneva, ko pretrgajo tišino cerkveni zvonovi s svojo kovinsko pesmijo, se ozračje končno ogreje.

Bilo je ponedeljkovo jutro. Oh, ponedeljek! Nikoli ni prijeten!

Med hojo do vrtca sem razmišljala, kako bom izpeljala številne, za novi teden načrtovane dejavnosti. Kako naj razvrstim otroke v skupine, da bodo čim manj moteči in med dejavnostmi uspešni, dobro motivirani in zadovoljni po opravljenih nalogah.

Ob vstopu v večnamenski prostor je zadisalo po jutranji kavi. Prijetna dobrodošlica. Lepa navada sodelavke, ki prihaja zjutraj na delo pred mano in me vselej pričaka s sveže skuhamo skodelico kave. Postregla mi je in zavzdihnila: »Franček se je vrnil s počitnic.«

Spogledali sva se in požirek vroče tekočine se mi je zadržal v grlu.

Teden dni je bil otrok pri očetu v Murski Soboti in tiste dni ga ni bilo v vrtcu.

Franček! Saj je bil na prvi pogled prijeten fant. Starši in ljudje, ki ga niso dobro poznali, so ga kar občudovali. Hvalili so njegove krasne modre oči, kodraste kostanjeve lase, ljubke jamice na licih, ko se je od srca zasmeljal ...

A Franček je bil v resnici težak otrok. V oddelku si je izbral vodilno vlogo. Pri tem ni izbiral sredstev, vrstnike je ustrahoval, besedno izsiljeval, znal zelo grobo fizično obračunati z »nasprotnikom«. Kjer koli se je pojavil, je izzval nered, hrup, nelagodje. Vrstniki iz skupine so se nama pritoževali, pogosto jokali zaradi prizadejanih jim krivic. Skušali sva Frančka »prizemljiti«, ga spodbujali k pozitivnemu vedenju, da bi ga skupina vzljubila, a mu nisva prišli do živca. Čuden otrok! Izmišljal si je vedno nove finte, nove načine, da bi zbujal pozornost in bil središče dogajanja v oddelku.

Hitro sva ugotovili, da je tipičen primer otroka iz »moderne« družine, bolj rečeno družinske skupnosti. Mama se je ločila od Frančkovega očeta, živila s prijateljem, ki je pripeljal s sabo še hčer in sina, tako da je dobil Franček še polbrata in polsestro (v nekem smislu, ker so pač živeli v skupnem gospodinjstvu). Malo je bil pri očetu, malo pri mami, v bistvu pa nikjer. Večni popotnik.

Frančkova nedelja

Dom, kjer je živel skupaj z materjo, njenim prijateljem in njegovima otrokoma, pravzaprav ni bil pravi dom. Sprejeti je moral nove osebe z njihovimi dobrimi in slabimi lastnostmi vred, kar za štiriletnega otroka ni niti malo preprosto. Ko je bil po teden dni pri očetu, se je grenka izkušnja ponovila: druge osebe, drug dom ... Moral je usvojiti nova pravila in živeti z njimi, očitno pa mu tiste prave topline in naklonjenosti od vseh oseb okrog njega ni izkazoval nihče. Vsaj jaz sem ocenila, da je osnovni problem v tem. Potrebo po ljubezni je kazal na svoj čuden, čisto poseben način, s katerim se nismo mogli sprizniti, še manj pa ga sprejemati.

Po kavici sem pogledala v oddelek. Nekaj je hušknilo mimo mojega obraza in tresčilo v zid za menoj. Lesena kocka. Slišati je bilo, kot bi se raztreščila bomba.

»Grmi, bliska, toča pada ...« se je drl Franček in metal igrače po prostoru. Pred našim naslednjega mega zrna toče mi je uspelo skočiti do fantiča, ga prijati za roke in ga stresiti, da se je umiril.

»Tvoja igra s točo je nevarna, Franček ... Nevarna zate in za vse nas, ki smo v prostoru.«

Hotel se mi je izviti iz prijema, a nisem popustila.

»Sedi k mizi, sem k meni ...« sem bila kolikor se da pomirljiva. Sedla sva. Zdelo se mi je, da je vnema v njem popustila. Izpihal se je. »Zdaj mi pa lepo pripoveduj, kaj si počel včeraj popoldan.«

Sumničavo me je oškrnil: »Res bi rada vedela?« Kot da ga že dolgo ni bil nihče voljan poslušati, se mu posvetiti: »Pri babici sem bil. Njena muca je skotila tri mladiče. Z muckami sem se lahko ves popoldan igral. In babica mi je spekla moje najljubše medenjake ... in mi je pripovedovala, kako je bilo, ko je bila majhna. Potem sva skupaj pobrala slive, ki jih je babica stresla z drevesa. Iz njih je skuhalo marmelado ...« Besede so drle iz njegovih ust kot povodenj. Kar hlatal je za zrakom, tako se mu je mudilo čim prej povedati vse, kar mu je ležalo na srcu. »Eno steklenico marmelade sem

lahko nesel domov. Hočeš, da ti jo prinesem, da boš poskusila, kako dobra je?«

Nizal je lepe trenutke nedeljskega popoldneva pri babici in vidno užival, ker so me bila sama ušesa. Še nekaj radovednežev se je prilepilo na naju, da bi izvedeli, o čem se tako vneto meniva.

»Veš, kako lepo zna moja babica peti! Vse pesmi zna ... Včeraj sva skupaj pela Sijaj, sijaj sončece. Če hočeš, ti jo zapojem ... In medvedka mi je zašila iz starih cunj in stare rjave volnene odeje. Super je, mnogo lepši kot trgovinski!«

Zmanjkalo mu je besed ali pa ga je zmotilo to, da so naju obkročili že skoraj vsi iz skupine, buljili vanj odprtih ust, se nasmihali in si prišepetavali. Očitno je presenetil tudi njih, nepovabljen občinstvo.

Razumela sem, da je bila babica tista opora v fantovem življenju, ki mu je vlivala zaupanje in ga edina tudi zares ljubila. Najbrž je bila tudi edina, ki ga je razumela in vedela, kako naj mu olepša otroštvo. Če bi živel pri njej, bi bil morda čisto drugačen fantič ...

Kaj vse bi nam lahko še povedal, sem pomislila. Pa doslej nekako ni imel priložnosti. Pred vse, kar je bilo obdobja v tem otroku, se je vsiljevalo tisto zoprno, nadležno, težko prebavljivo.

Čakala sem, da bo Franček povedal še kaj, a je tišino presekala smrkava Maja, ki ji je bilo treba prav tedaj obrisati nos. Čarovnije je bilo v hipu konec.

A Franček je bil ta dan kot preroben. Vsa komur, ki ga je hotel poslušati, je povedal, kako lepo je bilo prejšnji dan na obisku pri babici. Očitno je dojel, da se mu dogaja nekaj lepega, da je postal središče pozornosti s prijetnim vedenjem, zanimivo pripovedjo in neko posebno toplino, ki je vela iz njegovih besed in iz njega samega.

Pred odhodom domov je mati povedala, da gre fantič za teden dni k očetu, ker je leta »na vrsti«, da poskrbi zanj. Bo spet podivjal? Kako se bo obnašal, ko se bo čez teden dni vrnil s »počitnic« pri očetu?

Razmišljam, ali se starši zavedajo, kako pogubno je za otroka to podajanje v stilu ping-pong žogice? Malo tu, malo tam, a v bistvu nikjer! Bom doživela, da najmlajšim ne bo treba z agresijo in s kričanjem opozarjati odraslih: »Tu sem, vaš sem, imejte me vendar radi!?!«

MARJETA RIBARIČ

Časnik izdaja podjetje Šolski razgledi, d. o. o. Poljanski nasip 28, 1000 Ljubljana

NASLOV UREDNIŠTVA
Šolski razgledi, Poljanski nasip 28
1000 Ljubljana, pp 2021
TELEFON 01 439 78 55, faks 01 439 78 50
E-POŠTA solski.razgl@siol.net • SPLET solski-razgledi.com

UREDNIŠTVO
Lučka Lešnik, glavna in odgovorna urednica
Mojca Zupan, novinarka
Metka Vovk, tajnica uredništva

TEHNIČNO UREJANJE, GRAFIČNA PRIPRAVA
Studio Media, d. n. o.

TISK SET, d. d.
Časnik izhaja štirinajstredno med šolskim letom v najmanj 4.000 izvodih.

NAROČANJE Posamezna številka stane 1,80 evra (za naročene študente, upokojene in brezposelne pa s fotokopijo potrdira o statusu 1,50 evra).

Naročnino obračunavamo dvakrat na leto (za prvo polletje 12 števil, za drugo osem).

Naročanje po pošti, telefonu, faksu, e-pošti, spletni naročilnici.

Odpovedi upoštevamo samo pisne, in sicer z novim naročniškim obdobjem.

Za nepravčasno poravnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti.

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Na podlagi Zakona o DDV (Ur. l. RS, št. 89/1998) sodi časnik med proizvode, za katere se obračunava DDV po stopnji 8,5 %.

CENIK OGLASOV in razpisov si ogledajte na spletni strani ali pokličite zanj v uredništvo.

Prav tako se lahko dogovorite za predstavitev šol, zavodov, organizacij (ob jubileju ali nasploh), različnih projektov in podobnega.

BESEDILA ZA OBJAVO pošljite po e-pošti. Dolžino skušajte prilagoditi vsebini in vrstni (vest, reportaža, komentar ...), zapisi naj ne presegajo 5.000 znakov s presledki.

Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji. Ogibajte se preglednic, skic ...

Če prilagate fotografije, naj bodo te v formatu jpg in posnete s čim višjo resolucijo.

Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo in ne honoriramo.

Športni pogled NIKO SLANA

Festival športa

Nedavno sem na Zavodu za šport RS Planica prisostvoval no-voletnemu posvetu področnih koordinatorjev, ki na terenu skrbijo za programe športa in otrok. Ena izmed tem je bila prihodnji Festival športa. Ta naj bi bil odmeven, dvignil naj bi zdajšnje raven zanimanja za šport mladih. Zanimivo je, da je bila večina udeležencev posveta za spremembo, edini skeptik, ki sem ga podprl, pa je bil Novomeščan Miran Jerman, saj je bil v minulih dvajsetih letih pričra marsikateri inovaciji brez učinka.

Trdim, da smo izgubljena družba, ki ne ceni nikogar, in nas zato ne more rešiti prav nič, ne odzivnost športa mladih in ne Festival športa. Ampak to, da se ceni nekoga, ki neposredno dela za šport mladih, bi moralo prihajati iz nas samih, vseh, ki se ukvarjamo s športom mladih, in vseh šerifov, ki to dejavnost krmilijo posredno in neposredno. Ne bom našteval, kdo vse to so, bom pa zapisal primer športne pedagoginje, ki je bila nekoč sama telovadka in s svojo dejavnostjo na šoli, brez pomoči kluba, skrbi za prepoznavnost svoje šole. Toliko entuziazma, kot ga premore, težko najdeš še kje. Predvsem pa ta gimnastika, ki jo obvladujejo njena dekleta, ni morda nikakršno zviranje po blazinah. Lahko bi dejal, da so dekleta s te šole dosegle s svojim gimnastičnim udejstvovanjem kulturno raven, ki jim bo v življenju koristila pri katerem koli drugem športu ali dejavnosti in tudi sicer bodo punce, po zaslugi mentorice in njene pomočnice, samozavestna in vzravnana dekleta.

A kaj želim s tem povedati? Samo to, da na svoji šoli pač nima prave cene ali še bolj natančno, ne vem zaradi česa ima občutek, da želijo njo in njeno dejavnost dati v »koš«. Če bi bili normalna družba, če bi šport mladih kaj štel, če bi šolska tekmovanja na tej šoli (in najbrž še kateri) kaj štela, bi našo športno pedagoginjo cenili, najbrž bi morali tudi starši vsako leto kaj reči v zahvalo, da skrbi za kopico njihovih otrok. Pa še kdo bi se moral zbuditi in takim športnim pedagogom vsako leto znova izreči javno pohvalo. Pri tem nam ne bo pomagal noben Festival športa. Predvsem zato, ker je raven dojemanja športa mladih na zavidljivo nizki ravni. Kaj pa menite vi, delate za šport mladih?

Vi o 20/2010

Katja: Zanimivo, kako da vsaka likovna podoba Šolskih razgledov vedno drugačen pečat časopisu. Tudi ta mi je všeč. Sem pobrskala za avtorico slik po internetu, rada bi še kaj njenega videla v živo. Nekaj zanimivega branja zame je v tej številki, nekaj tudi manj, a všeč mi je sporočilo o sanjah in ciljih. Za ta čas praznikov in želja je to prav fino!

Aneja: Skoraj bi ušla zadnja lanska številka mimo mene, veliko se je dogajalo proti koncu leta. Danes sem zlagala stare časopise in si vzela čas za prebiranje. Dobri članki so (Šebartova, o Fridi Kahlo, o entuziastih v izobraževanju odraslih in še kaj). Všeč mi je križanka in zlasti geslo, a žal sem prepozna, da bi sodelovala v žrebanju za nagrade. Navdušili so me tudi odlomki iz knjige Tri skodelice čaja (že hitim v knjižnico!).

Kaj je novega na e

Novoletne zaobljube (Helena Murgelj) – Zbrane je obiskal in pozdravil tudi dobri mož skupaj s skratki ter prebral dolg seznam učenčevih dobrih del

Jubilanti (Helena Murgelj) – Dan pred božičem so se na Osnovni šoli Šmihel v Novem mestu spomnili jubilaritov

Mesec dobrot (Irena Humar Kobal) – Na Osnovni šoli Dornberk že vrsto let prostovoljstvo in dobrotlost korakata z roko v roki; ko se jima pridružijo še naši učenci, vedno nastane nekaj lepega, posebnega ...

Veliki zabojnik pred šolo je ostal prazen (Stanislav Jesenovec) – Pozor(!) ni za okolje - v akciji je sodelovalo skoraj pet tisoč dijakov iz sedmih srednjih šol

Lahko vsakdo govori na TV o domoljubju? (Stanislav Jesenovec) – Osebno razmišljanje ob oddaji Polnočni klub na temo o domoljubju

Neži Maurer (šr) – Ob njeni 80-letnici ste ji namenili lepe želje, mi pa smo vas nagradili

To je nekaj ilustracij Samire Kentrić iz knjižice **Dezertar & Pot ponosa** (izdala Produkcijaska hiša RED), svojevrstnega učbenika dostojanstva za mlade in njihove vzgojitelje, za starše in politike, za gospodarstvenike, ki uresničujejo humane poteze, ne pa da tlakujejo pot v pogubo za druge in v korporatokrancijo za vse ...

Svet zavoda
OSNOVNE ŠOLE LUDVIKA PLIBERŠKA MARIBOR
Lackova c. 4, 2000 MARIBOR

razpisuje delovno mesto

RAVNATELJA/RAVNATELJICE

Kandidat mora za imenovanje na funkcijo ravnatelja izpolnjevati splošne zakonske pogoje in posebne pogoje, skladno z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja – ZOFVI (Ur. l. RS, št. 16/07, 36/08, 58/09, 64/09 in 65/09). Izbrani kandidat bo imenovan za 5 let. Predvideni začetek dela je 1. 9. 2011.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev (potrdila o izobrazbi, potrdilo o nekaznovanosti zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, na nepojno kazni zapora v trajanju več kot šest mesecev in potrdilo o nekaznovanosti zaradi kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, program vodenja zavoda), z dosedanjimi delovnimi izkušnjami in s kratkim življenjepisom pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na naslov Svet zavoda Osnovne šole Ludvika Pliberška Maribor, Lackova c. 4, 2000 Maribor, s pripisom ZA RAZPIS RAVNATELJA. Kandidati bodo prejeli pisno obvestilo o imenovanju v zakonitem roku.

Nagrajenci noveletne nagradne križanke

Razgledovci ste res navdušeni reševalci! Zmeraj nas zasipate z rešitvami! In tokrat s samimi pravilnimi! Pravilno geslo, pravzaprav gesli:

URESNIČIMO SANJE SREČNO NOVO LETO

Iskreno vam želimo, ja, da bi uresničili sanje! To smo zapisali že prejšnjikrat v uvodniku, navdihnil pa nas je Greg Mortenson s svojo knjigo Tri skodelice čaja, ki smo jo podrobneje predstavili. Tudi njemu želimo, da uresničuje svoje sanje in sanje mnogih še naprej ... Prav tako želimo tudi Tomu Križnarju, neutrudnemu borcu, ki skuša odpreti oči vsem nam. Pravkar prebiramo njegovo knjigo Nafta in voda, ki opisuje sodobno Afriko, njene razkole in usoden vpliv teh dveh tekočin na zdajšnje dogajanje v njej ... Skratka, uresničimo sanje, velike in male; iz drobnih so stkanne velike, kajne ... In kdo so izžrebani nagrajenci?

AŽEVEDNIK – poudarja ga **Mladinska knjiga** – prejme Danica Zupan (Šentrupert).
Črn dan v Blackrocku (Kevin Power) – poudarja založba **Modrjan** – prejmeta Darja Kosič Auer (Ljutomer) in Nataša Esih (Šentjur).

Bog ni velik (Christopher Hitchens) – poudarja **Ph RED** – prejmejo Matjaž Barič (Črnomelj), Štefan Celec (Murska Sobota) in Matija Bradeško (Maribor).
Načelo užitka (Jose Emilio Pacheco) – poudarja založba **Tuma** – prejmejo Barbara Peternel (Žiri), Tatjana Grujić (Zagorje), Milka Burnik (Sovodnje) in Natalija Rak (Kamnik).
ABC karte – poudarja založba **Izolit** – prejmejo Valerija Šemen (Dobrovnik), Marjeta Zoran (Šmarje Sap), Branka Horvat (Bohinjska Bela), Maruška Rovtar (Dobravlje) in Jožica Krivec (Brežice).

Izžrebanim nagrajencem iskreno čestitamo!

In še rešitev: vodoravno: kengurječek, psiha, ocenjevalka, Olten, napona, naslonjala, ZR, mala, NM, mielin, eta, mekine, maja, uresničimo sanje, snov, kalo, ulitje, EN, srebro, Amerika, EJ, ES, psi, Pančevo, otka, nekaznivost, Abo, Čotar, odpust, dohodek, Dunlop, Mal, kiras, Lena, Monroe, oaza, oliva, trud, urea, Tasman, šamani, otoki, favn, oltar, hči, glodavec, nos, Tolo, rabat, Ike, ara, svila, Ildža, amater, Inn, Tacitus, Jean, cota, odojek, osatost, akna, hrib, Venera.

NAROČILNICA 1/2011

Naročam časnik vsaj za eno naročniško obdobje

IME IN PRIIMEK _____

ULICA IN HIŠNA ŠTEVILKA _____

POŠTNA ŠTEVILKA IN KRAJ _____

zaposlen študent (... letnik) upokojenec

Naročnino bom poravnal(a) v petnajstih dneh po prejemu položnice. Obračunavamo jo dvakrat na leto (za prvo polletje 12 števil, za drugo osem). Naročnina se podaljša za naslednje naročniško obdobje, če naročnik pisno ne prekliče naročila. Posamezna številka stane za fizične osebe 1,80 evra, z upoštevanjem popustom za študente, upokojence in brezposelne 1,50 evra. Če naročate časnik za koga drugega in mu ga nameravate plačevati vi, dopišite svoj naslov, kamor naj pošljemo položnico.

ŠOLSKI RAZGLEDI Poljanski nasip 28, 1000 Ljubljana
tel. 01 439 78 55, faks 01 439 78 50
e-pošta: solski.razgl@siol.net

7. JANUAR 2011 • ŠT.1

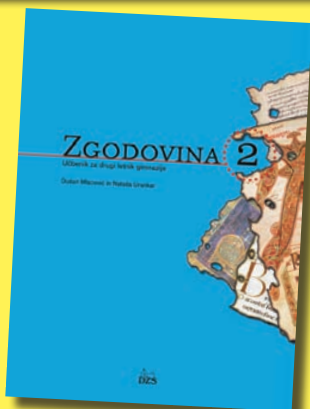
RAZGLEDI

DZS, založništvo in trgovina, d. d., Dalmatinova ulica 2, 1538 Ljubljana
Tel.: 080 80 81, spletna stran: www.dzs.si

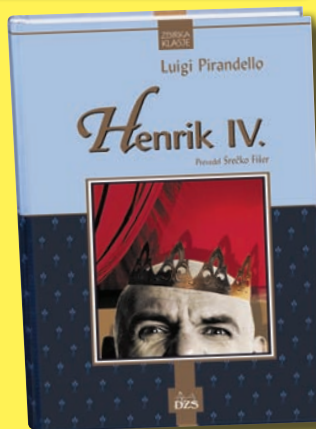
PRAVKAR IZŠLO

* SREDNJA ŠOLA *

D. Mlacovič, N. Urankar:
ZGODOVINA 2,
učbenik za 2. letnik
gimnazije

NAPOVEDUJEMO

Zbirka Klasje
Luigi Pirandello:
HENRIK IV.
(prevedel S. Fišer, spremna
beseda B. Kravos)

Pripravili smo nov prevod
Pirandellove drame
Henrika IV. in s tem tudi
prvo knjižno izdajo dela,
ki je umeščeno med
obvezna besedila novega
gimnazijskega učnega
načrta.

Ed Labinowicz: **IZVIRNI
PIAGET**

*Ali se lahko tudi učitelji česa
naučijo od otrok? Jean Piaget
je o tem prepričan.*

Namen knjige je bralcu
predstaviti izvirno teorijo
Piageta in hkrati opozoriti
na vzorčne primere
aplikacije te teorije in
spoznanj v vzgojno-
izobraževalnem delu.
Piagetova dognanja so
pomembna za vse, ki **razmišljajo, se učijo in poučujejo.**

AKTUALNA PONUDBA IZOBRAŽEVALNEGA ZALOŽNIŠTVA

BREZPLAČNO SVETOVANJE ZA NOVE IN ŽE UVELJAVLJENE
UČBENIKE V SREDNJIH ŠOLAH

PREDNOSTI SVETOVALNEGA OBISKA:

- ☉ pridemo na **vašo šolo**, ne glede na število profesorjev;
- ☉ o **datumu in uri obiska se dogovorimo z vami**;
- ☉ obiščemo vas ob terminu, ki vam ustreza;
- ☉ **nudimo vam sveže in izčrpne informacije o gradivu**;
- ☉ **podarimo vam brezplačen promocijski izvod** po lastni izbiri;
- ☉ **trajanje obiska prilagodimo vašim željam**;
- ☉ **nudimo vam ugodnosti za naročila.**

IZKORISTITE PRILOŽNOST za res temeljit ogled gradiva in si ob kakovostnem viru informacij sami izoblikujete stvarno predstavo.

DODATNE INFORMACIJE IN PRIJAVE:

**MATEMATIKA, SLOVENŠČINA,
GEOGRAFIJA, ZGODOVINA**
Maja Kotar
01/30 69 843
maja.kotar@dzs.si

ROMANSKI JEZIKI OŠ in SŠ
Marjeta Smrdel
01/30 69 841
marjeta.smrdel@dzs.si

KEMIJA, BIOLOGIJA
Urška Kačar
01/30 69 813
urska.kacar@dzs.si

**ANGLEŠČINA OŠ in SŠ,
NEMŠČINA OŠ**
Barbara Glavnik
01/30 69 844
barbara.glavnik@dzs.si

Med dvema trenutkoma se nenadoma odpro
vrata v nov čas, a sreča vendarle ni v tem času.
temveč v nas.
Srečno 2011!

PETKI S ŠOLSKIMI RAZGLEDI

JANUAR	7. in 21.
FEBRUAR	4. in 18.
MAREC	4. in 18.
APRIL	1. in 15.
MAJ	6. in 20.
JUNIJ	3. in 17.
SEPTEMBER	2., 16. in 30.
OKTOBER	14.
NOVEMBER	4. in 18.
DECEMBER	2. in 16.

Marcel Talt Lah

ČEČKALČKI

modremislimodremislimodre

... mmm, rada jem, da bom velika
in ponosna, kot pravi stric Boris
na prvi strani ŠR. Pa da bom
čim prej tudi jaz lahko poletela
med oblaki z letalom, kot tisti
drugi stric Boris. Pa zato bi bila
rada velika, da bom sama brala
ŠR. Obljubim, da bom ceelo leto
fejst jedla in rastla ...

ŠEJLA iz Smlednika,
stara skoraj 2 leti

Ali že imate svoje?

